

Medvandring

En undersøgelse af hvordan tro udfoldes i medvandringsrelationer

Lavet af **Henriette Engberg Jensen**

Studienummer: 201309740

Afleveret den 1. juli 2020

Title in English: *Alongsiders – An Explorative Study on How Faith Unfolds in Alongsiding Relationships*

Aarhus Universitet

Faculty of Arts, IKS

Vejleder: Ulla Schmidt

Antal tegn: 179.210

Antal normalsider: 74,7

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
1. Indledning	2
1.1 Det relationelle følgeskab	2
1.2 Medvandringsdefinition.....	2
1.3 Efterspørgsel på medvandrere	3
1.4 Problemformulering.....	5
1.5 Opgavens struktur.....	6
1.6 Forskningsambition	6
2. Metode	7
2.1 Design.....	8
2.2 Informanter	8
2.3 Ethiske overvejelser.....	9
2.4 Analyse	10
2.4.1 Transskriberinger	11
2.4.2 Den teoretiske drøftelse	11
2.5 Validitet	12
3. Analyse	14
3.1 Medvandringsrelationers forudsætning og begyndelse	14
3.1.1 Medvandrernes trosmæssige forudsætning	14
3.1.2 Holistisk tro	15
3.1.3 Tidligere erfaringer med medvandring	16
3.1.4 Begyndelsen for medvandringsrelationer	16
3.1.5 Motivation.....	17
3.2 De strukturelle rammer for medvandring	19
3.2.1 Den fysiske ramme.....	19
3.2.2 Kontinuerlige hverdagsmøder	19
3.2.3 Struktur	21
3.3 Den sociale og relationelle ramme for medvandring.....	25
3.3.1 Relation og venskab.....	25

3.3.2 Relation, venskab og forældreskab i asymmetriske medvandringssituationer	26
3.3.3 Venskabelig kemi	28
3.3.4 Gensidighed	29
3.3.5 Spejling	32
3.3.6 Forskellighed	34
3.4 Fortrolighed	36
3.4.1 Tid	39
3.5 Ansvarlighed	41
3.5.1 Proces, bevægelse og vækst	43
3.6 Medvandringens betydning	44
3.6.1 Kristentroens refleksionsrum	45
3.6.2 Trosudfoldelse i hverdagen	47
3.6.3 En værdifuld relation	48
3.7 Asymmetriske relationer	48
3.7.1 Det professionelle følgeskab	50
3.8 Delkonklusion	51
4. Medvandring som relationel teologisk praksis	54
4.1 Relationers betydning	54
4.1.1 Det relationelle menneske	55
4.1.2 Det relationelle samspil	56
4.1.3 Det relationelle samspil i udfoldelsen af kristentro	59
4.2 Medvandring som kristen trospraksis	60
4.2.1 En flerhed i Guds væsen i Genesis 1,26	60
4.2.2 Den treenige relationelle Gud	61
4.2.3 Det relationelle menneske	64
4.2.4 Den medmenneskelige relation i medvandrerenskab	67
4.2.5 Menneskets relation til Gud i medvandrerenskab	69
5. Konklusion	72
Litteraturliste	74
Bilag	78

Abstract

In this thesis I will examine how faith unfolds in alongsiding relationships. This is a qualitative examination conducted as an empirical study with interviews of people involved in alongsiding relationships. The main focus in this thesis is to describe alongsiding as a conceptualized relational fellowship in the Christian faith. The analytic method applied in this thesis is based on the inductive method *Grounded Theory* which has formed the analytic framework.

According to my analysis of the results detected in this study, alongsiding relationship can be described as a framed and close relationship between two people, where the personal faith is unfolded. Alongsiding relationships can be both be symmetrical and asymmetrical, but in both types of relationships the participants have a mutual and reciprocal interaction with one another which is fundamental to its structure. In these interactions the Christian faith is unfolding and deepening, because a reflection of their experiences and thoughts are enabled in the conversation between the two. The informants describe their faith as an active and dynamical power that forms their daily lives. They are motivated by the profound and formative impact on this holistic faith that comes from their involvement in alongsiding relationships.

The theological anthropology derived from this relational image of God signifies the relational nature of humankind. Humankind were created in the image of the Triune God, which in His trinity can be described as relational in His being. Human beings are created for relationships, and this has implications for our practice of the Christian faith. This means that the Christians faith should be practiced and unfolded in fellowships with others. The examination of alongsiding relationships shows us how this framed, agreed relationship between two people makes it easier to have a trustful and honest conversation, where the social and spiritual connection brings them closer to each other and allows them to grow in faith.

The study of alongsiding relationships in this thesis demonstrates the great importance of having other people close to you, because it affects your life, identity and faith. The importance of relational interaction and fellowship revealed in this thesis shows the relationality of the Christian faith and the importance of implementing relationships and social interaction in the Christian practice.

1. Indledning

Medvandring er en nyere måde at betegne og beskrive en praksis på, der har eksisteret i hele kirkens historie. Livsvandringen i fællesskab med et eller flere mennesker er ikke en ny ide, men bygger på alment menneskelige erfaringer og principper om, at mennesket har brug for andre mennesker. Fænomenet medvandring som kristen praksis vil blive undersøgt i dette speciale for at afdække, hvordan kristentro kan udfolde sig i det relationelle følgeskab imellem to mennesker.

1.1 Det relationelle følgeskab

Forsideillustrationen er ikonet *Christ and Abbot Mena* fra det 8. århundrede og illustrerer det relationelle følgeskab i tro. Ikonet illustrerer på den måde også medvandringens betydning som en omsorgsfuld relation, der hjælper og udruster den enkeltes trosliv. Ikonet forestiller Jesus og hans ven, der står sammen med en respektfuld afstand til hinanden. Glorien med korset viser, at det er Jesus, der står med en omsorgsfuld arm omkring sin ven. De har hver et øje, der peger fremad, og et øje, der er rettet mod den anden, hvilket viser medvandringens fokus. I medvandringens relation har man blik for og omsorg for hinanden, samtidig med at man har et udblik til resten af livet og verden. Ikonet viser, at kristne står i relation til Jesus, men det er bemærkelsesværdigt, hvordan Jesus er portrætteret uden fødder. Dette tolker en af informanterne i dette speciale således: ”enhver er [...] velkommen til at hoppe i og give ham fødder og begynde at gå med en anden og give ordet krop og kærligheden krop.”¹ Det illustrerer menneskets relationelle karakter, der både er skabt til fællesskab med Gud og med andre mennesker. Ikonet viser, at medvandring er en praksis, der har fundet sted i hele kirkens historie, og ud fra informantens tolkning illustrerer det, hvordan medvandring knytter gudsrelationen tæt sammen med de medmenneskelige relationer.

1.2 Medvandningsdefinition

For omkring 15 år siden satte flere kirker og kristne organisationer i Danmark fokus på konceptet medvandring med inspiration fra Navigatørene i Norge.² Navigatørene i Norge er en del

¹ Jf. G1,302

² “Navigatørene”, Navigatørene, set 1. juni 2020, <https://navigatorene.no/>.

af et internationalt netværk,³ der ser relationer som en vigtig del af den kristne trospraksis. Navigatorerne i Norge udgav i 2002 bogen *Medvandring* af Olafsrud, Stang og Synnes, som blev oversat til dansk i 2008. I bogen defineres konceptet således:

Medvandring er en gensidig og aftalt relation,
hvor medvandrerer viser omsorg for og støtter den anden.
Sådan bidrager relationen til vækst og realisering
af gudgivet potentiale i liv og tjeneste.⁴

Konceptet medvandring danner ramme for en relation, hvor man intentionelt taler om livet og tro i en nær relation. Medvandring er et koncept ligesom coaching, terapi og mentorskab, der er blevet almindelige praksisser for almindelige mennesker i at bearbejde livets muligheder og vanskeligheder. Disse rammesatte samtaleformer er blevet meget populære og udtrykker menneskets længsel efter udvikling og behov for at inddrage andre i den proces. Konceptet medvandring er en måde, hvorpå to mennesker inddrager hinanden i tilværelsens og de trosmæssige glæder og udfordringer. Det er ikke en samtale med en fagperson, som det er det i mange tilfælde i coaching- og terapiforløb. Det er derimod to individer, der har gjort sig alment menneskelige erfaringer, og som vælger at følge hinanden på vej i en gensidig aftalt relation: ”Medvandring indebærer gensidighed ligesom venskab, men adskiller sig fra venskabet ved at være målrettet og sigte mod udvikling.”⁵ Medvandring konceptualiserer livs- og trosvandringen, der foregår i relationer, og det er dette relationelle følgeskab, hvori tro udfolder sig, som jeg ønsker at undersøge i dette speciale.

1.3 Efterspørgsel på medvandrere

Kristent Pædagogisk Institut lavede i oktober 2017 en undersøgelse med 118 deltagere på en kristen ungdomskonference arrangeret af Kristeligt Forbund for Studerende. Deltagerne besvarede et elektronisk spørgeskema, der var lavet i forbindelse med projektet *Børn i pluralisme*, der havde til hensigt at undersøge, hvordan man kan leve med en kristen identitet i

³ “The Navigators — Life-to-Life Discipleship”, The Navigators, set 1. juni 2020, <https://www.navigators.org/>; og Mark Mowry, “The Alongsider”, <https://alongsider.com/>, set 1. juni 2020, <https://alongsider.com/>.

⁴ Ole-Magnus Olafsrud, Tonje Haugeto Stang, og Tor Martin Synnes, *Medvandring* (Fredericia: Credo, 2008), 25.

⁵ Olafsrud, Stang, og Synnes, 24.

ungdomskulturen.⁶ Undersøgelsen viste, at næsten tre fjerdedele oplevede det udfordrende at leve med en kristen identitet i ungdomskulturen.⁷ Flere elementer havde for deltagerne haft en indvirkning på, hvordan de oplevede sig udrustede til at leve med en kristen identitet i ungdomskulturen, men særligt kammerater og venner havde haft betydning for mange (32%). I undersøgelsen spørges der også, om respondenterne har savnet noget. Af deltagerne svarede 39% ”nej”, mens 61% svarede ”ja”, hvilket betyder, at ”næsten fire ud af ti ikke føler et behov for, at de selv, deres forældre eller andre skulle gøre mere, end de i forvejen gør, for at udruste dem til at leve med en kristen identitet i et sekulært eller pluralistisk miljø.”⁸ De 61% af deltagerne, der angav, at de savnede noget, fik i undersøgelsen mulighed for at angive, hvad de konkret havde savnet ud fra en lang række svarmuligheder. De fleste af de adspurgte (56%) svarede, at de manglede en medvandrers, mens for eksempel ’mere viden om den kristne tro’ og ’stærkere kristen praksis med fx ritualer’ havde en lavere svarprocent.⁹ I undersøgelsens konklusion bringes en opfordring til, at kristne ungdomsorganisationer skal ”facilitere medvandrings-ordninger, så der bliver skabt kontakt mellem unge, der har behovet, og de voksne, modne kristne, som forhåbentlig ser en opgave i at blive medvandrere for unge. En medvandrers, der bl.a. kan lægge øre til problemstillinger.”¹⁰

Det er værd at bemærke, at man i undersøgelsen antager, at respondenterne har en fælles definition af konceptet medvandring, hvor medvandring forstås som en asymmetrisk relation imellem et yngre, uerfarent menneske og et ældre, erfarent menneske. Medvandring kan både være asymmetrisk og symmetrisk, og det fremgår ikke tydeligt i undersøgelsens resultater, ud fra hvilken definition af medvandring respondenterne har besvaret spørgsmålet.¹¹

Siden udgivelsen af bogen om medvandring i 2008 har kristne organisationer som bl.a. Indre Mission og Kristeligt Forbund for Studerende sat fokus på medvandring, men alligevel finder man ikke en klar definition eller en fælles forståelse af, hvad medvandring er, og hvad det kan. Trods et øget fokus på medvandring og et ønske om at implementere konceptet blandt kristne, så er der stadig stor efterspørgsel efter medvandrere, som undersøgelsen lavet af Kristent Pædagogisk Institut i 2017 viser.

⁶ Carsten Hjorth Pedersen, ”Vi savner medvandrere, der vil tale om ‘the Word and the World’” (Kristent Pædagogisk Institut, 2018), Børn i pluralisme, http://www.kpi.dk/media/27917/artikel_7_-_til_print.pdf.

⁷ Pedersen, 5.

⁸ Pedersen, 6.

⁹ Pedersen, 6.

¹⁰ Pedersen, 8.

¹¹ ’symmetriske relationer’ betegner den jævnbyrdige relation imellem to næsten jævnaldrende, hvor ’asymmetriske relationer’ betegner to personer, hvor der oftest er en aldersmæssig og erfaringsmæssig forskel imellem dem.

1.4 Problemformulering

I dette speciale vil jeg lave en eksplorativ undersøgelse af medvandring ud fra problemformuleringen:

Hvordan udfoldes tro i medvandring?

Min besvarelse vil tage udgangspunkt i en kvalitativ undersøgelse med personer, der indgår i en medvandringsrelation. Jeg vil undersøge konceptet medvandring, som en aftalt relation, hvor to mennesker sætter en ramme for deres relation og samtale, så det bliver en et relationelt følgeskab i samspillet mellem det levede liv og kristentro. Konceptet udspringer af en forståelse af, at det kristne menneske i livet og i kristentro er i endeløs vedvarende proces, og at det menneske har brug for fællesskab med andre i en gensidig og jævnbyrdig relation, hvilket jeg ønsker at undersøge omfanget og betydningen af. Undersøgelsen udarbejdes med fokus på at beskrive, hvad medvandring er i en kristen sammenhæng, og hvordan tro udfoldes deri. Jeg har i min undersøgelse taget udgangspunkt i følgende underspørgsmål, der vil angive hvilke tilgange, jeg har haft i min behandling af problemformuleringen:

1. Hvad er medvandring?
2. Hvordan praktiseres medvandring?
3. Hvordan inddrages aspekter af livet og kristentroen i medvandringsrelationer?
4. Hvordan er sammenspillet mellem relation og troens udfoldelse?
5. Hvordan er medvandring en kristen trospraksis?

Jeg anvender begrebet 'tro' som et udtryk for en religiøsitet, der knytter sig til en subjektiv form for spiritualitet og gudserfaring, der giver et meningsforhold til dagligdagens virkelighed.¹² Dette betyder, at jeg i dette speciale frembringer informanternes beskrivelser af kristentro som udtryk for deres religiøsitet. Medvandrerne beskriver i denne undersøgelse deres tro som aktiv og dynamisk, der danner meningssammenhæng for hele deres livsgrundlag. Det er for informanterne en personlig indstilling, som får stor betydning for, hvordan tro udfolder sig i medvandrerskabet.

¹² Arild Romarheim, "Begrebsavklaringer i møte med nyreligiøsiteten, med særlig tanke på en fruktbar definisjon av 'religiøsitet'", *Norsk tidsskrift for misjonsvidenskap* 65, nr. 3/4 (2011): 179.

1.5 Opgavens struktur

Jeg har inddelt opgaven i fire hovedafsnit. Jeg har i dette første hovedafsnit redegjort for problemstillingens emnefelt og baggrund. I det følgende vil jeg redegøre for min metodiske tilgang i undersøgelsen af medvandring. Dernæst vil jeg beskrive og give en analyse af konceptet medvandring ud fra en kvalitativ interviewundersøgelse. Jeg vil deskriptivt udfolde konceptet for at udlede normative nøglebegreber og elementer, der kendetegner og beskriver konceptet. Jeg vil på baggrund af denne analyse drøfte, hvordan tro udfoldes i medvandring som et relationelt følgeskab.

1.6 Forskningsambition

Medvandring afhænger grundlæggende af en relationel interaktion imellem to parter. Det medfører en alsidig anvendelse af konceptet, hvor de relationelle aspekter fører til personlige og subjektive holdninger, der kan være vanskelige at afdække. Trods det vanskelige i at afdække disse relationelle indvirkninger på medvandringskonceptet, så har relation en vigtig og afgørende betydning i teologien og den kristne teologiske praksis. Selvom resultaterne af analysen ikke i sig selv kan anvendes til en fyldestgørende beskrivelse og definition, så kan det ses som et bidrag i forståelsen af det relationelle følgeskabs betydning for troens udfoldelse.

Jeg har i dette speciale en ambition om at komme nærmere en beskrivelse af medvandring som en kristen trospraksis. På baggrund af interviews med informanter, der indgår i en medvandringsrelation, ønsker jeg at undersøge det meningsmæssige indhold af den relationelle interaktion imellem to mennesker.

2. Metode

I dette kapitel vil jeg præsentere den metodiske tilgang anvendt i dette speciale, og jeg vil gennemgå min metodiske overvejelser. I afsnit 2.1 vil jeg beskrive, hvordan jeg har opbygget og designet undersøgelsen, og i afsnit 2.2 vil jeg beskrive informanterne, der efterfølges af afsnit 2.3, hvor etiske overvejelser vil blive præsenteret.

For at undersøge den overordnede problemstilling om, hvordan medvandring kan være formende for den enkeltes kristentro, har jeg anvendt dybdegående kvalitative forskningsinterview for at indsamle data. Kvalitative forskningsinterview bidrager til at forstå verden ud fra interviewpersonernes synspunkter, udfolde den mening, der knytter sig til deres oplevelse og afdække deres livsverden forud for videnskabelige forklaringer.¹³ I afsnit 2.4 vil jeg beskrive min metodiske tilgang til analysen af de kvalitative interviews for derefter at diskutere dets validitet i afsnit 2.5.

Da jeg selv er og har været involveret i medvandringstilsvarende relationer, medbringer jeg en forforståelse i min behandling af forskningsemnet. Men for det første ”kan vi kun forstå verden på baggrund af en forforståelse.”¹⁴ For det andet kan min forforståelse betragtes som konstruktiv og gavnlig.¹⁵ Det har man også indenfor hermeneutikken påpeget.¹⁶ Med andre ord har min medbragte forforståelse betydet, at jeg har kunnet stille bedre og mere relevante spørgsmål. Alligevel har jeg haft et ønske og ideal om at være nysgerrig og åben i min indsamling og behandling af data for at opdage andre perspektiver og høre andres erfaringer, der har kunnet korrigere min egen opfattelse. I min metodiske tilgang har jeg været inspireret af *Grounded Theory*, hvor formålet ”er at opdage, udvikle og verificere en teori på basis af empiriske data.”¹⁷ Denne induktive analytiske metode er styret af en kodningsproces, hvor man kategoriserer og systematiserer begreber, fænomener og observationer. Jeg har brugt grundtanken fra *Grounded Theory* til at indsamle data igennem kvalitative interviews, hvorefter jeg igennem en kodningsproces har fundet frem til bærende og betydningsfulde kategorier og begreber i undersøgelsen

¹³ Steinar Kvale og Svend Brinkmann, *InterView: introduktion til et håndværk* (Kbh.: Hans Reitzels Forlag, 2014), 17.

¹⁴ Svend Brinkmann og Lene Tanggaard, *Kvalitative metoder: en grundbog* (Kbh.: Hans Reitzel, 2015), 37.

¹⁵ Charlotte Baarts, ”Autoetnografi”, i *Kvalitative metoder: en grundbog*, red. Svend Brinkmann og Lene Tanggaard (Kbh.: Hans Reitzel, 2015), 169–80.

¹⁶ Hans-Georg Gadamer, *Sandhed og metode: grundtræk af en filosofisk hermeneutik* (Århus: Systime Acad., 2004), 253–58.

¹⁷ Merete Watt Boolsen, ”Grounded Theory” (s. 207–238), i *Kvalitative metoder: en grundbog*, red. Svend Brinkmann og Lene Tanggaard (Kbh.: Hans Reitzel, 2015), 207.

om medvandring. Disse kategorier og begreber har jeg ladet være formende for mit videre arbejde og valg af litteratur.

2.1 Design

I planlægningen af interviewundersøgelsen udarbejdede jeg en interviewguide (Bilag 1), som blev det mine interviewspørgsmål tog afsæt i. Udarbejdelsen af interviewguiden skete på baggrund af information indhentet igennem uformelle samtaler om medvandring og igennem bogen *Medvandring* (2008) af Olafsrud, Stang og Synnes.

I min undersøgelse anvendte jeg primært interviewformen *narrative interviews*, der ”fokuserer på de historier, interviewpersonerne fortæller, handlinger i og opbygningen af deres fortællinger. Historierne kan dukke spontant op under interviewet eller blive fremkaldt af interviewerens.”¹⁸ Jeg stillede for eksempel spørgsmålet: ”Hvordan begyndte jeres medvandringsrelation?” (Bilag 1,79). Interviewene er gennemført som semistrukturerede livsverdens interview, der er ”et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener.”¹⁹

Igennem et testinterview blev jeg opmærksom på, hvordan interviewguiden kunne tilpasses og forbedres, så for eksempel strukturen for spørgsmålene kom til at følge et mere naturligt forløb i samtalen.

2.2 Informanter

Før jeg rekrutterede informanter til min undersøgelse, lavede jeg kriterier for at finde frem til relevante personer. Mit udgangspunkt har været at undersøge personer, der indgår i en aftalt relation, som de betegner eller beskriver som medvandring, og at de har haft denne relation i mere end 6 måneder. Jeg har ønsket at undersøge både symmetriske og asymmetriske medvandringsrelationer.

Jeg har ønsket at interviewe personer, der forstår sig selv som kristne, der tror på Gud. Det har ikke været et yderligere kriterie, at informanterne har skullet tilslutte sig en specifik troslære. Jeg har i et enkelt tilfælde gjort en undtagelse ved at interviewe en, der tidligere har betegnet sig selv som kristen men ikke længere gør det. Jeg vurderede, at det var et væsentligt

¹⁸ Kvale og Brinkmann, *InterView*, 173.

¹⁹ Kvale og Brinkmann, 19.

bidrag til undersøgelsen, som kunne belyse denne praksis fra et kritisk perspektiv. Jeg har været opmærksom på diversitet og mangfoldighed blandt informanterne i forståelsen af kristentro og religiøsitet. Yderligere personkriterier i forhold til alder, geografisk spredning og beskæftigelse har ikke været tilsigtet. Igennem en rundskrivelse til præster og kirkelige leder, som, jeg vidste, kendte til konceptet, fandt jeg frem til relevante medvandringspar, der praktiserede symmetriske og asymmetriske medvandringsrelationer.

I denne undersøgelse har jeg interviewet fem medvandringspar og to enkeltstående personer. Jeg valgte at lave separate interviews af informanterne. Ved at interviewe begge parter i medvandringsrelationen separat fik jeg mulighed for at undersøge den enkeltes personlige refleksion i forhold til medvandring, og det gjorde det muligt at sammenholde deres svar, for at se om udbyttet og tilgangen var den samme for begge parter. Denne metode var med til at minimere den gensidige påvirkning af informanternes svar. Dog gjorde jeg en undtagelse ved et af de interviewede medvandringspar, da de ønskede at foretage interviewet sammen, hvilket gav en anden type information og data, da de kommenterede og vurderede hinandens udsagn (Bilag 13, F). Jeg foretog et testinterview af én person, der indgik i en medvandringsrelation, hvor jeg ikke interviewede hans medvandrer efterfølgende (Bilag 5, A). Yderligere har jeg interviewet én person (Bilag 10, D), der ikke længere har en medvandringsrelation, og det viste sig også, at hun havde en væsentligt anderledes tilgang til konceptet, som nærmere vil blive udfoldet i analysen (Afsnit 3.7.1).

2.3 Ethiske overvejelser

Alle mine informanter har underskrevet en skriftlig samtykkeerklæring (Bilag 2). De er igennem en briefing blevet gjort opmærksomme på, hvordan deres informationer og udsagn vil blive håndteret og bearbejdet (Bilag 1). Privat data, der kan identificere deltagerne, er ikke medtaget, da de ikke skal kunne afsløres.²⁰ For at sikre informanternes personlige informationer har jeg valgt, at deres udtalelser præsenteres i anonymiseret form, og at deres navne er pseudonymer. Forbogstaverne i informanternes pseudonymer svarer til interviewkategoriseringerne og markerer samtidigt hvilke personer, der udgør et medvandringspar (B1 og B2, C1 og C2 osv.).

I selve interviewsituationen blev personlige emner berørt, der vedrørte både deres personlige tro og relationen til deres medvandrer, og de blev gjort opmærksomme på, at de kun

²⁰ Kvale og Brinkmann, 86–95.

skulle besvare spørgsmålene i den udstrækning, de selv ønskede. Informanterne blev gjort opmærksom på, at deres medvandrere også blev interviewet ud fra de samme spørgsmål i interviewguiden. Carsten og Christoffer er medvandrere, og Christoffer sagde inden interviewet gik i gang: ”Det er lidt skørt, at du også har snakket med [Carsten].” (C2, 167) I min briefing til interviewet gjorde jeg dem opmærksomme på, at det ikke var tanken, at de skulle bryde deres fortrolighed eller udlevere hinanden, og jeg opmuntrede dem til at tale med hinanden om eventuelle problemstillinger og emner, som de blev opmærksomme på igennem interviewet.

Jeg må også reflektere over min egen rolle som interviewer i denne undersøgelse. Mange af interviewpersonerne er bekendtskaber, jeg har fået igennem fælles bekendte eller i forskellige kirkelige sammenhænge. Næsten alle interviews fandt sted i hjemlige omgivelser, hvilket skabte en hyggelig og afslappet atmosfære, der gav samtalen en venskabelig karakter. Jeg valgte derfor at placere diktafonen synligt som en påmindelse for informanten om samtals sigte. Derudover var jeg opmærksom på den asymmetriske magtrelation, der opstår imellem interviewer og respondent, og hvilke krav det stiller til mig som interviewer i forhold til de spørgsmål, som jeg stiller i interviewsituationen, transskriptionen, analysen og fortolkningen.²¹

2.4 Analyse

Med udgangspunkt i den induktive metode *Grounded Theory* har jeg lavet en dybdegående gennemlæsning og analyse af interviewtransskriptionerne ved at inddele teksten i overordnede emner og kategorier (kodningsproces) og ved at notere mig gentagende udsagn og begreber, der egnede sig til sammenligning.²² Analyseringen begyndte allerede i interviewsituationen og under transskriberingen, men det gennemarbejdede analyseringsarbejde skete i gennemlæsningen af de forskellige interviews efterfølgende. Jeg udformede et analyseark med overordnede emner og kategorier (Bilag 3), hvorefter jeg i analysearbejdet med hvert interview nedskrev relevante citater og pointer. Denne systematisering gjorde det muligt at sammenholde udtalelser og pointer, der kunne ligge til grund for analysekapitlet i denne afhandling.

²¹ Kvale og Brinkmann, 93–95.

²² Boolsen, “Grounded Theory”, 212.

2.4.1 Transskriberinger

”At transskribere betyder at transformere, skifte fra én form til en anden.”²³ Et interview er et socialt samspil, hvor konkrete udtalelser indgår i en kommunikation, der udspiller sig i interviewsituationen igennem både ord, kropssprog og stemmeføring. Ved at lytte til optagelserne fra en diktafon transskriberede jeg de enkelte interviews, og på den måde har jeg transformeret talesproget til skriftsprog.²⁴ Denne metode er nødvendig for analysearbejdet i denne undersøgelse, men transformationen har begrænsninger, som Kvale og Brinkmann udtrykker det: ”Transskriptioner er kort sagt forarmede, dekontekstualiserede gengivelser af direkte interviews.”²⁵ For eksempel har jeg i mine transskriptioner ikke redigeret i talesproget, som derfor nogle steder forekommer en smule uforståeligt og usammenhængende. Derfor har tegnsætning flere steder ikke været indlysende, og der har jeg været nødsaget til at lave en fortolkningsmæssig vurdering. Jeg har medtaget dialekt og udtryk på engelsk. Jeg har i dette interviewprojekt haft til hensigt at lave en meningsanalyse, så derfor har jeg valgt at udelade pauser, gentagelser og udråbsord, der bruges til at udfylde pauser.

I denne afhandling refererer og henviser jeg til interviewtransskriptionerne ud fra interviewkategoriseringerne (A, B1, B2 osv.), som det fremgår af oversigten over interviewtransskriptioner (Bilag 4).

2.4.2 Den teoretiske drøftelse

Analysen efterfølges af en teoretisk drøftelse. Den teoretiske drøftelse trækker på et socialpsykologisk teorikompleks med inddragelse af teori fra sociologiens og psykologiens lære om menneskers relationelle karakter og deres sociale samspil. Medvandring skal ses som en del af en større sammenhæng, hvor denne type relation bærer en værdi i sig selv ud fra de socialpsykologiske og psykologiske beskrivelser af menneskets relationelle karakter. Teologisk forstås og fortolkes dette ud fra den teologiske antropologiske forståelse af mennesket som værende skabt i Guds billede, der begrundes, hvorfor mennesket er relationelt i forhold til andre mennesker og i forhold til Gud. Dette vil jeg anvende til at fortolke mit materiale for at besvare, hvordan tro udfoldes i medvandring.

²³ Kvale og Brinkmann, *InterView*, 200.

²⁴ Kvale og Brinkmann, 202–5.

²⁵ Kvale og Brinkmann, 200.

2.5 Validitet

Valideringen af denne undersøgelse er sket ved en løbende vurdering af resultater og anvendte metoder, for at forstå i hvilket omfang observationerne i virkeligheden afspejler de fænomener eller variabler, der er interessante for forskningsemnet.²⁶ Efter et testinterview fik jeg en evaluering fra testinformanten, og deraf lavede jeg en vurdering af den anvendte kvalitative interviewmetode, hvilket resulterede i en redigering og tilpasning af min interviewguide, så den blev mere fokuseret på det, som jeg ønskede at undersøge på baggrund af min problemformulering. Kvaliteten af interviewene er afgørende for undersøgelsens kvalitet og validitet. Kvalitetskriterier for semistrukturerede interviews er, at det, som er blevet sagt, er fortolket, verificeret og rapporteret på det tidspunkt, hvor båndoptageren slukkes, da kvalitetskriterierne vurderes ud fra kvaliteten af spørgsmål, svar og selve udstrækningen af selve interviewsituationen.²⁷

Ud fra Kvale og Brinkmanns forståelse af objektivitet, som *frihed fra ensidighed*, som ”henviser til pålidelig viden, der er efterprøvet og kontrolleret, upåvirket af personlige holdninger og fordomme”, har verifikationen løbende været integreret i hele forskningsprocessen med kontinuerlig kontrol,²⁸ fordi ”verificering af fortolkninger [...] ifølge grounded theory [er] en integreret del af teoriudviklingen.”²⁹

Jeg udførte en intern kontrol under mine interviews ved at få verificeret mine fortolkninger af udsagnene løbende ved for eksempel at sige: ”Det, jeg hører dig sige, er...” (A, 102), hvorefter informanten enten bekræftede min tolkning eller korrigerede den. De fik alle mulighed for at få tilsendt transskriptionerne og mulighed for at godkende det efterfølgende, men ingen benyttede sig af dette tilbud. En af informanterne sagde efter interviewet: ”jeg har stor tillid til din bearbejdning af interviewet.” (G1, 295).

Undersøgelsens resultater kan ikke statistisk generaliseres, da den eksterne kontrol og validering har været lav i denne undersøgelse. Pragmatiske, konstruktionistiske og diskursive tilgange opfatter social viden som socialt og historisk kontekstualiserede måder at forstå og handle i verden på. Det har i denne kvalitative undersøgelse ikke været muligt at underbygge en statistisk generalisering, men i stedet kan der i nogen udstrækning være tale om en analytisk generalisering. Det betyder, at resultaterne i denne undersøgelse ikke kan generaliseres til alle definitioner, forståelser, praksisser og typer af medvandring, men afdække de specifikt

²⁶ Kvale og Brinkmann, 272.

²⁷ Kvale og Brinkmann, 186.

²⁸ Kvale og Brinkmann, 276.

²⁹ Kvale og Brinkmann, 279.

undersøgte tilfælde af medvandring, som deraf kan være vejledende for, hvad der kan ske i andre situationer.³⁰ Målet for undersøgelsen er ikke at kunne gøre interviewresultaterne gyldige alle steder til alle tider men derimod at undersøge ”om den viden, der er produceret i en specifik interviewsituation, kan overføres til andre relevante situationer.”³¹ Derfor har de udvalgte 12 informanter været et pragmatisk og tilstrækkeligt antal undersøgte personer for at lave denne type undersøgelse af medvandring.

En svaghed ved undersøgelsen har været mit personlige kendskab til nogle af informanterne fra forskellige kirkelige sammenhænge. På trods af min intention om at være kritisk, uafhængig og observerende så kan jeg have overset vigtige elementer i denne kvalitative undersøgelse på grund af dette kendskab. Jeg mener dog også, at dette personlige kendskab til flere af informanterne har bidraget til viden og forståelse og har medvirket til en åbenhed i interviewsituationen, der kunne fremme og motivere interviewpersonens svar og beskrivelser, fordi de vidste, at jeg havde en forståelse for deres kirkelige og trosmæssige ståsted. I indledningen til hvert interview i transskriptionerne (Bilag 5-15) har jeg kort beskrevet vores eventuelt personlige kendskab og andre forhold omkring interviewsituationen.

³⁰ Kvale og Brinkmann, 289.

³¹ Kvale og Brinkmann, 288.

3. Analyse

På baggrund af de metodiske overvejelser udfoldet i ovenstående afsnit har jeg bearbejdet det indsamlede materiale indhentet igennem kvalitative interviews. Igennem *åben kodning*, der henviser til analyse, undersøgelse, sammenligning, begrebsliggørelse og kategorisering af data, har jeg gennemgået de transskriberede interviews og kategoriseret det i overordnede emner og begreber (Bilag 3).³² På den måde har jeg kunnet sammenholde deres beskrivelser, historier og refleksioner, så det kunne indgå i denne analyse af, hvordan tro udfoldes i medvandring. I dette kapitel vil jeg systematisk gennemgå de overordnede kategorier, der forekommer i de 11 interviews.³³ Bilag 4 er en oversigt over informanternes pseudonymer, alder og beskæftigelse. Analysen sker på baggrund af en undersøgelse af fem medvandringsspar, hvoraf to er asymmetriske, og to enkeltstående personer.

3.1 Medvandringssrelationers forudsætning og begyndelse

I det første afsnit vil jeg beskrive informanternes forudsætning og relationernes begyndelse i forhold til deres medvandringsskab. Det er vigtigt at se på informanternes forudsætninger og tidligere erfaringer, der har været formende for deres nuværende medvandringssrelation, da deres tro også har udfoldet sig i andre sammenhænge end deres nuværende medvandringssrelation.

3.1.1 Medvandrerens trosmæssige forudsætning

Uden at det var tilsigtet, så har de fleste informanter haft en kirkelig tilknytning hele deres liv. Flere beskriver, at de har haft en omvendelsesoplevelse eller en proces i deres liv, hvor kristentro fik en større og mere personlig betydning. Fiona, der er i tresserne, har ikke været kristen hele sit liv, og hun beskriver en konkret omvendelsessituation, der fandt sted, da hun var 24 år. Hendes medvandrer Fenja fortæller, at hun oplever hende og hendes familie som meget brændende i troen på Gud og giver begrundelsen: ”fordi, jeg tror, de har prøvet ikke at være det” (F2, 248).

Flertallet af informanter beskriver deres tro som meget betydningsfuld for deres liv, og de beskriver deres tro som en naturlig del af deres liv. Flere sætter tid af til personlig bøn og bibellæsning og har en oplevelse af, at tro præger både livet og hverdagen. Andreas, der er

³² Kvale og Brinkmann, 224.

³³ Interviewet med Dina inddrages først i afsnit 3.7.1, og hun vil ikke være medtaget i generaliseringer i analysen af informanter.

teolog og i trediverne, beskriver sin tro på Gud således: ”Det kommer til udtryk i min tankeverden og min tilgang til verden og andre mennesker. På den måde, at Gud hele tiden er en faktor i verden” (A, 91). Betina, der er i tyverne og arbejder i en kristen organisation, siger sammenfattende om troens betydning for hende: ”Det er hele mit liv” (B1, 106).

For nogle af informanterne er kristentroens betydning vigtig men ikke helt afklaret, som Christoffer for eksempel udtrykker det: ”jeg føler slet ikke, jeg har fundet svaret på, hvordan jeg tror på Gud, men jeg tror, jeg oplever, at kirke er sådan en meget vigtig ting for mig.” (C2, 168). Gustav, der er i tyverne, har aktivt fravalgt kirke og tro. Han er vokset op i en kristen familie med tilknytning til Indre Mission og har været igennem en længere proces, som han beskriver som en religionskrise, der har medført store forandringer på et personligt plan i forhold til identitet- og verdensopfattelse. Det var denne religionskrise, der fik Gustav til at opsøge en samtalepartner og medvandrere, der kunne give ham sparring i den situation, han befandt sig i.

3.1.2 Holistisk tro

Adskillige informanter beskriver deres tro vævet sammen med hele deres liv. Det gør sig for eksempel gældende for den udtalelse, der kommer fra Carsten, som er i trediverne og arbejder som virksomhedskonsulent: ”Jeg tænker, det er noget fuldt integreret og meget levende, meget nærværende, og mest af alt et følgeskab med en Gud, der handler hele tiden i verden” (C1, 146). Tro er en integreret del af hans identitet og former hans tanker og handlinger. Fiona, der har arbejdet som socialpædagog, beskriver en tilsvarende tilgang til sin tro: ”Jeg tænker altid, Jesus ind i det [...] Gud er med i alting” (F, 250-251). Kristentro er en livsanskuelse, der former og påvirker alle aspekter af livet, hvilket skaber mening i tilværelsen, som Betina beskriver: ”Det er det sæt briller, jeg har taget på, den måde jeg lever på, og som jeg oplever giver mening” (B1, 107). Dette er en helhedsanskuelse af gudstro og livet, der kan indrammes i begrebet *holistisk tro*. Begrebet *holistisk* anvendes af Gustav, der har fravalgt tro og kirke (G2, 323). Han har savnet en mere holistisk tilgang til tro, der kunne tage hånd om både de åndelige og menneskelige aspekter af livet. Dette ser han som vigtigt for at undgå en åndeliggørelse af alle problemer.

Informanterne opfatter i vid udstrækning kristentro holistisk, og medvandring kan være en hjælp til at have en holistisk tilgang til tro. Andreas taler om, at kristne har adskilt tro og det levede liv for meget, og medvandring er med til at forbinde de to dele, som bør kobles

sammen (A, 103). Vi kan se at denne holistiske forståelse spænder bredt i forhold til informanternes beskæftigelse og alder, så det at sammentænke tro og livet i medvandningsrelationer er et behov og anliggende, der gælder på tværs af generationer og beskæftigelser.

3.1.3 Tidligere erfaringer med medvandring

Flere har tidligere haft erfaringer med konkret medvandring eller medvandningslignende relationer. Nogle har oplevet medvandring i venskabsrelationer eller mindre kirkelige fællesskaber, der har båret præg af følgeskab i liv og tro på en mere intentionel måde, selvom det ikke i alle tilfælde var aftalt. Nogle har oplevet medvandring i ledelsessammenhænge, hvor unge ledere er blevet tilknyttet en ældre og mere erfaren leder eller mentor, som har været en sparringspartner. Disse tidligere erfaringer med medvandring beskrives som værende anderledes, end det informanterne erfarer i deres nuværende medvandningsrelation, hvilket må anses for naturligt, da alle relationer og dynamikker imellem mennesker er forskellige. Uanset om det har været positive eller negative erfaringer, de har haft, så har det været formende for deres nuværende relation. Carsten reflekterer over, hvordan han ud fra en positiv tidligere erfaring med medvandrererskab ikke har den samme tilgang i sin nuværende medvandningsrelation, men dog siger han: ”jeg er alligevel meget inspireret og også, tror jeg, lidt formet af hans [...] måde at bedrive det på” (C1, 149). Senere i interviewet vender han tilbage til sin tidligere erfaringer med medvandring, hvor det kommer frem, at han ”vandrede” sammen med Gert, som er en af de andre informanter: ”Jeg synes, jeg har fået mange ting med, som jeg stadig trækker på fra den tid, jeg gik sammen med [Gert]” (C1, 159). Det er forskelligt, hvordan informanterne har stiftet bekendtskab med medvandring, men for flere har det været igennem et øget fokus på medvandring og relationelt følgeskab i kirker og kristent foreningsliv.

3.1.4 Begyndelsen for medvandningsrelationer

Medvandring er en nyere betegnelse for et relationelt følgeskab, så det er ikke alle informanterne, der anvender betegnelsen medvandring om deres relation. Fiona og Fenja har ”vandret” sammen i over tyve år og anvender i stedet betegnelsen ”bedeveninder”. De startede med at bede sammen, og løbende udviklede deres relation sig til medvandring og en uddybet relation. Carsten og Christoffer er i et asymmetrisk medvandrererskab. De meldte sig begge til en mentorordning i deres kirke, hvor de blev sat sammen af deres præst. Derfor har de kaldt det ”mentorskab”, men som Carsten udtaler: ”jeg forsøger altid at trække det i en retning af et

medvandrerskab, som for mig er [...] meget mere symmetrisk, en meget mere ligeværdig relation i virkeligheden" (C1, 149). Et tredje eksempel er Betina og Benedikte, der startede ud med en asymmetrisk medvandringsrelation, fordi Betina tidligere har haft en lederrolle overfor Benedikte, og fordi der er fire års aldersforskel imellem dem. Men det har over tid udviklet sig til en symmetrisk relation, som Benedikte udtrykker det: "Jeg føler mere, det er [...] blevet et venskab" (B2, 132).

Noget gennemgående er, at den ene part har henvendt sig til den anden med en forespørgsel og et ønske om medvandrerskab, hvor de derefter har afstemt forventninger og aftalt en ramme for medvandrerskabet. Det kræver altså et initiativ fra den ene part for at indtræde i denne rammesatte relation, som både i kraft af rammen og forespørgslen adskiller sig fra mange andre relationer, informanterne har. Selvom relationen har været fastlagt og aftalt, så har de alle oplevet, at den måde, de begyndte på, har udviklet og forandret sig over tid.

3.1.5 Motivation

En gennemgående motiverende faktor i at indtræde i medvandrerskabet er for informanterne, at relationer er vigtige for deres tro på Gud. For Christoffer er det vigtigt at være sammen med andre omkring sin tro: "Det er meget vigtigt for mig, hvis jeg skal have det som en del af min hverdag at møde nogen og snakke med nogen om det. Helt vildt vigtigt" (C2, 170). Eskil, der er i en symmetrisk medvandringsrelation, udtaler vigtigheden af at sammentænke tro og relation:

"For mig er tro meget bygget på relation. Altså at Gud han vil os, at han ønsker relation til os. [...] Jeg oplever Gud meget igennem de mennesker, som jeg har dybe relationer til. [...] Det, tror jeg, er vildt afgørende, [...] at der er rum og plads til at have de her dybe relationer til andre mennesker, for at troen kan blomstre" (E2, 241).

Tro på Gud er ikke en isoleret privat tro, men tro knytter den enkelte til andre mennesker, hvilket har været motiverende for informanter i at indtræde i medvandringskonceptet.

I de relationer, der begyndte som asymmetriske, er der to typer motivationer. De, der er yngre, som har opsøgt en ældre og mere erfaren medvandrere, er motiveret af at være i dialog med en, der har mere livserfaring og troserfaring end dem selv. Benedikte fortæller om hendes motivation: "Jeg synes, det var fedt at dele tanker med en, der var et andet sted i livet end mig"

(B2, 129). Mødet med et andet menneske, der kan være sparringspartner i livet og i kristentro, har været motiverende for de yngre personer, der indgår i de asymmetriske medvandringsrelationer.

De ældre og mere erfarne i medvandringsrelationerne er i højere grad motiveret af at tjene andre og give deres tro videre. Carsten har selv oplevet, at en ældre og mere erfaren person investerede i ham igennem medvandring: ”den oplevelse har for mig gjort, at det har været naturligt at tænke, jamen det vil jeg gerne også stille mig til rådighed for [...]. Jeg har set det praktiseret og egentlig [haft] lyst til selv at være en del af det” (C1, 148). Det at have en samtalepartner, der investerer i en, stiller spørgsmål og stiller sig til rådighed er vigtigt, og hvis man selv har oplevet betydningen af dette i sit eget liv, så vil man også opleve sig motiveret til give det videre til andre. Betina i tyverne har selv savnet forbilleder og samtalepartnere, der var ældre end hende, hvilket har motiveret hende til at udfylde det behov og den mangel for andre (B1, 108). Disse mennesker er stærkt motiverede, fordi de personligt ser et behov hos yngre personer, for hvem de ønsker at stille sig til rådighed. Dette bundes for dem alle i en forståelse af Bibelens beskrivelse af at give troen på Gud videre til næste generation.³⁴ De understreger, at alle har brug for en ældre generation at ’læne sig op ad’, og udformningen af dette ser naturligvis forskelligt ud i forskellige relationer, men ud fra denne undersøgelse skal nødvendigheden af båndene på tværs af generationer ikke underkendes. Gert, der kalder sig ’passionist’ og ikke ’pensionist’, fortæller om, hvordan han har dedikeret hele sit liv til at være i følgeskab med andre, hvilket er blevet hans livspassion. Målet for disse relationer er for ham, at de selv tager følgeskabet op med andre: ”Jeg vil gerne, at de kommer med på vejen, altså de bliver til for nogle andre. At det smitter” (G1, 313). I min undersøgelse udspiller det sig konkret ved, at Gert har været medvandrers for Carsten, som derigennem er blevet motiveret til at være medvandrers for Christoffer.

I symmetriske medvandringsrelationer har motivationen i højere grad været det at have en gensidig relation, hvor man gensidigt kan dele livet og kristentro med hinanden på en ligeværdig måde. Nogle går bevidst efter den symmetriske model for medvandring, fordi de ikke har oplevet, at det gav mening for dem med asymmetriske medvandringsrelationer ud fra tidligere erfaringer. En vigtig motivationsfaktor for symmetriske medvandringsrelationer er den rammesatte relation, der gør det muligt at være mere åben end i andre venskabelige relationer.

³⁴ Bibelens beskrivelser af Barnabas, der giver det videre til Paulus, som derefter giver det videre til Timotheus, nævnes (B1,124)

Motivationen for Emil, der er i tyverne, var at have en dybere relation med en anden. Han oplevede det som et behov at have en relation, hvor han kunne være sårbar og ærlig omkring sit liv og sin tro, og her har rammen og aftalen om fortrolighed og forpligtelsen for hinanden været motiverende. Den samme sårbarhed, synes han, kan være svær at bringe ind i sine andre venskabelige relationer. Det samme behov udtrykker Andreas således: ”Jeg ved, at jeg rigtig godt kan lide at være i en fortrolig relation med andre, være tæt på mennesker, at have nogle mennesker i mit liv, som jeg er tæt på, sådan meget tæt, som får lov til at kigge ind bag forhængen” (A, 93).

En anden motiverende faktor i særligt de symmetriske medvandringssituationer er samtalen og fællesskabet omkring bøn og bibellæsning. Det giver en mulighed for sammen at reflektere over, hvad tro betyder i hverdagen, og hvordan Bibelen har noget at sige i den enkeltes liv. For Andreas opstår der noget i samtalen om Bibelens budskaber, som ikke ville være kommet frem, hvis han havde siddet alene, og det motiverede ham til at få en medvandrer: ”[Det var] et konkret ryk på, at jeg gerne ville, at min gudsrelation blev styrket igennem at læse i Bibelen og bede sammen med en anden” (A, 96).

3.2 De strukturelle rammer for medvandring

3.2.1 Den fysiske ramme

Den fysiske ramme har en betydning for samtalen karakter. Medvandring finder sted i hjemlige omgivelser, hvor man uforstyrret kan have fortrolige samtaler. Fordi medvandrerne samles om det at have en samtale om livet og kristentro, så er det også primært det, de laver, når de er sammen. Carsten begrundede dette: ”vi mødes ikke på en café eller sådan, jeg tænker alligevel, det har [...] karakter af [...], at [...] snakke sammen også intimt” (C1, 152). Drikkevarer som kaffe eller te er altid til stede, når informanterne mødes til medvandring, og nogle spiser sammen. Flere fortæller også om, hvordan de sætter sig i bløde møbler, når de snakker sammen. Deres møder udspiller sig altså i hverdagens rum, hvor almindelige elementer som en kop kaffe i en blød lænestol indgår, hvilket skaber en hjemlig, tryk og afslappet atmosfære for samtalen.

3.2.2 Kontinuerlige hverdagsmøder

Der er en variation i forhold til hvor ofte og hvor længe, man mødes til medvandringssamlinger. Der er flere, der mødes om morgenen, da det passer i deres arbejds- og studierutiner, hvorimod andre mødes på forskellige tidspunkter, der passer for dem i deres hverdag. De fleste aftaler fra

gang til gang, hvornår de næste gang skal mødes. De fleste har et nogenlunde afgrænset tidsinterval, hvorimod Betina og Benedikte prioriterer at bruge meget tid sammen, hvilket de begge pointerer som afgørende for rammen, de har formet, for deres relation. Betina siger: ”vi planlægger det sådan, at der er ok med tid, fordi der kommer nogle gange nogle dybe emner op eller nogle emner, som rører sig, og så er det vigtigt, at der er tid” (B1, 111).

De, der i perioder ikke har fået opbygget kontinuerlige møder, oplever det sværere at få taget initiativ til at mødes. På tidspunktet for interviewet med Benedikte, havde hun meget travlt, men alligevel understregede hun vigtigheden af kontinuerligt at mødes og aftale, hvordan man mødes, ”fordi det [...] gør, at man holder hinanden op på det” (B2, 142). Hendes medvandrers Betina har en tilsvarende refleksion om at prioritere medvandring højt i hverdagen: ”Vi har en relation, det glider ikke bare ud i sandet, der går ikke lige fem måneder, hvor man ikke lige ser hinanden, fordi vi har travlt, fordi det her er en relation, som vi prioriterer” (B1, 114).

Intervallet for de kontinuerlige møder kan variere fra hver fjortende dag til hver fjerde eller sjette uge. Uanset tidsintervallet så anser informanterne det som nødvendigt, at mødes kontinuerligt for at kunne følge med i hinandens liv og tro og være i en form for ansvarlighedsrelation. Benedikte oplever, den kontinuerlige medvandring i hverdagen giver rigtig god mening;

”fordi det nogle gange bare virkelig kan køre meget stærkt derudaf [...] med alt muligt, jeg gerne vil nå og har gang i. Så ved jeg, [at] jeg har en aftale med [Betina] hver anden uge, og selvom det nogle gange [...] kan være svært at presse ind i kalenderen, så [...] er [det] vigtigt for mig, at få det gjort, fordi det giver mig en ro” (B2, 137).

Medvandring kan give et afbræk i hverdagen, der giver anledning til løbende at reflektere over sin tro og til sit liv i et større perspektiv, som Eskil udfolder således: ”Fordi vi kun ses hver anden/tredje uge, så skal man huske tilbage; hvad har der egentlig fyldt den sidste tid?” (E2, 229).

For de fleste udvikler intervallet sig for, hvor ofte de mødes, da nogle i begyndelsen var meget optimistiske i forhold til hvor ofte og hvor lang tid, de skulle mødes, hvilket har været situationen for Emil og Eskil, hvor de startede ud med blandt andet at spise aftensmad sammen: ”så i starten var det ret tit, vi mødtes. [...] men [...] efterhånden så fik vi det skaleret lidt ned,

og så var det max en kop kaffe, eller sådan at man kunne gøre det lidt mere loose, og så var det nemmere at få planlagt at mødes” (E2, 230). Det er altså meget naturligt, at strukturen for medvandrerskabet løbende tilpasses, og denne justering er nødvendig i forhold til at få medvandring til at være en kontinuerlig integreret del af den enkeltes liv, der passer ind i hverdagen.

Det, at informanterne jævnligt mødes, kan for de fleste kun lade sig gøre, fordi de bor geografisk tæt på hinanden. Alle informanter nævner, at deres medvandringsrelation ville få en naturlig afslutning, hvis den ene flyttede længere væk. De fleste nævner det som den eneste årsag, de kan komme i tanke om, der skulle kunne afslutte deres medvandrerskab. At dette er den primære årsag, de nævner, indikerer, at de interviewede medvandringspar har fundet en meningsfuld, stabil og vedvarende måde at være i deres medvandringsrelation, der harmonerer med deres liv og hverdag.

3.2.3 Struktur

Medvandring er en aftalt relation, hvor man har sat en ramme for samtalen og relationen. Det varierer dog, hvordan de enkelte medvandringspar har struktureret dette. I dette afsnit vil jeg udfolde hvilke emner og elementer, der indgår i deres struktur for deres medvandringsmøder. Alle de interviewede medvandringspar har en italesat aftale om en form og struktur. Carsten og Christoffer startede ud med at aftale den fysiske ramme og afstemme forventninger, og Carsten fortæller: ”Jeg inviterede ham hjem til os, og vi havde sådan halvanden time at bruge på bare lige kort at fortælle lidt livshistorie og så lige høre lidt til, hvad var hans forventninger og behov? hvorfor vil han gerne have det her?” (C1, 149). Forventningsafstemning modvirker misforståelser, hvilket medvirker en større personlig tilfredshed med konceptet ifølge Carsten.

For mange af medvandringsparrene er elementer som bibellæsning, bøn og ”at dele liv” grundelementer i den aftalte struktur for deres møder, og det kan selvfølgelig i perioder variere, hvor meget disse dele fylder i deres tid sammen. Der er en tendens til, at de er særligt dominerende i symmetriske relationer. For de asymmetriske medvandringspar i denne undersøgelse er vægtlægningen klart på ”at dele liv”, selvom bøn og bibellæsning også forekommer i deres medvandringsmøder.³⁵

³⁵ I medvandringsrelation G læser de ikke i Bibelen og beder ikke sammen, da tro spiller en anden rolle for Gustav end for de andre informanter.

"At dele liv"

Samtalerne relaterer sig til hverdagens erfaringer og refleksioner og kan være af en mere uformel karakter med spørgsmål som: 'Hvordan går det?' eller 'hvad er du optaget af?'. Denne venskabelige samtale kan fylde meget i medvandringssamtalerne. Medvandringssamtalerne rummer også den mere intentionelle målrettede samtale, der giver en retning for samtalen på anden vis end den uformelle venskabelige samtale. Både den uformelle og den intentionelle del af samtalen giver medvandrerne mulighed for og plads til "at dele liv". Betina siger om deres medvandrerskab: "Vi har defineret vores relation, og der er selvfølgelig et venskab ud over det, men der er alligevel, når vi sidder der, så er vores relation defineret, at vi vil gerne hinanden, vi må gerne udfordre hinanden. Det er ikke bare at tale i munden [på] hinanden" (B1, 113).

I de asymmetriske relationer er der særligt fokus på personlig dannelse ved at dele med hinanden igennem følgeskab, venskab og relation. Carsten og Christoffer har en uformel og afslappet ramme, hvor de både kan snakke om fodbold, tro og det, der volder smerte i livet. Der er altså ikke en fast struktur for deres samtaler, men der er både plads til samtale og relation, hvor de praktiserer gensidig ansvarlighed i intentionelle samtaler. Det gør de blandt andet ved at følge op på det, der bliver nævnt og nedskrevet i en lille notesbog fra gang til gang. På den måde får de sammen mulighed for en løbende drøftelse om forskellige emner og problemstillinger, de har delt med hinanden, som de efterfølgende kan reflektere videre over for sig selv indtil næste gang, de mødes.

Det er en central del af medvandring at tale om livet sammen og følge hinanden igennem forskellige perioder. Betina og Benedikte starter med at dele, hvad de hver især er fyldt og optaget af for derefter at vende sig til en fælles læsning af Bibelen, "fordi det er svært at tage Bibelens ord ind. Det er svært at læse, hvis der er noget andet, der fylder helt vildt meget" (B1, 121).

At læse Bibelen sammen

Flere bruger tid på at læse Bibelen sammen, fordi de ønsker, at Bibelens budskaber skal være formative i deres liv. Ved at afsætte tid til at læse i Bibelen sammen, lader de også Bibelens ord sætte en del af dagsordenen i samtalen og i deres relation. Andreas oplever, at det at læse i Bibelen sammen med et andet menneske giver noget helt andet, end hvis han havde gjort det alene: "Hvis jeg bare selv læser i Bibelen eller læser en bog med nogle kloge ord om, hvad han har læst i Bibelen, så giver en samtale og en relation bare noget helt andet. Det er fordi, jeg er

sådan et snakkemenneske.” (A, 96-97). Han udtaler også et andet sted: ”Det er en helt afgørende del af motoren i mit trosliv, at jeg taler med andre om det” (A, 100). Der opstår noget andet i samtalen, fordi det menneske, man sidder overfor, kan byde ind i samtalen med andre perspektiver og refleksioner, og på den måde opstår der noget nyt og andet i den fælles samtale om Bibelens tekster og budskaber. Benedikte beskriver, hvordan det at læse i Bibelen sammen med en anden får hendes egen bibellæsning til at blomstre, og hun også er blevet meget inspireret af hendes medvandres tilgang til Bibelen og af den plads, Bibelen har i hendes liv (B2, 135).

Det lille nære fællesskab imellem to mennesker er en unik mulighed for at personliggøre bibellæsning til at rette sig mod det, man personligt er fyldt og optaget af, som Andreas beskriver det: ”I det nære, det lille fællesskab, som en medvandringrelation, der tager udgangspunkt i, hvor er det, vi er lige nu? hvad er det, der fylder lige nu?” (A, 93). For Andreas står det nære fællesskab i kontrast til gudstjenestens prædiken, hvor budskabet er rettet imod en stor gruppe tilhørere, der står i forskellige livssituationer. Han understreger vigtigheden af at have både det store og det lille fællesskab, da det store fællesskabs platform har en anden værdi ved at tage andre emner og tilgange op, der udfordrer individets egen dagsorden. Medvandringens mulighed for at tage udgangspunkt i den enkeltes personlige situation og integrere dette i bibellæsningen og bønner har en betydning i forhold til, hvordan budskaberne bliver formende og dannende i den enkeltes liv.

At bede sammen

Bønnen er for flere af medvandringssparrene et kerneelement i deres medvandringrelation. Fiona og Fenja startede ud med primært at mødes for at bede sammen, men det har over årene udviklet sig til et medvandrerskab, hvor de deler stort og småt med hinanden. Bønnen er dog stadig en central del af det, de laver sammen, og de kalder sig stadig for ”bedeveninder”. De sætter meget pris på at kunne standse op i hverdagen og have dette bedefællesskab, hvor de sammen søger Gud. De bliver igennem bønner og samtalen opmærksomme på, hvad Gud gør i deres liv, og de hjælper hinanden til at opdage, hvordan Gud besvarer deres bøn (F, 258-259). De oplever det meget opmuntrende at kunne støtte hinanden igennem bønner: ”Den der byrde, den bliver ligesom løftet af, når man er to om det” (F2, 276). Særligt bruger de det at bede for hinanden og hinandens familier: ”når [Fiona] beder for vores børn, [...] det betyder rigtig meget” (F2, 253).

Medvandrerne holistiske forståelse af tro, hvor de sammentænker hele det levede liv med troslivet, former deres forståelse af bønne. Bøn bliver en måde, hvor de sammen retter deres opmærksomhed mod Gud og sammen ser, hvad Gud gør i deres liv. Emil og Eskil slutter altid deres samvær med at bede sammen: ”Nu har vi gjort, hvad vi kan, nu lægger vi resten over i Guds hænder” (E1, 216). Bønne er grundlæggende i medvandrerskabet som kristen trospraksis, da fællesskabet mellem mennesker om tro bygger på fællesskabet med Gud.

Variation i medvandringsstrukturer

Der er mange forskellige strukturelle variationer for medvandringsrelationerne, og der findes ikke en fast form, der dikterer, hvordan man skal mødes i medvandrerskabet. Der er eksempler på en meget fast struktur, som det er eksemplet for Emil og Eskil. Emil sætter pris på, at de kan skelne imellem snakken om tro og snakken om hverdagen og livet. Emil har en holistisk forståelse af tro, der betyder, at det vedrører hele hans liv og væren, men ved at skelne imellem de to dele i samtalen, sikres det, at de husker at få snakket om begge dele. Han udtaler om deres struktur: ”så har vi prøvet at dele det op, så vi kan sige, ’det her, det er vigtigt, og det vil vi virkelige gerne snakke om - det levede liv’. Og så gør vi det færdigt, og så kan vi se på troslivet, for det er også vigtigt og se, hvad er det, der sker der bagefter” (E1, 212). Denne aftale om at få snakket om både det levede liv og troslivet, gør det lettere for dem at implementere det naturligt i deres samtale.

Et andet eksempel på en medvandringspraksis er Gert og Gustav, der har en asymmetriske medvandringsrelation. De har ikke aftalt nogen fast dagsorden for deres medvandrersamtaler, og strukturen beskrives som ”flydende” (G2, 329). De læser ikke i Bibelen og beder ikke sammen, men de har aftalt et følgeskab, hvor de taler og reflekterer over emner, som optager dem, og i deres asymmetriske relation er det primært de emner og spørgsmål, der optager Gustav, som fylder i samtalen.

De to eksempler udfolder den strukturelle variation, der kan forekomme i medvandrerskabet, men fælles for informanterne er betoningen af, at medvandring primært er båret af relation og ikke af en fast udformet struktur. De fleste har oplevet, at formatet tilpasses og ændres med tiden, så det passer til deres behov og præferencer. Den aftalte ramme for medvandrerskabet påvirker engagementet, fortroligheden og samtalen. Benedikte understreger betydningen af en aftalt ramme for relationen i denne udtalelse:

”Jeg tror, at den ramme kan gøre, at der er nogle ting, der bliver nemmere [...], og den gør også, at man måske går ind i det med et andet engagement, men også at man har fået afklaret, vi vil faktisk gerne mødes for at læse i Bibelen og for at være sammen om vores tro og alt det andet, vi får snakket om” (B2, 143).

3.3 Den sociale og relationelle ramme for medvandring

På samme måde som at der kan forekomme variationer i de strukturelle rammer for medvandring, så finder vi i undersøgelsen også variationer i den sociale og relationelle ramme for medvandring. Særligt er der store forskelle mellem de symmetriske og asymmetriske medvandringsrelationer. Jeg vil udfolde, hvordan relation er et bærende fundament i alle de undersøgte medvandringsrelationer, og jeg vil i det følgende vise, hvordan nogle af disse relationer varierer.

3.3.1 Relation og venskab

På mange måder beskrives medvandringsrelationerne i undersøgelsen som venskabsrelationer. Flere af medvandrerne havde blot et perifært kendskab til hinanden, inden de begyndte deres medvandrerskab, og de beskriver alle, at relationen har udviklet og uddybet sig med tiden. Man kan på mange måder sammenligne medvandringsrelationen med venskabsrelationen. Når Andreas mødes med sin medvandrer, så spørger de ind til, hvordan det går, og på den måde følger de hinanden tæt, som man også vil gøre i sine andre venskabsrelationer. Andreas ser det venskabelige og relationelle, de har sammen, som en naturlig menneskelig del af det at følges med mennesker på den måde, og han beskriver, at de har brug for det relationelle i deres medvandrerskab: ”Vi kan ikke nøjes med kun Bibel og bøn, men vi har brug for det aspekt at dele liv” (A, 102). De fleste er hovedsageligt kun sammen ved deres medvandringssamtaler, men disse møder forekommer så også rimelig ofte og regelmæssigt. Betina kalder det ”venskab [...] via medvandring” (B1, 110).

Emil og Eskil beskriver også, at deres medvandringsrelation har udviklet sig til et venskab, men alligevel ser Emil ikke dette som en præmis for et medvandrerskab: ”Medvandrere behøver ikke at være bedste venner i min optik” (E1, 218). Emil skelner imellem den uformelle hyggesnak og den intentionelle medvandringssnak, og for ham er det den intentionelle medvandringssnak, der er formålet med at mødes, og det sted, han oplever, at relationen bliver givende. Alligevel flyder grænserne for deres snakke sammen: ”Altså det er svært at have en

medvandrerrelation med en ven, som ikke på en eller anden måde bliver lidt mudret over hinanden. Grænserne de er lidt flydende” (E1, 218). Selvom Emil ønsker at skelne mellem den formelle samtale og den uformelle venskabelige snak, så må det siges at være en naturlig udvikling i deres relation, da de følger hinanden tæt, som han også udtaler: ”Vi får en mere personlig relation til hinanden, når vi snakker både det levede liv og tro. [...] Det hjælper ligesom til at få et helhedsbillede” (E1, 212). Medvandring er en aftalt relation, der rammesætter en intentionel samtale om religiøsitet, og er samtidig et venskab, der hviler på gensidighed, omsorg og kemi imellem de to, som jeg vil udfolde i afsnit 3.3.3.

Alligevel adskiller medvandringsrelationerne sig fra andre venskabelige relationer. Andreas beskriver, hvordan hans medvandringsrelation adskiller sig fra hans andre venskabelige relationer:

”Det er rigtig meget det med, at vi har en fast aftale, og at vi mødes jævnligt. Så vi følger hinanden, netop vandrer med hinanden. Det gør en forskel. Det at vi har en aftale og har bestemt, at vi vil have den her relation, at den ikke bare er opstået tilfældigt. Vi har simpelthen bevidst valgt den og valgt hinanden som medvandrer. Og så det at vi har en dagsorden eller en måde, vi har aftalt at gøre tingene på” (A, 96).

Medvandring beskrives som værende unik, fordi den har en fysisk og relationel ramme for relationen, som ikke på samme måde opstår i andre venskabelige relationer. Denne ramme, man træder ind i, gør også, at relationen må formodes at uddybe sig med accelereret fart, der går markant hurtigere end i andre relationer, fordi man forudsætter et fortroligt rum, hvor man kan dele dybe og personlige ting fra sit liv. Informanterne har ikke forudsat en nær relation til hinanden for at kunne indgå i et medvandrerskab, men et sådant følgeskab har over tid udviklet sig til en dybere relation og et venskab.

3.3.2 Relation, venskab og forældreskab i asymmetriske medvandringsrelationer

Det relationelle og venskabelige aspekt af medvandring gør sig også gældende i asymmetriske medvandringsrelationer, men det udformer sig på en anden måde, da det ikke på samme måde er en jævnbyrdig relation.

Gert har gjort sig mange tanker om medvandringens teologi og praksis, da det for ham er en livsopgave at bygge relation og vandre med mennesker. På et tidspunkt i sit liv kom han frem til erkendelsen: ”det var relationerne, der var det bærende og det livgivende” (G1, 303). Gert ønsker at skabe rummelighed i relationen og opfatter det som en del sin opgave i medvandrerskabet: ”Det er jo så min opgave [...] at holde det rum, mens han tumler rundt i universet og skal finde ud af at lande på sine to ben” (G1, 305). Denne forståelse af medvandring gennemsyrrer hans liv og relationer, og de yngre mennesker, han vandrer med, opfatter han som bonussønner: ”Jeg er jo et relationsmenneske [...]. Stod det til mig, så boede de jo her alle sammen” (G1, 306). Gert foretrækker de mere flydende grænser, hvor andre måske har brug for mere ordnede forhold og klare grænser i relationen, men det er vigtigt for ham at være ”lånbar” og ”en støtte”, og han ønsker at stå til rådighed og være tilgængelig for andre (G1, 307). Om dette relationelle følgeskab med andre siger Gert: ”det er jo det, der er meningen i mit liv” (G1, 304). Gustav udtrykker taknemmelighed for, at Gert har inviteret ham ind i hans liv, hvor Gert har sagt til Gustav: ”jeg vil gerne lytte og spare og samtale med dig” (G2, 322). Gustav har oplevet Gert som oprigtig nysgerrig med et ønske om at lære ham at kende. Gustav bruger mentorterminologien, men han beskriver, at deres relation har noget mere venskabeligt over sig:

”Normalt omtaler jeg [Gert] som min mentor. Hvad så end det ord rummer. Så det antyder jo et vidst ulighedsforhold, hvilket også der [...] har været og er, både i kraft af vores omkring knap 40 års aldersforskel, men så er det jo på nogle måder sådan et mere venskabeligt, eller i hvert fald er blevet det mere” (G2 326).

Carsten, der tidligere har haft Gert som medvandrere, bygger sin medvandringspraksis på mange af de samme tanker om medvandrerskab. Han beskriver sit nuværende medvandrerskab således: ”Jeg vil i høj grad tænke [Christoffer] som en ven [...]. Det er stadig en venskabsrelation, hvor jeg er ældre og er et andet sted i livet” (C1, 151). Carsten gør meget ud af at sige, at Christoffer og han er i et medvandrerskab og ikke et mentorskab, fordi mentorordningen for ham består af en langt mere styret samtale, hvor samtalen i deres medvandrerskab er lidt mere flydende og naturlig, og de lærer hinanden at kende på en mere venskabelig måde. Om denne naturlige og flydende samtale, de har, udtaler Carsten: ”Når man har snakket om de ting, også det der er helt inde, hvor det gør ondt og sådan, så ved man relativt meget om hinanden, og det gør, at man

kan snakke meget mere behændigt ind og ud af ting. [...] Ligesom man har i et almindeligt venskab” (C1, 151). Christoffer oplever det venskabelige i deres relation, men betoner at uligheden er til stede, og bruger i højere grad betegnelsen ”mentorskab” om deres relation. Carsten og Christoffer har meget forskellige opfattelser af og forventninger til deres relation, og de opfatter særligt gensidigheden i relation forskelligt, hvilket vil blive udfoldet i afsnit 3.3.4.

I de asymmetriske medvandringsrelationer er der i højere grad tale om roller og ulighed i rollernes funktion, og derfor har mange nok brugt terminologien fra mentorskab i forhold til det asymmetriske medvandrerskab. Man skelner i mentorskabet mellem *mentor* og *mentee*, hvilket man ikke på samme måde har en terminologi for i medvandrerskabet. Det til trods for, at Olafsrud, Stange og Synnes i deres bog om medvandring beskriver, hvordan forskellighed og asymmetri kan forekomme i medvandringsrelationer.³⁶ I de to undersøgte asymmetriske relationer beskrives asymmetrien meget harmonisk venskabelig, og de oplever ikke, at den udelukker det relationelle og venskabelige. Men der er i de asymmetriske relationer en naturlig ulighed, som informanterne generelt nedtoner betydningen af. Gert anvender terminologien om åndeligt forældreskab for at forklare asymmetrien i deres medvandringsrelation (G1, 304), hvilket kan være en fordel, da terminologien rummer asymmetrien, men fastholder relationen.

3.3.3 Venskabelig kemi

Fordi relationen er bærende for medvandring, er den sociale kemi imellem medvandrerne afgørende. Betina fortæller om en tidligere medvandringsrelation, der sluttede med denne begrundelse: ”Kemien var der ikke lige helt. [...] Jeg synes ikke, det gav mening” (B1, 108). Fiona og Fenja peger på den relationelle kemi og rammen for relationen som værende det, der gør deres medvandrerskab unikt, og denne kemi oplever de trods for, at de er to forskellige personlighedstyper. Som i andre venskaber så er den relationelle kemi imellem mennesker i medvandrerskabet vigtig, og hvis den er fraværende, så vil det i mange tilfælde resultere i en afslutning af medvandringsforløbet, som det var tilfældet i Betinas tidligere medvandrerskab.

Christoffer oplever en gensidig respekt og kærlighed, der gør det naturligt at være sammen: ”Vi kan godt lide hinanden, og vi kan godt lide, når vi er sammen” (C2, 172). I deres asymmetriske medvandrerskab har hans medvandrers Carsten udvist venskabelighed, ydmyghed, og ærlighed, hvilket ifølge Christoffer har været medvirkende til, at ”der blev skabt [...]”

³⁶ Olafsrud, Stang, og Synnes, *Medvandring*, 25.

en meget naturlig relation” (C2, 172-173). Christoffer sætter på mange måder ord på, at de i deres medvandrerenskab har fundet den venskabelige kemi, hvor de på en naturlig måde oplever gensidig respekt og kærlighed.

”Hvis man [...] har en god kemi, så er det bunden for nogle gode snakke, og det er nok ikke noget, der hænger på træerne eller bare er givet, at det er muligt” (G2, 332). Sådan lyder Gustavs refleksion om den unikke relation, han oplever at have fundet i sit medvandrerenskab med Gert, og som han ikke ønsker at give slip på, fordi det kan være svært at finde en tilsvarende relation, hvor der er den samme kemi. Når man har fundet en relation med god kemi, så ønsker man at bygge videre på relationen og fortsætte. Informanternes svar indikerer, at de i højere grad ser deres medvandringsrelation som en venskabelig relation med god kemi fremfor et koncept eller forløb, de følger i en afgrænset periode. På den måde giver det god mening, når informanterne nævner, som tidligere beskrevet (afsnit 3.2.2), at det først og fremmest ville være en eventuel flytning, der ville vanskeliggøre deres kontinuerlige samtaler og således give en naturlig afslutning på medvandringsrelationen. Man ville i de procesorienterede relationer derimod forvente, at årsagen til en afslutning af et forløb ville være opnåelsen af personlige mål.

3.3.4 Gensidighed

Noget af det, der adskiller medvandring fra coaching og mentorskab, er gensidighed i relationen. Eskil siger om mentorskabet i forhold til medvandring:

”Der oplever jeg det mere som sådan envejsagtig, så det er mig, der sådan ligesom fortæller om mit liv, og så kan de komme med råd. Sådan med medvandrerfællesskabet bliver det mere ligeligt. Så vi begge to har taleret ind i hinandens liv” (E2, 236).

Eskil oplever gensidigheden igennem tovejskommunikationen ved, at de kan inspirere og hjælpe hinanden.

I de symmetriske relationer beskrives gensidigheden som ligeværdighed, som for eksempel Andreas udfolder det: ”Det [gensidigheden] oplever jeg meget ligeværdig, og jeg oplever gensidig respekt. Det var noget, vi talte om, da vi etablerede relationen, da han jo er lidt ældre end mig, så sagde jeg til ham, at jeg har brug for, at vi er ligeværdige i det her” (A, 101). Den ligeværdige samtale, hvor man kan give gensidig sparring til hinanden, er særlig vigtig i

de symmetriske relationer, hvor de snakker og deler, hvad der fylder i deres liv, og hvad de er optaget af i en gensidig samtale. Eskil og Emil beskriver den gensidige sparring som afgørende for deres medvandrerskab. Gensidigheden kommer af ærligt at dele med hinanden, som Emil formulerer det: "Så gensidigheden [...] og det her gensidige bidrag og udbytte kommer på basis af, at man tør være sårbar, ja, og hvis du ikke tør det, så tror jeg ikke, at dit udbytte bliver lige så stort. Det er i hvert fald min erfaring" (E1, 220). Emil oplever, at ærligheden er forudsætning for den gode samtale, hvor man kan spejle hinanden og give sparring i det trosmæssige og i livets problemer. Hvis Emil ikke tør at være ærlig om sine problemer, så har Eskil heller ikke mulighed for at kende til hans kampe og dermed heller ikke at hjælpe og vejlede ham. For Emil går gensidigheden dermed tabt, hvis ærligheden ikke er til stede (E1, 220). Fordi deres relation er styret af at vejlede og hjælpe hinanden, har det også vist sig at være en voksende udfordring for gensidigheden, at deres livssituationer har ændret sig forskelligt. Emil og Eskil var i begyndelsen begge singler og studerende, hvilket stadig er tilfældet for Emil, men Eskil er blevet færdiguddannet, gift og på interviewtidspunktet var han på vej til at blive far. Emil oplever det udfordrende, at de er forskellige steder i livet: "Det er jo simpelthen nogle situationer, som jeg ikke kan sætte mig ind i, fordi jeg ikke har været der" (E1, 218). Alligevel er der nogle erfaringer i livet og i deres tro, der ikke knytter sig til deres forskellige livssituationer, og der oplever Emil, at de har et gensidigt udbytte: "Hvor vores erfaringer ligesom overlapper, er der, hvor vi kan bidrage mest til hinandens liv" (E1, 219). Flere af de andre medvandringspar beskriver i højere grad forskelligheden som en positiv forudsætning for den gensidige samtale i medvandringsrelationen, hvilket vil blive yderligere udfoldet i afsnittet om forskellighed (3.3.6).

Gensidigheden opstår, når man begynder at se hinanden som ligeværdige. Betina oplevede, at gensidigheden naturligt opstod i deres medvandrerskab, ved at de begge kunne bidrage til og få et udbytte af relationen: "Jeg oplever det helt naturligt, at vi er der begge to [...]. Vi bidrager og er der med dem, vi nu engang er" (B1, 120). Ifølge Benedikte vil gensidigheden med tiden gøre, at man opbygger en venskabelig relation. Benedikte og Betina oplever perioder, hvor overskuddet kan være svingende, hvilket betyder en variation i, hvor meget hver enkelt deler: "i nogle perioder har man bare brug [for], at der er nogle, der giver lige lidt mere end de tager og omvendt. Og det, tænker jeg [...], er [...] en balance" (B2, 140). Det er naturligt i medvandringsrelationerne, at der er en svingende reciprocitet, som man må balancere, så relationen bliver ligeværdig.

I asymmetriske medvandningsrelationer beskrives gensidigheden på en anden måde, der ikke på samme måde er en ligeværdig samtale. Der er det primært den ældre og erfarne sparringspartner og vejleder, der giver nye perspektiver på den yngres problemstillinger. Selvom medvandningsrelationen er asymmetrisk, så er den ifølge Gert ikke hierarkisk, fordi vi alle er lige overfor Gud. Medvandrerens opgave består for ham i at slå følge med mennesker på deres livsrejse, og man må gå med ind i smerten og kampen sammen med dem: ”man kan jo ikke råbe til folk på afstand. Men man skal jo hen og have fingrene i skidtet” (G1, 299). Gert siger om medvandring og følgeskabet: ”Det er ikke institutioner og programmer, [...] men det er relationer og processer” (G1, 298). I Gert og Gustavs medvandningsrelation er det primært Gustav, der kommer med sine refleksioner og problemstillinger, men alligevel oplever de en gensidighed. Gustav oplever et stort personligt udbytte af følgeskabet, og han ønsker også at give tilbage til Gert, men det bliver på en helt anden måde igennem for eksempel praktisk hjælp (G2, 321). Gert oplever at blive beriget ved at lytte og reflektere sammen med Gustav. Der oplever han, at han lærer meget om Gustavs liv, og hvordan det er at være ung i dag. Gerts udbytte kan sammenfattes til: at lære Gustav at kende og reflektere sammen med ham. Gert nedtoner altså sit eget udbytte af følgeskabet, men måske har det en større betydning for ham, end han giver udtryk for; at han kan hjælpe andre på vej og fremstå mere viderekommen. Selvom gensidigheden er ulige imellem dem, så oplever de at lære meget af hinanden på tværs af generationer.

Christoffer og Carsten har forskellige opfattelser af gensidighed i samtalen. Christoffer beskriver, at de har gensidig respekt og kærlighed, men i samtalen er det ham, der kommer med refleksioner og problemstillinger, som han har brug for sparring på, hvilket Carsten kan være med til at give. For Christoffer er den sparring, han kan få, det primære formål med deres relation, og han ønsker det ikke anderledes. Gensidigheden i relationen og samtalen er altså ikke en forudsætning for medvandningsrelationen for Christoffer, men han beskriver på den anden side også, hvordan han værdsætter det venskabelige i deres relation, og hvordan det er naturligt også at spørge ind til Carstens liv. Carsten oplever også deres samtaler meget naturlige og flydende, men han oplever modsat Christoffer en voksende gensidighed i samtalen og har et ønske om at relationen primært er venskabelig og gensidig:

”Nu kunne jeg egentlig godt tænke mig, at det blev mere, vi hang ud og snakkede sammen, fordi det gav mening, og vi kunne lide det, fordi vi bliver klogere af det,

men det kunne lige så godt være, at vi var kommet til et punkt, hvor det handlede om, at jeg havde noget, at vi kiggede på sammen, som at det altid nødvendigvis mest var noget, der skulle komme fra [Christoffer]. Og det tænker jeg egentlig, vi sådan er ved at være ved på et punkt, det kunne jeg i hvert fald godt se, at vi sådan kunne komme derhen” (C1, 162).

Carsten kunne godt ønske sig, at de rent sprogligt fralagde sig mentorterminologien for at komme ud af rammen med at have ulige roller. Carsten oplever den gensidige dynamik udvikle sig til at være mere jævnbyrdig, men da de endnu ikke har fralagt sig terminologien fra mentorskabet, så må det antages, at de jævnbyrdige og lige roller i de asymmetriske medvandringssituationer endnu blot er en idealistisk tanke. Derfor giver Carsten og Christoffer udtryk for forskellige forventninger til gensidigheden og formålet med relationen og samtalen.

Informanterne udfolder, at gensidigheden i det asymmetriske følgeskab udformer sig ved gensidig respekt og kærlighed trods forskellighed og ulighed. De nedtoner altså generelt uligheden imellem dem for at betone det relationelle og gensidige imellem dem.

3.3.5 Spejling

Flere af informanterne bruger ordet *spejling*, når de skal beskrive dynamikken i medvandringssituationerne. Medvandring består grundlæggende af det relationelle imellem mennesker, og i denne interaktion foregår der en spejling af de involverede. De erfarer, at de får udvidet deres eget perspektiv ved at lytte og se et andet menneske forholde sig til deres tro og liv. I medvandringssamtalerne oplever Betina at få sparring igennem spejling: ”Måske [er det] lige netop det, som vi som medvandrere er - Et spejl, som spejler hinandens liv” (B1, 118). Spejlingen forudsætter tryghed, åbenhed og omsorg i relationen, hvilket giver Betina oplevelsen af, at man kan sige alt, og når man hører hinandens tanker, så kan denne spejling nuancere og skabe et bredere perspektiv. Carsten ser også spejlingen som en del af medvandrers opgave:

”Det er [...] at være et spejl [...]. Jeg er ikke bange for nødvendigvis at sætte fingeren på, men jeg er meget varsom med at fortælle folk, hvad jeg synes, de skal gøre ved det. Så vil jeg meget hellere dele mine egne erfaringer og refleksioner og sige: ”Det er det, jeg tænker. Er der noget af det, du kan spejle dig i? giver det

mening?” fremfor ligesom at sige: ”hvis du gør sådan og sådan, så tror jeg, det bliver godt” ” (C1, 156).

Medvandring er et åbent refleksions- og spejlingsrum, der forudsætter rummelighed og forskellighed. Der skal være plads til forskellighed i relationen, og det opleves som en berigelse at kunne spejle sig i hinandens forskellige erfaringer i livet og i kristentro. Carsten og Christoffer oplever at erfare troen og livet med Gud forskelligt, men forskelligheden giver blot en bredere forståelse af deres egne og den andens erfaringer, der beriger dem begge: ”Det at se Guds løfter realiseret i andres liv, det øger ens egen tro” (C1,157). De oplever også noget genkendeligt i hinandens erfaringer, hvilket giver et fælles udgangspunkt i samtalen, som de værdsætter. Christoffer understreger, at det har været afgørende for hans tro at høre Carstens erfaringer og se gudsrelationen udlevet igennem hans liv. Carsten oplever også et stort udbytte af at lytte til andres liv: ”Der er noget i det, når man taler med andre mennesker om deres problemstillinger, så bliver man klogere selv, og det er jo et kæmpe win i forhold til at gøre det her” (C1, 158).

Spejlingen bygger på at lytte og se hinanden, hvilket er forudsætningen for, at to individer opnår et gensidigt følgeskab med hinanden. ”En at spille bold op ad” er en vending, som flere af informanterne anvender i deres beskrivelser af, hvad de værdsætter i deres medvandrer-skab. Denne vending rummer spejlingens dynamik. Man giver noget af sig selv og sit eget til sin medvandrer, der modtager og returnerer med nye perspektiver, og dermed opstår et relationelt samspil med en respektfuld distance. I dette samspil opstår nye perspektiver, som Gustav beskriver det: ”det er jo at få et par andre briller på tingene, sagerne, og det kan være enormt berigende, for der er noget at spille bold op ad på en eller anden måde” (G2, 330). Spejlingen har for ham været berigende, når den har indgået i refleksionen om den holistiske forståelsesramme: ”det har bare været så berigende for mig at kunne få en andens syn på nogle af både de større eksistentielle problemer, men også med konkrete ting, jeg har gået igennem” (G2, 321).

For Eskil handler det om at sætte ord på sine tanker og refleksioner, som når man skriver dagbog. Alligevel adskiller medvandring sig fra de nedskrevne refleksioner i en dagbog, da en medvandringsrelation rummer samspillet og spejlingen, der giver muligheden for at kunne inspirere, støtte og opmuntre hinanden: ”Man spejler sig i hinanden og støtter hinanden i det, der er svært, men jeg tror også helt sikkert i endnu højere grad, man opmuntrer hinanden i det, som faktisk måske så går godt” (E2, 235). Eskil og Emil oplever, at de kender hinandens styrker og svagheder, hvilket er en hjælp i deres relationelle samspil. For Emil kommer

spejlingen til udtryk ved, at Eskil nogle gange har sagt til ham: ”jeg tror, jeg ser et problem, som du ikke lige selv ser” (E1, 217). Det har været en hjælp for Emil, da han nogle gange selv oplever at have svært ved at se det, som kan være galt i hans liv. For Emil kommer dette udbytte igennem spejlingen, hvor der er et andet menneske, der lytter og tager hans udtalelser alvorligt og hjælper ham til at få arbejdet med forskellige problemstillinger og udfordringer.

Samspejlingen er afgørende for informanterne. For Andreas er denne dynamik i fællesskabet og samtalen med andre mennesker helt afgørende for hans trosliv: ”Det er vigtigt og godt for mig, også i mit trosliv. Det er det fordi, der kommer nogle ting frem, når jeg taler, og så tror jeg, det er det her med, at der er en anledning til det, og er sat en ramme for det. Vi har satte en ramme om, at det er det her, vi mødes om” (A, 100). Andreas oplever, at der opstår noget i samtalen imellem mennesker, og denne sociale dynamik er af afgørende betydning.

De ældre og erfarne i de asymmetriske medvandringssituationer oplever det betydningsfuldt at være med til at give tro og livserfaring videre blot ved at stille sig til rådighed som et spejl i en relation til yngre personer:

”Det at få en oplevelse af, at når man sætter sig ned med et andet menneske og lytter, reflekterer, spejler, at det skaber noget, det har egentlig, det har været meget sådan stort for mig også, og det har egentlig været min største opmuntring, når jeg har snakket med andre i forhold til at blive mentorer” (C1, 157).

Carsten oplever ikke at have særlige terapeutiske evner, men han har oplevet at bringe sig selv i spil og stille sig til rådighed i samtalen og medvandrerenskab, og det været betydningsfuldt for både Christoffer og ham selv: ”der er [en] sådan retrospektiv opdagelse af en selv i det, når man snakker med en, der er i en anden livsfase, så det er ret interessant sådan rent læringsmæssigt” (C1, 158).

3.3.6 Forskellighed

Der forekommer både ligheder og forskelligheder imellem medvandrerne, og der er brug for begge dele i den sociale interaktion, men særligt forskellighed påpeges som en vigtig præmis for et givende medvandrerenskab. Det er åbenlyst, at mennesker er forskellige, og i de fleste af medvandringssituationerne anses denne forskellighed som en styrke. Selvom to medvandrere

har forskellige opfattelser og forskellige liv, så kan de alligevel opleve en fælles forståelse for tro og livet, der udvikler sig løbende i medvandrerenskab. Benedikte udtaler om deres medvandrerenskab: ”Vi er ret enige om, at det [...] er det fede ved vores medvandrerenskab, at vi er forskellige” (B2, 139). Der er også mange punkter, hvor de oplever sig meget ens og lettere kan relatere sig til hinanden, hvilket også er afgørende for at få det til at fungere. Men udgangspunktet er forskellighed, hvilket Benedikte og Betina har besluttet at se som givende og værdifuldt for en god medvandrerensrelation. Det kan bidrage med et anderledes perspektiv udefra, og disse perspektiver fra medvandrerenskab ønsker de at give taleret i deres liv. Fiona og Fenja tror ikke, deres medvandrerensrelation ville have været lige så givende, hvis de havde været fuldstændig ens. De er overbevist om, at deres forskellige personligheder bidrager til samtalen og relationen; ”Vi supplerer hinanden, så vi kan give hinanden noget” (F2, 265).

Emil og Eskil oplever vanskelighederne ved deres forskelligheder og særligt det, at deres livssituationer er forskellige, giver nogle udfordringer i forhold til at relatere til hinandens liv. For Emil og Eskil er det derfor vigtigt at være nysgerrige på hinandens liv og tro, og det er afgørende, at de stiller hinanden mange spørgsmål, så de kan opbygge en større forståelse på tværs af forskelligheder. Denne nysgerrighed på hinanden betyder, at medvandrerensrelationen fortsat kan give mening for dem trods forskelligheder med den forudsætning, at man tør stå ved sig selv og være ærlig, som Eskil beskriver det: ”Det giver mening så længe, at vi er åbne og ærlige overfor hinanden. Så snart at vi ikke tør dele det, som faktisk er svært, og det, der fylder vores liv, så giver det ikke mening længere” (E2, 238). Da de kommer ud af den samme kirke-tradition, så oplever de at have en fælles referenceramme og et fælles sprog for tro, selvom de erfarer og relaterer til Gud forskelligt, men som Eskil siger: ”[det er] noget, vi kan tale om og kan forstå hinanden i” (E2, 228).

Forskelligheden er særligt tydelig i de asymmetriske medvandrerensrelationer, hvor de involverede står meget forskellige steder i livet. Gustav og Gert sætter meget pris på deres forskelligheder, da de kan udveksle erfaringer og perspektiver. Gensidigheden er udgangspunktet i at møde hinanden i deres forskelligheder ved at være nysgerrige på hinandens liv og tro. De udtrykker en værdsættelse af at tale med et anderledes menneske (G2, 323). Gert og Gustav har forskellige opfattelser af kristentro, men selv i denne tydelige forskellighed i tilgangen til tro og kristendom har de fundet et meningsfyldt følgeskab. Gustav oplever, at de kan udfordre hinanden til at udvide deres forståelse og udfordre deres egne opfattelser: ”på nogen måder taler vi samme sprog, og så er det noget af det fede [...] netop at få et andet sprog for det” (G2, 330).

Også Christoffer og Carsten erfarer Gud forskelligt og taler om Gud på forskellige måder: ”Altså ikke sådan, at vi ikke forstår hinanden, men det er helt klart forskellige ord, vi bruger på det” (C2, 169). De har erfaret, at bibellæsning er et godt redskab til at spore sig ind på en fælles forståelse og et fælles sprog, der kan bygge bro imellem dem som forskellige individer.

Forskellighed er en præmis, når mennesker indgår i relationer, selvom der også vil findes tilknytningspunkter, hvor man kan relatere til hinanden. Denne forskellighed beskrives som en gave, fordi den kan medvirke til nye perspektiver og en udvidelse af den enkeltes forståelse og opfattelse, og det kræver god kommunikation og en vedvarende nysgerrighed for at forstå den andens livsverden. Forskelligheden kan også være en udfordring, da man på flere punkter kan have svært ved at opnå forståelse for den anden, der erfarer og oplever livet og kristentro anderledes end en selv. Forskelligheden beskrives primært meget harmonisk og positivt i interviewsituationerne, men det må samtidig overvejes, om nogle af de udfordringer, som forskelligheder imellem personer kan skabe, er blevet nedtonet eller udeladt i informanternes beskrivelser af relationerne.

3.4 Fortrolighed

Tavshedspligten er for de fleste en forudsætning i medvandringssituationen, selvom det ikke er italesat direkte. Deres samtaler er af en meget personlig karakter, der naturligt og selvfølgelig har forudsat fortrolighed. Uanset om fortroligheden er en italesat eller en tavs forudsætning, så er det en grundsten for medvandrerenskab. Fortrolighed i medvandring kan skabe ”et rum for relationer at reflektere over troen” (A, 100). I medvandringssituationerne er der brug for fortrolighed og tillid for at kunne være hudløst ærlig, for ”nogle gange skal man jo derind for at få fat på det, det egentlig handler om, problematikken” (C1, 164). Eskil oplever et alment menneskeligt behov for at have nogle relationer, hvor man kan dele det, der er sårbart: ”Mit indtryk er, at der er mange, der har meget glæde af at have [...] et fortroligt rum, for [...] det er svært at opnå [...] i alle mulige andre relationer [med eksempelvis] studiekammerater og sådan” (E2, 239). Han oplever en stigende tendens og et behov for at åbne og tale om sine kampe i det offentlige rum og på sociale medier, men hvor det optimalt set burde være de fortrolige og nære relationer, der skabte rum for dette.

Ærlighedens rum

Fortrolighedens betydning betones stærkt i informanternes udfoldelser af, hvad der har været medvirkende til, at medvandring har fået stor og afgørende betydning for deres tro og liv. Flere oplever, at de også kan være ærlige i flere af deres andre venskabelige relationer, men de oplever det alligevel anderledes i medvandringsrelationen, som Gustav udfolder det: ”sådan har jeg det også med venner, men der kan [...] alligevel være en lidt større varsomhed med nogle ting, fordi [...] vi indgår i hinandens liv på en anden måde” (G2, 325). Medvandringsrelationen adskiller sig ved, at de mere intentionelt spørger ind til hinanden og følger hinanden tæt, og for Emil åbner det fortrolige rum op for en anden form for ærlighed: ”jeg er ikke så hudløst ærlig i de [andre] relationer, som jeg er i min medvandringsrelation. [Det] er lige et skridt længere, jeg kan gå, i min medvandringsrelation” (E1, 215). Medvandring skaber et rum for ærlighed, som ifølge Gustav ”giver muligheden for at være ærlig og uden ret mange forbehold sige, hvordan jeg tænker om tingene, også når det ikke er kønt, eller ikke er det, man burde sige, sådan man burde have det, hvilket kan være svært i andre relationer” (G2, 325).

Medvandrene er bevidste om, at det fortrolige rum fordrer ærlighed og gensidig omsorg, som Andreas siger: ”Vi ved begge, at der bliver sagt nogle ting i det rum, som vi har sammen, som der ikke er særligt mange andre, der ved, så på den måde der følger vi hinanden tæt” (A, 94). Det kan være ubehageligt at være ærlig og dele sine svagheder og sårbarheder, men ifølge Emil belønner det sig efterfølgende at turde lægge sit liv frem uden forskønnelser (E1, 216-217). For Carsten har medvandringsrelationen medvirket gennemsigtighed: ”det at være meget transparent. Det er svært. Det er hårdt i længden at opretholde en facade, når man går tæt, og man lever tæt med mennesker” (C1, 157). Det har været en opdagelse for ham igennem medvandrerskabet at turde have en ærlig samtale om livet og tro og se værdien i at fordybe sig i den. I medvandrerskabet er der plads til at være sig selv og ytre sig ærligt, som Betina beskriver det: ”Det er rigtig dejligt og befriende, at der er et sted, hvor jeg ved, at det er okay her, at jeg siger det her” (B1, 113). Gensidigheden er afgørende for at skabe rammerne for ærlighed, for ”når man møder ærlighed, så har man også mere lyst til selv at være ærlig” (B1, 120). I Betina og Benediktes medvandrerskab er fortroligheden udgangspunktet for deres gensidige ærlighed: ”Det, tror jeg netop, har betydet, at man kunne komme og smide den maske, man nogle gange godt kan tage på” (B2, 137).

Det kræver mod at dele sine inderste tanker med et andet menneske, og det har Fenja oplevet udfordrende: ”Der er jeg nok et privat menneske, der ikke sådan fortæller alting” (F2,

268). Så for hende har rammen for relationen været vigtig, da det har gjort, at hun har turdet åbne op over for sin medvandrer. Hendes medvandrer Fiona supplerer: ”Jeg tror næsten, vi tør at snakke med hinanden om alting” (F1, 290). Denne tillid til hinanden har taget lang tid for dem at opbygge. For at kunne være ærlige i medvandrerskabet er det vigtigt, at man i samtalen møder omsorg og ikke fordømmelse. Christoffer understreger, at ærligheden og fortrolighedens rum i medvandrerskabet gør, at han ikke tænker så meget over, hvordan det, han siger, bliver modtaget: ”Det betyder, at jeg kan sige meget mere og udpensle meget mere og ikke skal være bange for, at han kender nogen, som måske, at han kunne finde på at sige det til dem, og så ville det komme videre” (C2, 176).

Tillidens rum

Når man deler sine kampe og svagheder med et andet menneske, så udviser man stor tillid til vedkommende. Man lægger en del af sit liv i den andens hænder i tillid til, at den anden vil modtage det vel og ikke fordømme en. For Gert handler fortrolighed primært om at opbygge tillid, så de i relationen finder ud af, at de blot er to mennesker, der oplever både livets op- og nedture, men at de går sammen i denne livsvandring (G1, 311). Tillidens rum kan skabe rammen for, at man tør være ærlig og åben, og det kan være i medvandrerskabet, at man for første gang tør åbne op og fortælle om, at den personlige tro eller livet er ved at falde i ruiner. Dette har Andreas oplevet:

”[Min medvandrer var] den første, jeg sagde til ”jeg ved ikke, om jeg er kristen længere, og jeg ved ikke, om du vil være venner med mig, hvis ikke længere jeg er kristen.” Jeg regnede ikke med, at han ville forsvare mig, men den del af relationen, der handlede om, at vi mødtes og talte tro, gav ikke mening, hvis ikke jeg troede længere. Så der blev det bragt i spil, der hvor troen ikke var der længere, det var også i det rum, at det først kom frem for mig, og hvor jeg satte ord på det overfor en anden” (A, 99).

Andreas turde sige det, fordi han havde stor tillid til vedkommende, men det var også spændingsfyldt at bringe sin tvivl i spil, da han frygtede at ødelægge deres relation og måske også at opleve sig afvist. Andreas fortæller efterfølgende om, at hans medvandrer ikke afviste ham, og det blev medvirkende til, at han genfandt en tro på Gud.

Det terapeutiske rum

Mange af informanterne siger, at det har en terapeutisk effekt at tale med sin medvandrer. Det kan være gavnligt i forskellige situationer at tale med en professionel, men i de professionelle samtaler forholder man sig mere distanceret til hinanden. Gustav har oplevet det givende både at tale med en psykolog og med sin medvandrer, men han har også oplevet en forskellighed i tilgangen:

”Der er noget fint i at kunne holde tingene ud fra kroppen og distancere sig til det, og samtidig er det også meget [menneskeligt] at opleve svære ting, og det kan der måske bedre være plads til i en relation med et menneske, hvor du i højere grad er overbevist om, ’du kan lide mig, og jeg er okay’” (G2, 324).

For ham kan en fortrolig samtale med en god ven eller en medvandrer være næsten bedre end at tale med en professionel, fordi der i relationen med vedkommende er omsorg og kærlighed, hvilket giver ham oplevelsen af, at ”så sidder man måske lidt mere sammen om det” (G2, 325).

Både Fiona og Fenja oplever i deres medvandrerskab, at de får snakket og bearbejdet nogle ting sammen som i et slags sjælesørgerisk rum, der har en terapeutisk betydning: ”Vi er blevet lidt psykologer for hinanden, og det er jo lidt luksus at have en terapi at kunne gå i [...] jævnlige (griner) – bønneterapi” (F2, 263). Medvandringens rum kan have en terapeutisk karakter, og dette samtalerum har for flere af informanterne haft stor personlig betydning for dem, men flere af informanterne har også oplevet det gavnligt at opsøge professionel hjælp i forskellige sammenhænge.³⁷

3.4.1 Tid

Relationer kræver tid, og medvandringsrelationer er ikke en undtagelse. Tillid i medvandringsrelationen erfares over tid: ”det er jo en tillid, der skal opbygges. Og den kommer jo i kraft af, at man mødes igen og igen, og oplever, at her har vi tillid [...], her er fortrolighed” (B2, 137). Sådan udtaler Benedikte sig om deres relation, hvor der har været en voksende naturlighed i at dele med hinanden jo mere, de har lært hinanden at kende. Opbyggelse af fortrolighed og tillid

³⁷ Det er vigtigt at understrege, at medvandring ikke kan erstatte den professionelle hjælp, man kan få igennem psykologer og terapeuter, men medvandring kan være det relationelle følgeskab, der viser en anden type personlig omsorg for den enkelte, som adskiller sig fra og supplerer den professionelle omsorg.

kan tage lang tid. Fiona og Fenja havde ikke klart defineret deres relation som medvandring i begyndelsen, så den uklare ramme har måske medvirket en tidsmæssigt forlænget tillidsproces: ”Den fortrolighed vi har i dag, den havde vi jo ikke de første 10 år” (F2, 274). Ifølge de to kvinder kan det tage mange år at opbygge den rette fortrolighed, men det har været en investering i deres relation, som de oplever at have stor glæde af i dag. De opfatter den dybe vedvarende relation som et familiært søsterskab (F, 292), fordi de følger hinanden tæt igennem forskellige perioder og faser af deres liv.

Det kræver tid at dele med hinanden, men sammenlignet med almindelige venskaber er det i disse mere intentionelle relationer en accelereret proces, da det ligger i rammen og aftalen for medvandrerenskab, at man deler med hinanden i et fortroligt rum. Carsten udfolder om den accelererede relation, han har oplevet med Christoffer: ”den intensive periode har jo accelereret, hvor vi så relativt hurtigt kunne komme et sted hen, hvor vi kender hinanden så meget egentlig. [...] Så det har jo været [...] en formel måde [...] meget hurtigt at kende hinanden rigtig rigtig godt på” (C1, 151). Tid er en vigtig faktor for at opbygge tillid og kendskab til hinanden, som er fundamentet for en god og givende medvandringsrelation, og Carsten udtrykker betydningen af denne faktor således:

”Det har været vigtigt at være villig til at investere den tid, det tager at komme ind i en relation. [...] Hvis du ønsker at være en mentor eller medvandrer, der ikke giver svar, men måske mere giver retning ved hjælp af at stille spørgsmål, [...] så er tiden rigtig vigtig. Du kan ikke forcere tiden, [...] der er nødt til at gå de der par uger eller sådan” (C1, 160).

Gert har erfaret i mange forskellige medvandringsrelationer, han har været involveret i, at det kan tage tid at opbygge relationen og kræver tillid at åbne op for de sårbare og potentielt smertefulde aspekter af livet og kristentro: ”i det øjeblik at systemet får tillid til, at det kan ikke gå værre end galt, og så kan den ældre slippe grebet og blive sådan mere kreativ og medskabende i stedet for hård og insisterende” (G1, 311). Både Gert og Carsten giver udtryk for, at de som den ældre part i en asymmetrisk medvandringsrelation må opbygge et tillidsrum, hvor den yngre kan føle sig trygge nok til at være ærlig, og at dette kan tage tid. Fremfor vedvarende at insistere på ærlighed, så må begge parter fra begyndelsen udvise tillid til hinanden ved selv at starte med at være ærlige. Informanterne mener, at der i medvandrerenskab må udvises stor tålmodighed

til gradvist at opbygge dette, for det er først i det vedvarende og kontinuerlige følgeskab, at tilliden opbygges, og den ærlige samtale trygt kan udfolde sig.

Flere nævner, at de også er i længere følgeskab med andre omkring tro og liv i for eksempel bibelstudiegrupper og cellegrupper, der oftest består af 6-10 personer. I disse grupper er der naturligvis ikke lige så meget taletid til den enkelte som i medvandrerenskab, hvor der er fokus og tid til at lytte til hinanden. Fenja oplever ikke den samme fortrolighed i disse grupper, da hun synes, der er grænser for, hvad man kan dele i en større gruppe, fordi der ikke er tid nok til at komme i dybden. I medvandrerenskab er der tid og rum til at dele med hinanden, og det hjælper sådan en som Fenja, der ellers kan have en tendens til at holde sig lidt tilbage (F, 264).

Betina tror, at det er tiden og investering i relationen, der holder mange fra at indgå i medvandringsrelationer, fordi det er for tidskrævende (B1, 124), men for hende er det nødvendigt at investere tid i relationen for at opbygge et kendskab og en tillid til hinanden. Den aftalte tidslige ramme oplever hendes medvandrer Benedikte befriende for deres samspil: ”Netop fordi rammen er der, fordi [...] der har været et tydeligt formål, og det synes jeg giver helt vildt god mening, og så tror jeg, det her med, at det bliver sådan et sted, hvor jeg virkelig føler, der er ro, og et sted, hvor jeg virkelig føler, der er tid” (B2, 136).

3.5 Ansvarlighed

I medvandringsrelationerne udvises stor ansvarlighed og forpligtelse. De har forpligtet sig selv på at dele deres liv og tro på godt og ondt med deres medvandrer, og den anden dimension er, at de gensidigt holder hinanden ansvarlige på deres individuelle målsætninger. Gustav oplever dette vanskeligt i andre venskabelige relationer: ”altså jeg synes lidt hurtigt, det bliver unaturligt i venskaber at tillægge den der ekstra dimension med, hvis man begynder at have sådan ansvarlighed” (G2, 333). Gustav har erfaret, at italesættelsen af forventninger og en klar aftale om rammen for deres samtale gør relationen mere velfungerende. I et tilfælde af hans tidligere erfaringer med medvandring var disse forventninger ikke tydeligt italesat, hvilket dengang udløste en u hensigtsmæssig skævhed og ubalance i relationen (G2, 322).

Der kan for den enkelte være en større frihed og frimodighed i medvandrerenskab til at dele det, der er svært, hvor det for nogle af informanterne er vanskeligere i andre relationer, fordi det kan føles mindre passende, at en problematik kan fylde og være svær i længere tid. Betina oplever, at hun i medvandringsrelationen kan sige: ”Okay det her det er sådan lidt svært at sige, men nu vil jeg gerne sige det, fordi du er min medvandrer” (B1, 112). Det er lettere for

Betina at dele de svære ting med hendes medvandrer og i de andre relationer, hvor hun mere intentionelt har forpligtet sig:

”Jeg tror, at der er noget i den her faste relation, forpligtelsen, som der ikke er.. Man kan godt forpligte sig på hinanden som veninder, altså det, tror jeg egentligt, er sundt i alle mulige relationer, så lige nogle gange sige: ’vi vil faktisk gerne hinanden, vi vil gerne prioritere hinanden, vi vil gerne have sådan et slags venskab.’ Men så skaber man også nogle rammer. Der hvor et venskab bare opstår, og hvor det er sådan lidt på "gefühl", så er der også hele tiden en forhandling i gang” (B1, 114).

Denne forpligtelse betyder for Christoffer, at han får taget hånd om de problemer i sit liv, som han ikke altid orker at gøre noget ved, men som alligevel er godt at få taget hånd om. Det hjælper ham at få sat ord på sine problemer overfor et andet menneske, så det ikke blot fylder i hans egne tanker. De har forpligtet sig på at vise både styrker og svagheder, og det at sætte ord på sin sårbarhed på den måde har for Christoffer været en befriende oplevelse, der har været medvirkende til at minimere følelsen af skamfuldhed (C2, 176-177).

Rammen og aftalen om at dele med hinanden forpligter, og det gør også for Eskil en forskel, at de har defineret deres relation og kalder det medvandrerskab, som forpligter til at dele med hinanden: ”vi vil dele det her, som faktisk også kan være svært at arbejde med” (E2, 229). Det at holde hinanden ansvarlige er en vigtig del af medvandrerskabet, og for Eskil betyder det, at han nogle gange får noget at høre fra sin medvandrer, som han har brug for at høre, men som han ikke nødvendigvis har lyst til at høre. Eskil og Emil har givet hinanden mulighed og lov til at have taleret ind i hinandens liv for at opleve følgeskab igennem det, som er svært og udfordrende. Men selv om de har givet hinanden denne taleret, så understreger de også, at man ikke behøver at være perfekt eller have alle svarene, og nogle gange oplever de også, at den andens kommentar ikke rammer plet ind i den pågældende situation, og det er der også plads til. Emil og Eskil er bevidste om deres begrænsninger i forhold til, hvad de kan og har mulighed for at sige til hinanden, men de udviser høj ansvarlighed i deres følgeskab i at vise interesse for hinandens problemstillinger og udfordringer (E2, 236). Det er ikke alle medvandringsparrene, der understreger den gensidige ansvarlighed og forpligtelse lige så tydeligt som Emil og Eskil, men flere af dem beskriver det i en eller anden udstrækning som en naturlig

integreret del af deres medvandrererskab. Benedikte erfarer at denne ramme for deres medvandrererskab, hvor de holder hinanden ansvarlige, gør det lettere og mere naturligt at engagere sig kontinuerligt i hinandens liv og samtidig tage sig selv og sin egne udfordringer alvorligt: ”Vi er medvandrere, og det forpligter” (B2, 135).

Det relationelle følgeskab, hvor man kontinuerligt mødes, lægger op til, at man følger op på det, der tidligere har været sagt. Medvandreren kan minde om tidligere begivenheder og udtalelser, og vedkommende kan også følge op på ens personlige målsætninger. Flere har lavet konkrete aftaler med hinanden for at mere handlekraftigt kunne nå sine mål. I en udviklingsproces er det gavnligt for mennesker at have en ansvarlighedsrelation, der både kan støtte og udfordre på det personlige plan for at kunne opnå sine mål. Carsten kommer ud af en kirketradition og kultur, hvor man har talt meget om ansvarlighedsrelationer. For ham er det godt og sundt at have andre mennesker, der kan være med til at holde ham fast i troen og på de ting, han ønsker at ændre i sit liv, og for ham er det vigtigt, at fællesskabet integrerer og rummer dette. ”Alle skal jo have nogle at dele noget med” (C1, 165). Flere af de andre informanter har ikke oplevet den samme naturlighed for disse ansvarlighedsrelationer i deres kirketraditioner, og de ønsker et øget fokus på for eksempel medvandringsrelationer i deres fællesskaber, fordi de oplever et behov for de nære og tætte fællesskaber, hvor to eller tre kan følges ad og være i proces sammen i livet og kristentro.

Ifølge informanterne er der i medvandrererskabet brug for en løbende gensidig forpligtelse og ansvarlighed, der italesættes. Der kan være en fare for, at relationen bliver skæv og ulige, hvilket på uhensigtsmæssig vis kan ende i en ulig magtbalance. Derfor understreger Carsten, at han ikke er en, der skal bestemme over sin medvandrer og hans beslutninger, men han vil bistå og følge ham i det, som han selv sætter sig for. Det er vigtigt, at medvandrererskabet ikke bliver styrende og kontrollerende, så parterne ikke dominerer hinanden med egne præferencer, men derimod bliver et følgeskab med gensidig respekt for forskellighed og individualitet (C1, 165).

3.5.1 Proces, bevægelse og vækst

Medvandringsrelationerne er dynamiske. Samtidig med at relationen vokser, så udvikler parterne sig også personligt. Betina og Benedikte oplever at have en meget dynamisk medvandringsrelation: ”Det er en naturlig del af vores relation, at der er en læringsproces” (B1, 119). De kan støtte og udfordre hinanden, og det hjælper dem til: ”at lære Gud bedre at kende,

og få det bedre ind i den position [...], som Gud har skabt os” (B1, 120). Carsten har nogle af de samme erfaringer, og ifølge ham bliver man aldrig færdig med at udvikle sig og lære mere om sig selv og sin tro: ”vi kan relativt hurtigt rykke hinanden på nogle bestemte områder i en mere formel relation, for der har man kontrakt om, at der skal ske en udvikling.” (C1, 161).

Følgeskabet kan beskrives som en læringsproces: ”Vi skal følges ad for at lære noget af hinanden” (C1, 161). For informanterne er en del af aftalen, at man er indstillet på personlig og trosmæssig udvikling. Det kontinuerlige følgeskab og den målrettede intentionelle samtale medvirker en øget gensidig ansvarlighed og forpligtelse. For Carsten er det procesorienterede vigtigt i medvandrerskabet, men når relationen har udviklet sig til også at være et venskabeligt medvandrerskab, da er man ikke helt så afhængig af den vedvarende vækst og udvikling. I stedet kan vækst og udvikling dukke op og blive bearbejdet som små dryp i en medvandringsrelation, som ellers primært bygger på relation (C1, 160). Når disse dryp dukker op i deres venskabelige relation, så oplever han igennem det dybere kendskab til hinanden, at de kan arbejde sig frem mod bedre løsninger: ”Hvis du kigger meget isoleret på en problemstilling, så kan det være svært at applicere den rigtige løsning, fordi der er noget kontekst, der mangler” (C1, 161-162).

Flere af informanterne anvender en terminologi, der baserer sig på naturens vækst og udvikling, når de beskriver deres medvandringsrelation. Gert har en formulering, der sammenfatter, hvad medvandring er for ham: ”sammen om vækst til menneskelig åndelig modenhed i Kristus igennem helbredende og udrustende fællesskab” (G1, 295). Vækst er også ret grundlæggende for Betina, som kalder medvandring et drivhus og siger: ”Det er et sted, hvor jeg kan vokse” (B1, 118), men hun beskriver samtidig også medvandringsrummet som et trygt og hjemligt hvilested. Denne dobbelthed i at både hvile og vækst er til stede, understreger i virkeligheden, at trygheden i relationen skaber gode forudsætninger for udvikling, som også Eskil udfolder: ”Det [...] er vildt afgørende, [...] at der er rum og plads til at have de [...] dybe relationer til andre mennesker, for at troen kan blomstre” (E2, 241). Dette udviklingspotentiale i relationen understreges af flere af informanterne.

3.6 Medvandringens betydning

Medvandringsrelationerne beskrives som betydningsfulde i forhold til det personlige liv og tro. Det har været en vigtig del af informanternes liv, at de har kunnet dele troen og livet med et andet menneske og igennem et kontinuerligt følgeskab opbygge en omsorgsfuld og tillidsfuld

relation. I dette afsnit vil tre aspekter, der er fremtrædende i beskrivelserne af, hvad medvandringsrelationerne har haft af betydning for informanterne, blive gennemgået.

3.6.1 Kristentroens refleksionsrum

Tro er en helt grundlæggende del af medvandrerskabet, og selv i tilfældet med Gert og Gustav, hvor tro er blevet til ikke-tro for Gustav, har medvandrerskabet haft en helt afgørende betydning for Gustavs bearbejdning af tilværelsens store og svære spørgsmål. Det er altså et følgeskab, hvor der er særligt rum for at stille de eksistentielle spørgsmål og være i proces om tilværelsens mening. Medvandring er altså ikke en garant for at tro udvikles og styrkes, men for informanterne har medvandrerskabet haft en afgørende betydning i at finde mening i tilværelsen og i deres personlige tro. For Andreas er medvandrerskabet et rum, hvor både tro og tvivl kan rummes, som det blev beskrevet i afsnit 3.4 om tillidens betydning. Han oplevede på et tidspunkt, at en tro på Gud ikke gav mening mere, og at han var ved at opgive at tro på Gud. Det var overfor sin daværende medvandrere, at han for første gang italesatte sin tvivl. Andreas var bekymret for at ødelægge relationen i den periode: ”Jeg regnede ikke med, at han ville forsage mig, men den del af relationen, der handlede om, at vi mødtes og talte tro, gav ikke mening, hvis ikke jeg troede længere” (A, 99). Han oplevede stor imødekommenhed og forståelse, hvilket gjorde det muligt ærligt at forholde sig til både tro og tvivl, og den skuffelse og skam, der var knyttet til at være i vildrede, og dette har været afgørende for, at han genfandt en tro på Gud: ”Jeg tror blandt andet takket være relationen til ham, men også nogle andre ting gjorde, at jeg fandt tilbage til der, hvor der kom noget liv i det igen. Men det var der jeg sådan for første gang satte ord på, at det var ved at dø fuldstændig ud” (A, 99). Andreas’ fortælling viser, at medvandring kan rumme både tro og tvivl. Det må også antages, at en vedvarende tvivl kan vise sig meget udfordrende, fordi medvandringsrelationens dynamik ændres, så parterne må vurdere, om det fortsat giver mening at ”vandre” sammen. I Andreas’ tilfælde har medvandring igennem både tro og tvivl medvirket til nye erkendelser og erfaringer, der gør, at medvandring er blevet vigtig for hans personlige tro, som han siger: ”medvandringsrelationen er en anledning til at gøre status og forholde sig til mit liv med Gud” (A, 99). Medvandring skaber rammerne for refleksion og samtale, hvor nye erkendelser og tanker opstår, og det gør medvandrerskabet unikt for Andreas: ”Det er en helt afgørende del af motoren i mit trosliv, at jeg taler med andre om det” (A, 100).

Medvandningsrelationen viser sig vigtig for den enkeltes relation til Gud i denne undersøgelse. Eskil udtaler: ”For mig er tro meget bygget på relation. Altså at Gud han vil os, at han ønsker relation til os. [...] Jeg oplever Gud meget igennem andre mennesker” (E2, 241). For nogle er det igennem medvandningsrelationen, at man får et dybere kendskab til Gud og til sig selv. Eskil oplever, at Gud er en selvfølgelig integreret del af hans liv, og det i sidste ende er Gud alene, hans tro retter sig mod, men det, at der er nogle konkrete mennesker, der følger med på sidelinjen, har en stor betydning. Det har fået ham til at tænke mere over troens betydning i sit liv, og han bliver mere bevidst om Guds tilstedeværelse og virke i sit liv ved at sætte ord på det overfor et andet menneske. Eskil peger på det kontinuerlige følgeskab som en væsentlig faktor i at dele tro sammen: ”jeg tror generelt, det betyder meget, at man over lang tid faktisk får lov at vandre sammen og præge hinanden og inspirere hinanden” (E2, 234).

Medvandringens refleksionsrum har ført til nogle konkrete nye erkendelser og opdagelser af deres tro på Gud for flere af informanterne. Benedikte har set sin medvandrers Betinas tilgang til gudstro, og igennem dette er hun blevet inspireret til selv at udforske nye sider af troslivet. Hun har blandt andet arbejdet med at integrere nye vaner i forhold til at implementere bøn og bibellæsning i sin hverdag. Det har hjulpet hende til at forbinde tro og hverdagslivet bedre på en måde, hvor tro tænkes bredere og mere holistisk. For Benedikte er medvandrerskabet et åndehul i hverdagen, der giver anledning til at reflektere over sin tro og livet, og ved at reflektere sammen med en anden bidrager der til nye overvejelser og refleksioner, som åbner nye horisonter for troslivet (B2, 136). Christoffer har haft tilsvarende erfaringer i sin medvandring med Carsten. For Christoffer har det været svært at finde rum til fordybelsen i hverdagen, men ved i medvandrerskabet at arbejde med de hindringer, han har oplevet i sin tro og hverdag, så har han mærket at overvinde de blokeringer, han har sat op for sig selv. For ham handlede det om, at de tog nogle skridt sammen (C2, 178). Denne fordybelse i kristentro og livet har betydet, at han i højere grad tænker sin tro med ind i sin hverdag, og derved bliver opmærksom på, hvordan han kan videregive denne tro til andre.

Medvandring har stor betydning for tro, fordi det skaber et refleksionsrum, hvor parterne ærligt kan dele alt det gode og alt det svære i troen på Gud med hinanden. Når man ærligt bringer sin personlige tro og sit liv i spil i relationen, da er der potentiale til vækst og forandring. Medvandrerne oplever altså gode forudsætninger for udvikling og vækst i deres gudstro, og udfoldelsen af denne i medvandring har ledt til nye opdagelser, som for flere har ført til en mere holistisk helhedsforståelse af tro.

3.6.2 Trosudfoldelse i hverdagen

Informanterne beskriver, hvordan en stor del af deres medvandringssamtaler består af det, den enkelte er optaget af i sin hverdag. Den generelle samtale om hverdagen er tæt sammenvævet med troens domæne, da informanterne har en holistisk forståelse af deres tro. Medvandring kan derfor på forskellig vis have indflydelse på andre aspekter af tilværelsen. Medvandring har på mange måder været formende og dannende for Christoffers liv, og det har betydet, at Gud har fået en større plads og betydning i hans liv og hverdag: ”Det har en væsentlig betydning i forhold til, at han får den plads i mit liv, som jeg i virkeligheden ønsker, selvom jeg måske ikke altid kan mærke det” (C2, 176). I deres samtaler taler de om forskellige aspekter af tilværelsen, og for Christoffer er det med til at skabe en bevidsthed, der er med til at forebygge problemer: ”Det hjælper mig med at forblive reflekteret over, hvad der sker i mit liv, og det er altid godt, synes jeg” (C2, 184). Det at sætte ord på sine tanker og erfaringer og få en andens perspektiv på tilværelsen, har en stor betydning for Christoffers liv og hverdag:

”Der er bare virkelig noget i os, som gerne vil leve i autopilot, og jeg tror bare virkelig, medvandringen er vildt god til, at hjælpe os til at sådan komme ud af den autopilot, og det kan virkelig være givende og sådan nogle gange sådan at prikke hul på nogle ting, som måske har været indkapslet i noget tid sådan, og som ikke har set dagens lys, men som egentlig bare virkelig bliver meget nemmere” (C2, 185).

De informanter, der arbejder i en kirke eller kristen organisation, oplever, at medvandrerskabet har en særlig stor betydning i deres hverdag. For Andreas er medvandring en del af hans arbejdsliv og hverdag, og der skelnes ikke mellem arbejdsliv og trosliv, og det hele sammensmelttes:

”Jeg bruger mig selv og min tro, så derfor alle ting, der påvirker og styrker min tro, det spiller også sammen med mit arbejde på en eller anden måde. Der er ingen skodder mellem” (A, 95).

Det er bemærkelsesværdigt, hvordan informanterne oplever tro dybt integreret og harmoniseret med deres hverdag, og hvordan gudstro for nogle kan fylde alting altid. Spørgsmålet er, om de

beskriver virkeligheden eller en forskønnelse af den. Kristentro betyder uden tvivl meget for dem, men i hverdagen må man tænke sig, at de ikke hele tiden erfarer denne dybe betydning.

3.6.3 En værdifuld relation

I forlængelse af informanternes beskrivelser af, at de har opbygget et venskab i medvandringssituationen, fortæller de, hvordan de værdsætter den relation, de har med deres medvandrer, og at det i sig selv har en betydning. Det har en værdi at lære sig selv bedre at kende igennem medvandring, men det har også en værdi at lære et andet menneske at kende. Benedikte kan se, at der er forskellige ting hendes medvandrer har lært og forskellige områder, hvor hun har udviklet sig, og hun er glad for at have fået mulighed for at følge hendes medvandrer igennem det. Benedikte oplever, at den gensidige spejling har hjulpet dem til at se hinandens udvikling (B2, 138). Det betyder noget for den enkelte at have et fællesskab med et andet menneske, for så bliver livsvejen lettere at gå, når man ved, at der er en, der følger med, så byrderne ikke er helt så tunge at bære. Fiona og Fenja siger: ”Den der byrde, den bliver ligesom løftet af, når man er to om det” (F, 278). De to kvinder tror, at det ville være værdifuldt for andre at opbygge omsorgsfulde og tillidsfulde relationer, som de har oplevet det i deres relation. Deres oplevelse er, at der er mange ting i livet og deres tro, der er lettere at tale om, når man er to eller tre, der mødes. Fiona og Fenja tror, at det kan være en hjælp for mange i opbyggelsen af disse relationer at have en intentionel og italesat ramme for relationen, som de har det i deres medvandrerenskab (F, 290).

3.7 Asymmetriske relationer

Jeg har i analysen ikke konsekvent skelnet imellem symmetriske og asymmetriske relationer. Men som jeg også i det ovenstående har indikeret og beskrevet, så er der en stor forskel på de symmetriske og asymmetriske medvandringssituationer. Det er særligt i de asymmetriske relationer, hvor det kan blive svært at skelne imellem medvandring og for eksempel coaching og terapi. Jeg vil i det følgende udfolde, hvordan medvandring adskiller sig fra coaching og terapi ved at bygge på relation og gensidighed, men også hvordan betegnelsen ’medvandring’ anvendes på en uklar og divergent måde.

Grunden til, at både symmetriske og asymmetriske relationer kan sammenfattes under betegnelsen medvandring, er, at den gensidige relation er bærende i begge typer af medvandring, selvom denne gensidighed selvfølgelig udfolder sig forskelligt. De asymmetriske

medvandningsrelationer bryder ifølge Carsten med den klassiske forståelse af asymmetriske relationer, hvor ”der er en, der har svarene, og der er en, der søger svarene” (C1, 165), fordi det i medvandring i højere grad bygger på gensidighed i relationen.

For Gert er relationen det bærende for deres asymmetriske følgeskab, og ifølge ham har alle mennesker brug for andre at læne sig op ad. Han taler i højere grad end Carsten om ulighed i relationen. Han ser sig selv som en rejsende i livet, der blot inviterer andre med på sin rejse, også selvom de er et andet sted i livet. Han tror, at det at møde et andet menneske på sin vej kan virke til heling og dannelse. Mere præcist skal følgeskabet lede mennesker til Gud, for at de kan lade sig forme, forvandle og danne af Guds nåde (G1, 315). Det er ikke omkostningsfrit at slå følge med mennesker på livsrejsen. Transformationen kræver at fralægge sig noget, for at noget nyt kan vokse frem, og medvandningsfællesskabet har mere en karakter af lidelsesfællesskab, som Gert formulerer det: ”Jeg må bære med” (G1, 306). Medvandreren bliver medbærer i et følgeskab karakteriseret som relationelt. Gert ønsker at give mennesker oplevelsen af, at de ikke går alene igennem livet, som til tider kan være tungt selv at bære, og der oplever han det givende, at han i mange tilfælde har gået længere på livsvejen og kan trække på sin livserfaring. Han anerkender også, at der ikke er to liv, der er ens, så følgeskabet handler primært om at skabe rum for, at mennesker tager deres egne skridt i livsprocessen, og de ikke står alene og skal klare alting selv. Det bunder i en gensidig respekt: ”Vi må holde hinanden i en åben hånd” (G1, 310).

Flere af de yngre informanter efterspørger en ældre generation, der investerer deres tid og energi i følgeskabet med den yngre generation. Betina udtrykker et stærkt ønske om en ældre generation, der vil investere i den næste generation. Hun oplever både de symmetriske og asymmetriske medvandningsrelationer har en stor værdi, men særligt i forhold til de asymmetriske relationer har hun erfaret, at de kan være svære at få etableret (B1, 124). Gustav oplever heller ikke, at medvandningsrelationerne er udbredte: ”Jeg har bare ikke stødt på tilbud i mit facebookfeed eller en opslagsværk, hvor der står ’hej, jeg vil gerne snakke med et ungt menneske, jeg tager ikke betaling, og jeg vil bare gerne investere min tid og mit liv på dig’” (G2, 333). Han tror, at mange kunne få gavn af at snakke med en, der er ældre og har mere livsvisdom. Selv om man i asymmetriske relationer forudsætter en stor forskellighed, så er gensidig respekt og social kemi afgørende for Gustav, for at relationen bliver ved med at være givende. Gustav sætter stor pris på sit asymmetriske medvandrerskab med Gert, men for ham handler det om, at

man gensidigt har omsorg for hinanden og kan have en god og givende samtale med hinanden, og så betyder det ikke så meget, at det primært omhandler hans problemstillinger.

Christoffer trækker mest på mentorskabets terminologi og indhold. Christoffer ønsker, at deres samtaler primært skal handle om ham og hans problemer, hvilket står i kontrast til Carstens forventninger. Det er befriende for ham i deres relation ikke at skulle forholde sig til, hvad Carsten skal have ud det: ”Overfor ham der føler jeg ikke, at jeg skal være alt muligt eller skal bidrage med alt muligt” (C2, 181). Christoffer fornemmer, at Carsten også får noget ud af deres relation, men han ønsker, at relationen primært er til for hans skyld.

De afvigende beskrivelser kan være et udtryk for, at det asymmetriske medvandrerskab er udfordrende for den relationelle dynamik, da ulighed og asymmetri er en præmis i disse relationer. Informanterne fastholder, at relationerne er det bærende i deres følgeskab, selvom det udfolder sig forskelligt og særligt afviger fra de relationelle i det symmetriske medvandrerskab.

3.7.1 Det professionelle følgeskab

De asymmetriske medvandringsrelationer adskiller sig fra det professionelle følgeskab ved at betone det givende og værdifulde i det gensidigt relationelle. I forbindelse med min undersøgelse lavede jeg et interview med Dina, som har en terapeutisk uddannelse, og som har været i følgeskab med et par stykker, hvor de har kaldet følgeskabet ’medvandring’, men som nærmere har haft karakter af at være coaching. Dinas beskrivelser af medvandring adskiller sig fra de andre informanternes beskrivelser, da hun opfatter den hjælp, hun kan yde til andre mennesker, som meningen med deres følgeskab, og med sin professionelle tilgang til følgeskabet udelukkes gensidigheden og den venskabelige relation. Derfor har jeg valgt at analysere Dinas interview adskilt fra resten af analysen, for at vise hvordan hun anvender betegnelsen ’medvandring’ anderledes end resten af informanterne.

Dina har fundet en måde, der fungerer for hende, fordi hun kan hjælpe yngre personer med deres problemer. Dina udtaler: ”Altså jeg kan bruge de kompetencer, jeg har på arbejdet, privat, og jeg har oplevet, at det betyder noget for dem” (D, 199). Betinas udtrykte længsel efter ældre personer, der ville stille sig til rådighed for en yngre generation, synes at være imødekommet i det, Dina laver. Men Betina søger ikke blot sparring og vejledning, men hun udtrykker i højere grad et ønske om relation. Dina anser følgeskabet som en envejsrelation, hvor det vigtige er, at hun lytter og er givende i den rolle, hun har overfor den anden part, og dermed

imødekommes Betinas efterspørgsel om en gensidig relation ikke. Det er naturligt for Dina at afslutte forløbene, når vedkommende har fået arbejdet med sine problemstillinger, eller hvis Dinas overskud og tid ikke rækker tilstrækkeligt. Der er ingen tvivl om, at Dina hjælper mange mennesker, men selvom hun betegner det som medvandring, så adskiller hendes forståelse sig markant fra den forståelse, der er fundet i de andre interviews.

Jeg vil ikke betegne Dinas praksis som medvandring men nærmere som kristen terapi, sjælesorg eller coaching, for det viser en professionel distance og grænsesætning (D, 197). Det er ideelt for hende, hvis forpligtelsen ikke bliver for høj, og hun siger, at en tidsafgrænset relation med klare grænser gør det mere overskueligt. Hun har en pointe i, at relationen kan være krævende i forhold til tid, engagement og forpligtelse, men det er dette krævende arbejde i medvandrerskabet, som de andre informanter oplever som givende i deres relationer.

Dina understreger vigtigheden af en skarp grænsesætning i denne type relationer. De andre informanter virker til at have fundet en sund balance i at sætte grænser overfor hinanden, da de ikke nævner det som et problem. Gert beskriver, at han sætter grænser, hvis en relation er kommet til at fylde for meget. Han har også en terapeutisk uddannelse, men i sin praksis omkring medvandrerskab er den professionelle distance afløst af relation. Han ved, han er begrænset i den hjælp, han kan give, men han kan tilbyde en relation og et følgeskab (G1, 307-308).

3.8 Delkonklusion

Denne undersøgelse af en række medvandringsrelationer viser et koncept, der adskiller sig fra de procesorienterede forløb, som man finder det i mentorskab, coaching og terapi. Medvandring er derimod grundlæggende funderet i relation og følgeskab i kristentro og liv.

Informanterne beskriver, at det er en holistisk tro, der udfolder sig i deres medvandring, og det er den holistiske forståelse af tro, der bevirker en sammensmeltning af kristentro og hverdagsliv. Det er vigtigt for informanterne, at både deres tro og liv er integreret i medvandringssamtalerne, for at få anledning og mulighed for at reflektere over kristentroens betydning i deres liv og hverdag. Deres personlige tro udfolder sig i hverdagen, og medvandring medvirker et betydningsfuldt bidrag til forståelsen og udfoldelsen af deres holistiske tro. Dette understøttes af, at medvandringsmøderne foregår i hjemmene, hvor hverdagen udspiller sig. Deres kontinuerlige møder med en fastsat tidsramme skaber i tilværelsen et følgeskab sammen med et andet menneske, hvor det trosmæssige bringes i spil både i det specifikke og det

overordnede, der optager den enkelte. Medvandringssamtalerne er en måde at tale om hverdagslivet på, hvor det sættes i perspektiv til gudsrelationen.

Undersøgelsen viser et medvandrerskab, der ikke blot skaber en ramme for kognitivt at indfange den trosræssige betydning men også skaber en ramme for en udfoldelse af personlig kristentro i det relationelle samspil med et andet menneske. Kernen er ikke først og fremmest at opnå en større viden om kristendommen. Derimod sker der i medvandring en uddybning af den personlige relation til medmennesket ved at tale om ting, der vedrører hverdagen og tro, og i denne personlige relation sker også en uddybning af den personlige relation til Gud. Det er bemærkelsesværdigt, hvordan informanterne beskriver kristentro som en aktiv og dynamisk del af hele deres liv. Alligevel beskriver de ikke relationen som instrumentaliseret, men derimod bærer relationen en værdi i sig selv. Relationen er et mål i sig selv i medvandrerskabet, hvoraf betydningen for den enkelte findes i blot at være i denne relation med den anden. Informanterne erfarer, at medvandring kan danne ramme for personlig udvikling og proces, der forekommer drypvis, men at medvandrerskabet heller ikke er afhængig af, at en progression eller udvikling er tilstede hele tiden.

Medvandreernes personlige tro udfolder sig i samværet imellem dem på en anden måde end i større fællesskaber. De får en fordybet refleksion og erfaring af gudstro, når tro udfolder sig i et nært fællesskab med et andet menneske. Udbyttet af det nære intime fællesskab mellem medvandlerne kommer af den mere målrettede samtale om tro, som ikke på samme måde er mulig i det større fællesskab, hvor tro og Bibelens budskaber primært udfoldes igennem prædikener til mange tilhørere. Medvandring retter samtalen om tro mod den enkeltes kontekst og liv, så der skabes en større helhedsforståelse af den kristne trosudfoldelse i livet.

Derudover har undersøgelsen vist, at medvandring på mange måder er sammenlignelig med andre venskabelige relationer, hvor samtaler om tro og livet også kan finde sted. Alligevel beskrives det i undersøgelsen, at medvandrerskab adskiller sig ved at være en aftalt og rammesat relation, hvor parterne intentionelt følger hinanden i hverdagens trosudfoldelse. De strukturelle rammer for medvandring er for mange af informanterne med til at skabe en tillidsfuld relation. Forpligtelsen og fortroligheden, som er den del af den aftalte relation imellem parterne i medvandring, skaber en tryk ramme for den ærlige samtale om trosudfoldelse i livet, der er en af de medvirkende grunde til, at medvandrerskabet har stor relationel og trosræssig betydning.

Informanterne beskriver, at medvandring er et relationelt følgeskab med en høj forståelse af gensidighed, og de anser det som en rigdom og styrke at kunne spejle hinanden og

reflektere sammen i samtalen. Analysen peger på, at det kontinuerlige følgeskab kræver et personligt og tidsmæssigt engagement, som er en krævende investering i opbyggelsen af en god og udbytterig medvandringsrelation. Dette kan forklare medvandringskonceptets begrænsede udbredelse, da der kræves et højt personligt engagement.

Undersøgelsen viser betydningen af at have en relationel ramme for en fælles udfoldelse af gudsrelation og kristentro. Man kan med andre ord sige, at tro udfolder sig relationelt i medvandring. Denne indsigt vil jeg drøfte i det følgende.

4. Medvandring som relationel teologisk praksis

Det relationelle samspil har stor betydning for trosudfoldelsen, og medvandring er en konkret måde, hvorpå det relationelle samspil praktiseres. På baggrund af den forudgående analyse vil jeg i dette kapitel drøfte betydningen af det relationelle samspil ved inddragelse af perspektiver fra socialpsykologien. Derefter vil jeg drøfte, hvordan den teologiske antropologi begrunder menneskets relationelle karakter, der har betydning i forhold til relationen til andre mennesker og i forhold til Gud.

4.1 Relationers betydning

Det relationelle samspil er et nødvendigt behov for mennesker, men de mellem menneskelige relationers betydning er ikke selvindlysende i en stærkt individualiseret kultur. Søren Juul kritiserer og betegner denne kultur som *selvets kultur*, hvor individet er under stort pres for at realisere sig selv og markere sin status i hierarkiet:

”I selvets kultur er det anerkendelsesværdige menneske et menneske der er i stand til at forsørge og sørge for sig selv, et menneske, der er udviklingsparat og forandringsorienteret og udviser vilje til at uddanne og dygtiggøre sig til at blive en god soldat i konkurrencestatens tjeneste.”³⁸

Juul opponerer mod denne kultur, hvor menneskets væren og identitet er forbundet med andre mennesker i et konkurrerende fællesskab. I stedet betoner Juul det ligeværdige fællesskab, der ifølge ham viser anerkendelsens eksistentielle betydning, hvor menneskets selvbevidsthed er betinget af gensidig anerkendelse mellem ligemænd. Friheden findes ikke i det liberalistiske ideologier, men frihed handler om at se sig selv i forhold til et andet menneske: ”I den gensidige anerkendelse ophæves individets isolation og Jeg’et bliver til som et selv.”³⁹ Et menneske bliver kun menneske i fællesskab med andre.⁴⁰ Juuls opgør med *selvets kultur* viser vejen for et relationelt menneskesyn, der i stigende grad vinder frem,⁴¹ og som også er grundlæggende for menneskesynet i medvandrerskabet.

³⁸ Søren Juul, *Selvets kultur* (Hans Reitzels Forlag, 2017), 48.

³⁹ Juul, 52.

⁴⁰ Juul, 12.

⁴¹ I Karen Lumholts og Jonas Norgaard Mortensens antologi om personalisme har en mangfoldighed af bidragsydere, der udfolder personalismens relationelle menneskesyn: ”Personalismen er et menneskesyn, som sætter

4.1.1 Det relationelle menneske

Medvandringens praksis udspringer af et relationelt menneskesyn, hvor det enkelte menneske betragtes som unikt og værdifuldt, og hvor man lægger vægt på det enkeltes menneskes frihed og ansvar for eget liv, men dog betones det samtidigt, at mennesket kun kan udleve dette ansvar i relation med sine medmennesker.⁴² Individet er skabt til relation, og disse relationer er af afgørende betydning for individets trivsel og selvforståelse, som jeg vil udfolde i dette afsnit ved inddragelse af teoretiske perspektiver fra socialpsykologien. Jeg vil senere udfolde, hvordan dette relationelle menneskesyn dybest set er et kristent menneskesyn.

Den norske psykolog Per-Einar Binder anser mennesket som relationelt i dets væsen og mener ikke, at man kan se mennesket isoleret set. Vores identitet formes og påvirkes af andre ”et »jeg« blir til i møtet med et »du«.”⁴³ Det er en kompleks og sammensat form for påvirkning og dannelse, som helt fra vores tidligste år er med til at gøre os til dem, vi er. Det dybere kendskab til os selv bliver på en grundlæggende måde opbygget i relationen til andre og det, vi kan tillade os at være opmærksomme på hos os selv. Binder viser, at mennesker har brug for mødesteder, hvor de bliver mødt med åbenhed, nærhed, nysgerrighed og opmærksomhed, for at udviklingen af en relationel identitet kan stikke dybere end blot den ydre fremtoning eller rolle, man påtager sig i det sociale liv. Det er altså et åbent møde med andre, hvor man oplever accept af at være den, man er, selvom der måske var mange dele af tilværelsen, som man kunne ønske sig anderledes. Binder påstår, at disse møder nedbryder tvivl og skam: ”Når mennesker har med seg slike grunnleggende relasjonserfaringer, kan de lettere gi åpen aksept til seg selv og det som måtte bo i dem. Slike relasjonserfaringer gjør det mulig å kjenne verdighet, livfullhet og tilstedeværelse bare i kraft av den en er.”⁴⁴

På baggrund af undersøgelsen om medvandring kan det siges, at det relationelle følgeskab, hvor der udvikles et dybere kendskab til hinanden, kan medvirke en positiv erfaring af at være kendt og accepteret. Medvandring sætter rammen for det åbne og nysgerrige møde med et andet menneske, der kan have denne positive relationelle erfaring af at opleve sig hørt og accepteret som den, man er. Det er disse relationelle erfaringer, som flere i undersøgelsen om

menneskers *relationer, engagement og værdighed* i centrum og som udgangspunkt for alt” (Tor Nørretranders, ”Vær nær - sammenhæng i samfundet”, i *Det relationelle menneske; Personalisme i perspektiv*, red. Karen Lumholt og Jonas Norgaard Mortensen (Frederiksværk: Forlaget Vindelsti, 2015), 13.

⁴² Nørretranders, 21.

⁴³ Per-Einar Binder, *Et oppmerksomt liv: om relasjon, kropp og nærvær i eksistensens psykologi* (Bergen: Fagbokforlaget, 2011), 97.

⁴⁴ Binder, 108.

medvandring peger på, har haft en positiv betydning for dem selv, deres tro og deres medvandringsrelation (afsnit 3.4). Der er dog også en stor usikkerhed og sårbarhed forbundet med at være ærlig og åben, da der ikke kan udloves en garanti for, at denne positive erfaring af anerkendelse forekommer, når man træder ind i en relation. I medvandrerskabet er det blandt andet aftalen om forpligtelse og fortrolighed, der medvirker, at parterne i højere grad tør være ærlige og åbne overfor hinanden.

I den gensidige medvandringsrelation fungerer samspillet som en udveksling af anerkendelse. Socialpsykolog Per Schultz Jørgensen taler om denne form for anerkendelse i relationer: ”Vi er åbne over for hinanden, viser respekt for hinanden, og under det ligger en anerkendelse af os som personer. Vi bekræftes både i vores sociale identitet og den personlige identitet.”⁴⁵ For det troende mennesker bliver den trosmæssige dimension af livet også anerkendt, når den inddrages i medvandringssamtalen - både i de tilfælde hvor tro er en glæde, og hvor den erfares som en byrde. Det vil sige, at medvandring kan skabe rammen og rummet til det anerkendende møde for individet og individets gudstro, der kan hjælpe den enkelte til en åben accept af sig selv og den erfarede virkelighed. Ifølge Jørgensen drejer denne grundlæggende anerkendelse sig om social identitet, der ”er nødvendig for at nå frem til en selvforståelse, der rummer en positiv identitet.”⁴⁶

4.1.2 Det relationelle samspil

Medvandring kan danne ramme for anerkendelsen af individet, som fremgår i det ovenstående, men det relationelle samspil rummer også muligheden for at skabe et nyt fællesskab og et fælles rum, der forbinder to individer. For at forstå hvordan tro udfolder sig i medvandring, vil jeg i det følgende undersøge, hvad der sker i det relationelle samspil mellem mennesker.

Spejlingens sammenhængskraft

En stor del af sammenhængskraften i det sociale samspil er spejlingen af hinanden, og vi er som mennesker dybt påvirkelige af andres umiddelbare udtrykte følelser, hvilket gør, at ”vi ser os selv i den anden og reagerer med en overensstemmende følelseskvalitet.”⁴⁷ Det er den forbindelse imellem to parter, der styrker og opbygger relationen, fordi det opbygger en forståelse af

⁴⁵ Per Schultz Jørgensen, *Broen til det andet menneske* (Kristeligt Dagblad, 2016), 46.

⁴⁶ Jørgensen, 48.

⁴⁷ Jørgensen, 39.

hinanden, som Jørgensen beskriver således: ”Man tuner sig ind på den anden og svinger sammen. At afstemme sig efter hinanden drejer sig om at dele følelser med hinanden og vise, at man er lydhør over for de følelser, som den anden udtrykker i situationen, at man spejler dem og imiterer dem.”⁴⁸ Man forstår andre ved at genkende sig selv i dem, uden at der nødvendigvis forekommer en overensstemmelse mellem parternes oplevelser eller personlighed.⁴⁹ Denne spejling er en form for empatisk proces, der gør den enkelte i stand til at indleve sig i og sætte sig i den andens sted.⁵⁰ Spejlingen forekommer i relationen som en måde for to forskellige individer at opbygge en fælles forståelse og identifikation trods forskelligheder. Der er altså tale om en måde at relatere til hinanden på, der balancerer en sund nærhed og distance mellem de to individer, som Tor Nørretranders beskriver det:

”Hvis man mærker de andres smerte, de andres glæde, de andres fryd og de andres sorg, så nytter det jo ikke én selv kun at tænke på sig selv, for det er helt afgørende for en selv, hvordan de andre har det. Og det nytter heller ikke kun at tænke på de andre, for hvis man svigter sig selv, svigter man også dem, i og med at de kan mærke ens smerte.”⁵¹

Som det fremgår i analysen, anser medvandrerne spejlingen som en vigtig del af deres sociale samspil (afsnit 3.3.5). At få et indgående kendskab til et andet menneskes liv og gudsrelation kan bidrage til en bredere forståelse for sit eget liv og sin egen tro, men det skaber også en sammenhæng og forståelse for hinandens erfaringer og oplevelser. Det skaber en fælles erfaring af forbundethed imellem to forskellige parter i en gensidig relation (afsnit 3.3.4). Mennesker er forskellige individer, men som informanterne i undersøgelsen beskriver, så bør dette ikke anses som et problem eller en begrænsning men snarere som en berigelse i samspillet (afsnit 3.3.6).

Samtalens samspil

Medvandringens praksis består i kontinuerlige møder, hvor to parter igennem samtale indgår i en fælles tros- og livsvandring. Jørgensen udfolder i sin bog *Broen til det andet menneske*,

⁴⁸ Jørgensen, 39.

⁴⁹ Nørretranders, ”Vær nær - sammenhæng i samfundet”, 109.

⁵⁰ Boje Katzenelson, ”Empati”, i *Den store danske* (Gyldendal), set 12. maj 2020, <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=70420>.

⁵¹ Nørretranders, ”Vær nær - sammenhæng i samfundet”, 102.

hvordan mennesker bygger sociale bånd til hinanden i samtalens samspil. Han skelner mellem tre hovedgenre for måder at tale sammen på.⁵² Den første genre er *monologe udvekslinger*: ”Her præsenterer og beretter vi om vores personlige gøren og laden, skiftes til at tage scenen, og vi gør ikke krav på at være forbundet i vores samtale på anden måde end gennem meningsfulde associationer.”⁵³ I de monologe udvekslinger er de to parter parallelle verdener, hvor associationerne fungerer som broen til det andet menneske. Den anden genre er *dualistiske udvekslinger*, hvor der forekommer en egentlig opfølgning og dialog, ”der kommenterer, spørger og holder temaet fast igennem flere ytringsudvekslinger.”⁵⁴ Denne udvekslingsform kan bringe nye fæcetter ind i samtaletemaerne og give plads til, at parterne hver især føler en slags ejerskab til disse temaer. Denne dialogiske form forudsætter forskellighed som ”det grundvilkår, der forsøges overvundet, ved at man ”går ind” i hinandens virkelighed, hvor grænsen mellem det sagte og det usagte er sænket i forhold til monologe udvekslinger.”⁵⁵ Parterne kan godt se forskelligt på tingene, hvilket også i en vis udstrækning kan inddrages i udvekslingen og være medvirkende til udviklingen af en fælles virkelighed. I Jørgensens terminologi kan man sige, at de går over broen for at besøge den andens virkelighed. Den sidste genre er *dialektiske udvekslinger*, der rummer en særlig respekt og accept for parternes forskellighed, som de begge forudsætter og kan give udtryk for. Om denne udveksling skriver Jørgensen: ”De vover afstanden og gør den til deres udfordring for at skabe et nyt fællesskab.”⁵⁶ I den dialektiske udveksling opstår et nyt fællesskab imellem samtalepartnerne, hvor de i samspillet og i deres relationsdannelse er i en vedvarende udvikling og proces.⁵⁷ Man kan ikke skelne skarpt imellem disse genrer, og de vil alle indgå i medvandringssamtalerne såvel som i andre typer samtaler i andre sammenhænge. Der, hvor medvandring udvikler sig til en dialektisk udveksling, opstår der af relationen nye indsigter og erfaringer. Noget af det, der har motiveret medvandlerne til at indtræde i denne type relation, har været den dialektiske udveksling, som konceptet danner ramme for (afsnit 3.1.5).

Den dialektiske udveksling giver på en særlig måde samspillet lov at blomstre, som de monologe udvekslinger ikke på samme måde medvirker til. For Jørgensen er komponenter som

⁵² Jørgensen, *Broen til det andet menneske*, 26.

⁵³ Jørgensen, 26.

⁵⁴ Jørgensen, 27.

⁵⁵ Jørgensen, 27.

⁵⁶ Jørgensen, 28.

⁵⁷ Jørgensen, 29.

åbenhed, ansvarlighed, tillid, nærvær og distance⁵⁸ grundsten i det samspil, der har en etisk dimension, der udspringer af K. E. Løgstrups tænkning: ”Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden at han holder noget af dets liv i sin hånd.”⁵⁹ For Jørgensen betyder det, at ”vi lægger i samtalen og mødet med et andet menneske noget af vores liv frem i åbenhed og tillid til, at den anden vil tage vare på os. At møde det andet menneske er at besvare denne tillid med omsorg. Det er forpligtelsen, og det gør vi ved at gå over broen – og blive der.”⁶⁰

Jørgensen anvender vandringsterminologi i sin udfoldelse af, hvad dette betyder for samspillet, og som resonerer med informanternes refleksioner og erfaringer med medvandringens samspil og udvekslinger:

”Jeg holder noget af den andens liv i min hånd. Jeg kan ikke fratage ham hans eksistentielle vilkår: Han skal leve sit liv, det kan ingen leve for ham, sorgen, smerten, tabet og udfordringen er hans. Men jeg kan følges med ham og dermed gøre hans gang en smule lettere at bære. Som det er udtrykt: Der var ingen, der lærte mig at gå, men der var én, der holdt min hånd, da jeg tog de første skridt.”⁶¹

4.1.3 Det relationelle samspil i udfoldelsen af kristentro

Medvandring er det relationelle følgeskab, der rummer både respekten for individets personlige og trosmæssige særegenhed, men som også skaber rammen for, at to individer kan knytte bånd på tværs af forskelligheder. Der ligger i medvandringens relationelle samspil en mulighed for opdagelse af nye dimensioner af gudsrelationens udfoldelse.

I det relationelle samspil, hvor der finder en gensidig anerkendelse sted, vil der være grobund for, at mennesket åbent accepterer sig selv. Anerkendelsen fra andre medvirker og hjælper mennesket til at forstå og acceptere sin egen situation og virkelighed, så vedkommende må forholde sig til dets tro og liv på en ærlig måde. Denne ærlighed og accept er en nødvendig forudsætning for samspillet såvel som individets vækst, uanset om dets eksistentielle ståsted betegnes som kristentro, tvivl eller ikke-tro.

⁵⁸ Jørgensen beskriver, at vi i relationen har brug for både nærhed og distance: ”Vi må skabe en afstand i nærheden for at undgå en omklamring, der tager livet af os selv og vores bånd til den anden. Det er i denne afstand, vi kan genopdage både os selv og vores forbundethed.” Jørgensen, 128.

⁵⁹ K. E. Løgstrup, *Den etiske fordring* (København: Gyldendal, 1956), 25.

⁶⁰ Jørgensen, *Broen til det andet menneske*, 199–200.

⁶¹ Jørgensen, 199.

Kristentro udfolder sig i fællesskabet og i kirken. I en individualiseret tid, må kirken og det kristne fællesskab genfinde betydningen af det relationelle samspil både i de store og små fællesskaber. At mennesket er skabt til fællesskab, er en teologisk grundtanke, som sociopsykologien bekræfter og understøtter. Medvandring er en kristen trospraksis, hvori individet indgår i en fælles 'vandring', hvor nye horisonter af tro og livet kan udfolde sig igennem samtale og spejling.

4.2 Medvandring som kristen trospraksis

Det fremgår af analysen af undersøgelsen, at informanterne betragter medvandring som en kristen trospraksis, hvor de anser de sociale relationer for værdifulde og givende i forhold til tro (afsnit 3.6.3). Det relationelle samspil i medvandrerskab kan siges at tage afsæt i den bibelske antropologi, der bygger på opfattelsen af, at mennesket er skabt i Guds billede (Imago Dei). I redegørelsen for forståelsen af Imago Dei har Genesis 1,26-27 i den kristne tradition en central rolle:

Gud sagde: "Lad os skabe mennesker i vort billede, så de ligner os!

De skal herske over havets fisk, himlens fugle, kvæget,
alle de vilde dyr og alle krybdyr, der kryber på jorden."

Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han dem.

Guds skabelse af mennesket udgør klimaks i skabelsesberetningen, der på en særlig måde knytter menneskets skabte væsen sammen med Guds væsen. Selvom Genesis 1,26-27 ikke alene kan anvendes til at systematisere en bibelsk antropologi, så kan verset sammenholdt med andre bibelske tekster og traditionen anses for at udgøre kernen i et kristent menneskesyn. For at forstå den bibelteologiske tanke om mennesket som et relationelt væsen vil jeg undersøge, hvad det betyder, at mennesket er skabt i den treenige Guds billede. Jeg vil først argumentere for, at Gud kan betegnes som relationel i sit væsen, og deraf drøfte menneskets relationelle karakter, der udfolder sig i medvandrerskabet.

4.2.1 En flerhed i Guds væsen i Genesis 1,26

I Guds egen kommentar til det skabte i Genesis 1,26 anvendes to pluralisformer: **נַעֲשֶׂה** 'lad os skabe' (verbum i 1. person pluralis) og **בְּצַלְמֵנוּ** 'i vores billede' og **כְּדְמוּתֵנוּ** 'efter vores lighed' (1.

person pluralis suffikser). Det er omdiskuteret, hvad pluralisformerne betyder, og hvad de henviser til. Det kan forstås som pluralis majestatis, der anvendes om højtærede personer og Guds eget navn אֱלֹהִים .⁶² Pluralisformen kan også sigte til Guds kommunikation med engle eller det, han tidligere har skabt, eller den kan være en selvovervejende måde, Gud taler med sig selv på. Victor P. Hamilton mener, at pluralisformen bedst forstås som en antydning af en pluralitet i guddommen,⁶³ og hans pointe underbygges af, at Guds ånd er aktivt tilstedeværende i skabelsen.⁶⁴ Selvom en samlet trinitarisk forståelse af Gud først udspringer af Det Nye Testaments beskrivelser og videreudvikles i oldkirken,⁶⁵ så antydes det i Genesis 1,26, at når Gud skaber mennesket i sit billede, så skabes det ud af en flerhed, som er i Gud.⁶⁶

4.2.2 Den treenige relationelle Gud

Denne antydede dynamiske flerhed i Genesis 1,26 er senere i teologihistorien udfoldet som Guds treenighed. Ifølge J. Gordon McConville er Guds treenighed til stede i skabelsen:

“There is a trinitarian shape to the theological structure in which God originates all things (God the Father) and also participates in the created world through the one made in his "image" (God the Son). [...] The idea of God the Spirit can be aligned with the sense that the creation now awaits development.”⁶⁷

Stanley Grenz viser i sin bog om trinitarisk teologi, *The Social God and The Relational Self*, at den relationelle og sociale forståelse af Gud, som den relationelle teologi fremfører, er af væsentlig betydning for menneskets væren og selvopfattelse: “Theological insights regarding the manner in which the three trinitarian persons are persons-in-relation and gain their personal identity by means of their interrelationality hold promise for understanding what it means to be

⁶² Dan Enok Sørensen, *Bibelsk-hebraisk grammatik* (Højbjerg: Hovedland, 2003), 304.

⁶³ Victor P. Hamilton, *The Book of Genesis. ... Chapters 1 - 17*, Nachdr., The New International Commentary on the Old Testament (Grand Rapids, Mich: Eerdmans, 2006), 133–34.

⁶⁴ Gen 1,2

⁶⁵ Nils Arne Pedersen, “Teologiens udvikling indtil 381”, i *Kirkens historie*, 1. udgave (København: Hans Reitzels Forlag, 2012), 191–229.

⁶⁶ I Gen 1,27 beskriver forfatteren, at Gud skabte mennesket i sit billede ($\text{בְּצַלְמֵנוּ$), hvor ordet har et 3. person singularis suffiks, der betoner enheden i Gud. Hamilton fremfører en tolkning, der ser anvendelse af en singularisform i Gen 1,27, som en måde hvorpå forfatteren har forsøgt at undgå misforståelser om flere guder. Hamilton, *The Book of Genesis. ... Chapters 1 - 17*, 138.

⁶⁷ J. G. McConville, *Being human in God's world: an Old Testament theology of humanity* (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2016), 26.

human persons.”⁶⁸ Derfor skal menneskets gudbilledlighed ifølge Grenz forstås ud fra et trinitarisk perspektiv, og derfor er det af afgørende betydning, hvordan vi forstår Guds treenighed. I det følgende vil jeg ud fra enkelte væsentlige nedslag vise, hvordan Guds treenighed er blevet udfoldet i teologihistorien, der kan underbygge, at man i dag kan og skal tale om en relationel treenig Gud.

Diskussionen om Guds treenige væsen og dets betydning har været omdiskuteret siden oldkirken. De kappadokiske fædre spillede en afgørende rolle i at fastslå, at Helligånden er Gud i samme forstand, som Faderen og Sønnen er Gud. Derudaf blev treenighedslæren formelt fastslået ved koncilet i Konstantinopel i år 381. Denne trinitariske opfattelse af Guds væsen gjorde det muligt at undersøge den indbyrdes relation i treenigheden, der allerede med Augustin (år 354-430) blev koblet sammen med *Imago Dei*; at menneske er skabt i den treenige Guds billede.⁶⁹

I oplysningstiden i det nittende århundrede havde man marginaliseret treenighedslæren og afvist den som absurd. Treenighedslæren i den kristne teologi fik derimod en renæssance i det tyvende århundrede, som særligt Karl Barth bidrog til.⁷⁰ Han fokuserede på, at Gud igennem Jesus havde åbenbaret sig som treenig:

”Barth is convinced that in the life and mission of Jesus, God is revealed as the triune one and hence that the doctrine of the Trinity is embedded in the biblical witness itself. In his estimation, God's three-in-one nature as espoused by the doctrine reflects the structure or pattern present within the act of the one God in Christ.”⁷¹

Der eksisterer ifølge Barth kun en personlighed i Gud, for hvis Kristus havde en anden personlighed, der var anderledes end Faderens, da kunne han ikke være Faderens egen åbenbaring. Grenz gengiver Barths synspunkt således: “Father, Son, and Holy Spirit are the divine ways of being that eternally subsist within God in absolute unity, yet whose distinctions form precondition for God's revelation in Jesus Christ and for God's spiritual presence within the life of the

⁶⁸ Stanley J. Grenz, *The Social God and The Relational Self: A Trinitarian Theology of The Imago Dei*. (Louisville: Westminster John Knox, 2001), 9.

⁶⁹ Alister E. McGrath, *Historical Theology: An Introduction to the History of Christian Thought*, 2. ed (Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2013), 58.

⁷⁰ McGrath, 240.

⁷¹ Grenz, *The Social God and The Relational Self: A Trinitarian Theology of The Imago Dei*, 34.

church.”⁷² Barths vægtlægning på treenhedens dybe teologiske betydning startede en videre diskussion om, hvordan Gud i sit væsen skal forstås som treenig, og hvordan det åbenbares igennem historien.

En af de teologer, der tager afsæt i Barths forståelse, er Jürgen Moltmann. Hans projekt var at flytte fokus fra det ene guddommelige subjekt, der indtil det tidspunkt dominerede den trinitariske teologi med Barth og teologen Karl Rahner, til i stedet at bygge forståelsen af treenheden på, hvordan de tre trinitariske personer handler i historien.⁷³ Moltmann har en social og relationel forståelse af treenheden, der kan betegnes som panenteistisk.⁷⁴ I sin beskrivelse af dette trækker han på den oldgræske tanke om *perichoresis*.⁷⁵ Han skriver følgende:

”The Greek Fathers used the term *perichoresis* for this special unmixed and undivided community of the one and the other, of the one and the many. It is indeed an ideal way of describing a community without uniformity and a personhood without individualism.”⁷⁶

Wolfhart Pannenberg præsenterer også en panenteistisk relationel forståelse af treenheden, hvor Faderens, Sønnens og Helligåndens indbyrdes afhængighed og relation udgør enheden:

“As the one who differentiates oneself from another is dependent on the other for one's identity, the concept of dependence is bound up with personal self-differentiation and consequently, *person* is a correlative term. Applying this concept to the trinitarian persons leads to the conclusion that the mutual self-differentiation

⁷² Grenz, 37.

⁷³ Grenz, 41.

⁷⁴ ”Etymologisk betyder pan-en-teisme, at ”alt eksisterer i Gud”. Som sådan er panenteismen et forsøg på at formulere en mellemvej mellem et platoniserende gudsbegreb, der placerer verden uden for Gud [...], og en spinozistisk panteisme, der identificerer Gud med verden som helhed (G = V). Panenteismens løsning består i at sige, at verden hører til Guds virkelighed, samtidig med at Gud også er ”mere” end verden som helhed.” Niels Henrik Gregersen, ”Tre slags panenteisme: et forsøg på en begrebsafklaring”, *Dansk Teologisk Tidsskrift* 72, nr. 4 (31. december 2009): 282.

⁷⁵ Grenz udfolder Moltmanns forståelse af *perichoresis* således: “[Perichoresis] denotes that trinitarian unity which goes out beyond the doctrine of persons and their relations: by virtue of their eternal love, the divine persons exist so intimately with one, for one another and in one another that they constitute themselves in their unique, incomparable and complete unity.” Grenz, *The Social God and The Relational Self: A Trinitarian Theology of The Imago Dei.*, 44.

⁷⁶ Jürgen Moltmann, ”God in the World - The world in God: Perichoresis in Trinity and Eschatology”, i *The Gospel of John and Christian theology*, red. Richard Bauckham og Carl Mosser (Grand Rapids, Mich: William B. Eerdmans Pub, 2008), 372.

of Father, Son, and Spirit constitutes the concrete form of the trinitarian relations.”⁷⁷

Dette fremfører Pannenberg ved at henvise til Athanasius’ argument imod arianerne, at Faderen ikke kunne være Fader uden Sønnen, og Sønnen kunne ikke være Søn uden Faderen, og lige så med Helligånden.⁷⁸ Grenz opsummerer hans forståelse således: ”Pannenberg sets forth an understanding of the Trinity that understands the deity of each trinitarian person received divinity. Each receives divinity as a person-in-relationship with the other two.”⁷⁹

Pannenberg og Moltmanns sociale og relationelle forståelse af Guds væsen, som på mange måder gør op med den klassiske forståelse af teismen, har mødt megen kritik. Deres kritikere frygter, at den sociale trinitariske forståelse har udviklet en forståelse af tre personer, der skader enhedsforståelsen.⁸⁰ Det kan alligevel positivt siges, at Pannenberg og Moltmann bidrager til en vigtig forståelse af Guds treenige væsen, der er med til at betone treheden og den relationelle flerhed i Guds væsen.

Treenighedslæren er basalt for kirkens lære om Gud ud fra åbenbarings tale om den ene sande Gud som Fader, Søn og Ånd. Aksel Valen-Sendstad udtrykker det således: ”Faderen omtales som person, Sønnen omtales som person, og Ånden omtales som person. Åbenbaringen taler om Faderen, Sønnen og Ånden hver for sig som et levende, åndelig og livsfyldt Jeg. Samtidig forutsettes enheten i ovennevnte mening.”⁸¹ Guds treenighed er et uløseligt paradoks, der ikke må ende i fejlagtige triteistiske eller modalistiske fortolkninger af enheden. Den treenige Gud kan med rette beskrives som den relationelle Gud ud fra samhørigheden i sit enhedsvæsen: ”God exists as a tri-personal self at the core of his reality. God is in himself a community dwelling in such unity that we can speak of one God who is yet three.”⁸²

4.2.3 Det relationelle menneske

Gud er relationel og treenig i sit væsen, og menneskets skabelse i Guds eget billede, så det ligner Gud, betyder hverken, at mennesket skal betragtes som en gud eller er tre i sit væsen, men derimod betyder det, at mennesket har en relationel karakter: ”Ligesom Faderen, Sønnen

⁷⁷ Grenz, 48.

⁷⁸ Wolfhart Pannenberg, *Systematic Theology*, 1 (Grand Rapids, Mich: Eerdmans, 1991), 311–13.

⁷⁹ Grenz, *The Social God and The Relational Self: A Trinitarian Theology of The Imago Dei.*, 49.

⁸⁰ Grenz, 46.

⁸¹ Aksel Valen-Sendstad, *Kristen dogmatikk* (Oslo: Luther forlag, 1979), 142.

⁸² Dirk Nelson, “Foundations for a Relational Theology”, *The Covenant Quarterly* 58, nr. 3 (august 2000): 25.

og Ånden altid har levet i fællesskab med hinanden, således at vi er skabt i Guds billede til fællesskab.”⁸³ Imago Dei er en grundsten i den bibelske lære om mennesket, som den tyske sociolog Hartmut Rosa anvender i sin tænkning om, hvad der i tilværelsen skaber følelsen af meningsfuldhed, hvilket han betegner som resonans.⁸⁴ Resonans sætter han i forbindelse med relationer og treenhedslæren: ”At resonans handler om relationer, hvor man gensidigt møder hinanden åbent og lyttende og derigennem bliver transformeret, ser Hartmut Rosa også spejlet i den kristne lære om treenheden.”⁸⁵ Rosa finder idéen om resonans i det jødisk-kristne gudsbillede:

”Idéen om Gud, som vi finder den i treenheden, betyder jo, at Gud består af tre uafhængige stemmer, som eksisterer igennem og i relation til hinanden. Man kan derfor kalde kristendommen for relationsontologi, og det er også den, der gør sig gældende mellem Gud og menneske.”⁸⁶

Ifølge Rosa stræber mennesker efter det gode liv, og de finder det i relationerne. Rosa begrundet menneskets relationelle karakter ud fra læren om Guds treenhed. Med afsæt i Genesis 1,26-27 ser man, at Guds intention fra begyndelsen var, at mennesket med dets gudbilledlighed skulle stå i relation til Gud, andre mennesker og resten af skaberværket. Terence Fretheim forstår skabelsen som udgangspunkt for denne relationelle teologi: “Human beings are created in the image of one who is engaged in a relationship of mutuality and chooses to create in such a way that power is shared with those who are not God.”⁸⁷ Mennesket og resten af det skabte indgår i et kompleks sammenhængende net, hvor mennesket med dets gudbilledlige særstatus har et særligt ansvar i dets relationer til andre og til det skabte: “Being the gifted creatures that they are, human beings have the capacity to affect the web in ways more intense and pervasive than any other creature, positively and negatively, as we know very well in our own time.”⁸⁸ At mennesket er skabt til relation kommer til udtryk i medvandreraskabet, hvor tro udfolder sig

⁸³ Reeves Michael, *Den smukke Gud: om kærlighed, glæde, skønhed og treenhed* (Fredericia: Credo, 2013), 146.

⁸⁴ For Rosa er det resonante liv, der hvor man føler sig fuldstændig i live, hvor man fyldes af en særlig følelse af lykke. Problemet i den senmoderne tid er for Rosa, at ”vores erfaringer med resonans viser os [...], at det er det, vi godt nok har adgang til, men som vi *ikke* kan kontrollere, der skaber resonans. Som gør, at vi føler os i live.” (Rosa).

⁸⁵ Rosa.

⁸⁶ Rosa, Tysk sociolog.

⁸⁷ Terence E. Fretheim, *God and world in the Old Testament: a relational theology of creation* (Nashville: Abingdon Press, 2005), 17.

⁸⁸ Fretheim, 19.

relationelt i samværet og samtalen, og at vi bærer et særligt ansvar for hinanden i disse relationer.

De brudte relationer

Som en del af skabelsesberetningen hører også syndefaldet, der får altomfattende ødelæggende konsekvenser for menneskers relationer. Det fællesskab, Adam og Eva oprindeligt var skabt til at have, blev med syndefaldet ødelagt, og det medførte brudte relationer i flere henseender.

Syndefaldet får konsekvenser for menneskets relation til Gud. Menneskene jages ud af Edens have, og fællesskabet med Gud er herfra fuldstændig forandret. Når vi læser videre i de efterfølgende kapitler, ser vi, hvordan mennesket ikke står i den samme relation til Gud, som tidligere gjorde sig gældende i Edens have. I beskrivelserne af offerkulten i helligdommen i Leviticus illustreres Guds ordning og ønske om at genoprette den brudte relation til mennesker.

Det beskrives i syndefaldsberetningen, hvordan synden også får konsekvenser for menneskers relationer til hinanden (Gen 3,16). Vi ser disse relationelle konsekvenser skildret i de efterfølgende kapitler i Genesis og i resten af Bibelens beretninger. Helt grundlæggende er menneskets oprindelige forbindelse og samhørighed med alt det skabte blevet forbandet (Gen 3,17-21). De brudte og ødelagte relationer, som mennesket oprindeligt var skabt til at indgå i, kan derfor siges at være syndefaldets grundlæggende konsekvens.

De genoprettede relationer

I 1 Kor 15,21-22.45-49 beskrives Kristus som den anden Adam, der kom for at genoprette alt det brudte og ødelagte, og denne Kristus-Adam typologi indikerer, at skabelsen af Adam ikke var fuldendelsen på Guds intention med menneskets skabelse i Guds billede. I stedet var den gudgivne bestemmelse den nye menneskelighed, som delagtiggøres i det åndelige legeme, fordi de hører til den sidste Adam.⁸⁹ Fællesskabet i Kristus var målet og intentionen fra begyndelsen, og det har betydning for nutidige relationer og fællesskaber, men det peger også frem mod den eskatologisk fuldendelse: "The ultimate goal (and hence of the impulse toward bonding) is participation in the fullness of community, that is, life together as the new humanity relationship with God and all creation."⁹⁰ Med Kristus genoprettes de brudte relationer, som mennesket

⁸⁹ Grenz, *The Social God and The Relational Self: A Trinitarian Theology of The Imago Dei.*, 47.

⁹⁰ Stanley J. Grenz, "The Social God and the Relational Self: Toward a Theology of the Imago Dei in the Post-modern context", *Horizons in Biblical Theology* 24, nr. 1 (27. maj 2002): 51, <https://doi.org/10.1163/187122002X00025>.

oprindeligt var skabt til at være i. Hele menneskeheden er faldet med Adam ved hans ulydighed, men ved den anden Adams lydighed gøres alting nyt, og menneskeheden tilbydes en ny begyndelse (Rom 5,12-19).

Medvandring kan derfor betegnes som en praksis, der med dens relationelle udformning kan være medvirkende til, at mennesker ser og erfarer genoprettelsen i deres liv. Informanterne beskriver, hvordan fællesskabet med andre er vigtigt for deres personlige tro og kristne praksis, og tillægger derfor fællesskabets ekklesiologiske udformning en betydning for deres forståelse af soteriologien (afsnit 3.6.1). Omvendt beskriver de også, hvordan soteriologien er formende for deres relationer i en ekklesiologisk forstand (afsnit 3.1.1). Den kristne forståelse af frelse har betydning for genoprettelsen af gudsrelationen på det vertikale plan, men frelsen har også gennemgribende betydning på det horisontale medmenneskelige plan (Ef 2,11-22; Gal 3,26-29). Det horisontale og vertikale kan derfor ikke adskilles fra hinanden i soteriologien og ekklesiologien, og tro må nødvendigvis få konsekvenser for de medmenneskelige relationer, som vi ser beskrevet i undersøgelsen.

4.2.4 Den medmenneskelige relation i medvandrerskab

Medvandring består af to menneskers aftalte og rammesatte fællesskab om kristentro og livet, hvor det relationelle er bærende. Det fremgår af analysen, at der i medvandring sker en uddybning af både den mellemmenneskelige relation og gudsrelationen (afsnit 3.6). Det underbygger den bibelteologiske pointe med, at mennesket skabt i Guds billede er relationelt og har brug for de mellemmenneskelige relationer.

Gud konstaterede i skabelsesberetning: ”Det er ikke godt, at mennesket er alene” (Gen 2,18), hvorefter Gud førte de skabte dyr til Adam, men iblandt dem fandt han ikke det fællesskab med en, der var ham ligeværdig, som var det, han længtes efter og havde brug for (Gen 2,20). Adam havde altså både fællesskabet med Gud og alt det skabte, men han havde brug for relationen til et andet menneske, og det er derefter, at Gud skaber kvinden. Relationen mellem mand og kvinde som den ægteskabelige relation udspringer heraf, men i lyset af andre bibelske tekster (Matt 19,10-12; 1 Kor 7) kan der argumenteres for, at andre relationer også kan modvirke denne ensomhed og isolation, som Adam erfarede.⁹¹ Gud har skabt mennesket til at være

⁹¹ Prædikerens bog 4,7-12 understreger værdien af at være to mennesker sammen, når man oplever livets tomhed og smerte. ”Den, der er alene, tvinges i knæ, men to kan holde stand. Tretvundet snor brister ikke så let.” (Præd 4,12)

i relation til andre mennesker, og medvandring kan være en måde, hvorpå man erfarer genoprettelsen af det relationelle følgeskab, som var den oprindelige skabelsesintention.

Det relationelle følgeskab i medvandringen danner ramme for, at den personlige tro på Gud inspireres, styrkes og udfordres. Informanterne peger på, at den relationelle spejling i medvandrerskab hjælper til dannelsen af et større helhedsbillede, der kan rumme menneskets erfaringer med gudstro og livet (afsnit 3.3.5). De beskriver et fællesskab i medvandring, hvor der er plads til trosudfoldelse på en ærlig måde, hvormed der også er plads til erfaringer af tvivl. Når tro udfolder sig i medvandringens refleksionsrum på en ærlig måde i fællesskabet med et andet menneske, da opstår nye perspektiver og ny indsigt for den enkelte - værdifulde perspektiver, som ifølge informanterne ikke ville være opstået på samme måde, hvis tro ikke havde udfoldet sig relationelt i medvandring (afsnit 3.6.1).

Den relationelle udfoldelse af kristentro finder vi også i Det Nye Testaments beskrivelser af fællesskabet, der viser, at den kristne tro ikke skal tænkes individualistisk (1 Kor 10,14-23; 1 Kor 12; ApG 2,37-47; Matt 18,20). Grenz argumenterer for, at vi ikke finder ud af, hvem Gud har skabt os til at være uden fællesskabet og relationen til andre: "The image of God does not lie in the individual per se, but in the relationality of persons in community."⁹² Dette underbygges af socialpsykologiens pointe om, at mennesket som relationelt ikke finder, hvem det selv er, isoleret fra andre. Denne teologiske tolkning viser, at Gud har skabt og villet det således, at vi sættes i forbindelse med andre mennesker, og det sociale er en del af vores identitet og væren. Derfor er det ifølge Johannes Nissen vigtigt for trosudfoldelsen og refleksionen derom, at det indgår i et relationelt samspil. Nissen peger på relationen og samtalens vigtighed i skabelsen af et helhedsperspektiv mellem den kristne tradition, tro og menneskets erfaringer, selvom han anvender betegnelsen *medvandring* bredt i sin indføring i teologisk religionspædagogik.⁹³ Han kalder det et "dialektisk møde"; "idet to "livshistorier" føres sammen til et møde med respekt for den andens egenart, og mødet forventes at føre til en kreativ aktivitet, som betyder, at noget nyt skabes."⁹⁴ Medvandring skaber altså et relationelt rum, hvor den kristne tradition, den personlige tro og menneskets erfaringer sammensættes og udfoldes, så de kan bidrage til ny indsigt og nye refleksioner.

Den stærke betoning af relationernes betydning ophæver ikke menneskets individualitet og særegenhed. De menneskelige forskelligheder, medvandrerne beskriver i

⁹² Grenz, "The Social God and the Relational Self", 54.

⁹³ Johannes Nissen, *Medvandring: indføring i teologisk religionspædagogik* (Frederiksberg: RPF, 2014), 290.

⁹⁴ Nissen, 291.

undersøgelsen, er en præmis i medmenneskelige relationer. Raymond Van Leeuwen formulerer det således: "No matter how close humans come to knowing one another, even in the one flesh that is marriage, we remain individual persons, unique centers of consciousness and responsibility, each with his or her own hiddenness."⁹⁵ Forskelligheden er givende for refleksionen i medvandingsrelationer, fordi mødet imellem to forskellige mennesker kan og bør betragtes som et dialektisk møde. I medvandingsrelationers relationelle ramme for det dialektiske møde erfarer informanterne, gudsrelationen og den kristne tro udfolder sig.

4.2.5 Menneskets relation til Gud i medvandrerskabet

Det fremgår tydeligt i analysen, at gudsrelationen og den mellemmenneskelige relation er tæt forbundne i medvandrerskabet. Den relationelle teologi tager afsæt i den relationelle forståelse af mennesket som skabt i Guds billede, der begrundes, at mennesket er skabt til relation med andre mennesker, og at menneskers relationer udspringer af, at vi står i relation til Gud.⁹⁶ Om dette skriver Westermann: "The relationship to God is not something which is added to human existence; humans are created in such a way that their very existence is intended to be their relationship to God."⁹⁷

Informanterne beskriver deres tro som aktiv og virkende, og som vedrører alt i deres liv og væren. De beskriver deres tro på Gud med dynamiske og relationelle termer, og de ønsker, at deres medvandrerskab kan medvirke, at deres tro på Gud styrkes og yderligere integreres i deres liv (afsnit 3.1.5). Deres holistiske forståelse af kristentro som en sammenhængende helhed i deres liv (afsnit 3.1.2) udspringer af en panenteistisk forståelse af gudsrelationen, som Ruth Valerio beskriver: "All creation therefore exists in him – lives and moves and has its being in him – in the space created within the Godhead to allow us to come to being."⁹⁸ Gud gør plads til det skabtes dynamiske og relationelle karakter i sig selv, uden at Gud derfor skal opfattes som foranderlig.⁹⁹ Gud ønsker dermed relation til mennesker, som Valerio videre udfolder:

⁹⁵ Raymond Van Leeuwen, "The Book of Proverbs", i *Introduction to Wisdom Literature; the Book of Proverbs; the Book of Ecclesiastes; the Song of Songs; the Book of Wisdom; the Book of Sirach*, red. Leander E. Keck, Nachdr., The New Interpreter's Bible, Vol 5 (Nashville, Tenn: Abingdon Press, 2001), 140.

⁹⁶ Thomas Jay Oord, "Introduction: What Is Relational Theology?", i *Relational Theology: A Contemporary Introduction*, red. Brint Montgomery, Thomas Jay Oord, og Karen Strand Winslow, Point Loma Press Series (Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2012), 2.

⁹⁷ Claus Westermann, *Genesis 1-11: a continental commentary*, 1st Fortress Press ed (Minneapolis, MN: Fortress Press, 1994), 158.

⁹⁸ Ruth Valerio, *Saying Yes to Life* (London: Society of Promoting Christian Knowledge, 2020), 36.

⁹⁹ Når Gud står i relation til det skabte, mener Moltmann, at Gud dermed bliver foranderlig. Det er en konklusion han drager af sin treenhedsforståelse, fordi Gud har inddraget det skabte i sig selv og dermed ladet sig selv begrænse, så skal Gud forstås i sin relation til mennesket og resten af skaberværket. At Gud skal forstås i sin

“God has created an Other alongside the divine self with whom God chooses to be in an ongoing relationship [...]. That God in creating gives space to the creatures to be what they were created to be means that, in some sense, God moves over and makes room for the Other.”¹⁰⁰

Mennesket er grundlæggende skabt til at være i relation med dets skaber, og derfor kan man med rette forstå tro på den treenige Gud som relationel. Inspireret af tanken om *perichoresis* kan det siges, at mennesket inviteres ind i treenighedens fællesskab. Deraf udspringer forståelsen af Kristus som mennesket ultimative medvandrer (G1, 297-299), som ikonet *Christ and Abbot Mena* illustrerer det på forsidebilledet.

Dette begrundes, at alle mennesker er grundlæggende relationelle. I medvandrerrelationerne tager man afsæt i menneskets relationelle behov og det troende menneskes praktisering af kristentro. Medvandring som kristen trospraksis tager afsæt i kristendommens forståelse af det nye liv i Kristus (Gal 2,20; Ef 1,1). Det nye liv i Kristus, som kristne er kaldet til at efterleve og praktisere, har både soteriologisk og ekklesiologisk betydning. Kristi forsonende og genoprettende gerning muliggør og forvandler relationer mellem mennesker i det kristne fællesskab, hvor mennesker i tro er kaldet til at leve et nyt liv, der afspejler Kristus, som er det fuldkomne Guds billede (2 Kor 4,4). Om dette påpeger Grenz:

”Jesus manifests who God is, but not by being a passive reflector of the divine reality, similar to a mirror that can reflect the light issuing from another source. [H]e is the pattern according to whom those who are stamped with the divine image are conformed.”¹⁰¹

relation til os, finder man også hos Robert Jenson, der mener, at ”[h]vis relationer også skal være konstituerende for Guds væsen, dvs. hvis relation og ikke substans er det primære, så må han enten indeholde relationer i sig selv og kan i så fald ikke være ganske simpel, eller også må han være relateret til noget uden for sig selv og kan så ikke være upåvirkelig.” (Karen Togsverd Hansen og Lars Sandbeck, “Et spørgsmål om Guds identitet - introduktion til Robert W. Jenson's trinitariske teologi.”, i *Den treenige identitet: Gud ifølge evangeliet* (Kbh.: ANIS, 2008), 24). Ifølge Jenson er Guds relationelle væsen konstituerende for Gud, og at relationerne i Guds væsen involverer skabningen, betyder, at Gud ikke er uforanderlig. Men Moltmann og Jenson drager konklusionerne af deres treenhedsforståelse for vidt. Identifikationen af den relationelle Guds væsen er ikke eksklusivt knyttet til relationen til mennesket eller til de historiske begivenheder, hvor Gud har åbenbaret sig, som Ruth Valerio formulerer det: ”The Genesis texts give no reason why God created the world, but we can affirm that it did not come out of some necessity within him: God is complete in and of Godself, in the fullness of the Trinity.” (Valerio, *Saying Yes to Life*, 34).

¹⁰⁰ Fretheim, *God and world in the Old Testament*, 272.

¹⁰¹ Grenz, “The Social God and the Relational Self”, 45.

Heraf drager han følgende: ”The humankind created in the imago dei is none other than the new humanity conformed to the imago Christi, and the telos toward which the Old Testament creation narrative points is the eschatological community of glorified saints.”¹⁰² Det kristne fællesskab lader sig forme af Kristi billede. Det er i de undersøgte medvandringssituationer en naturlig integreret del af at være i denne formnings- og dannelsesproces, at parterne sammen når til nye erkendelser om Gud, det kristne liv og sig selv (afsnit 3.5.1)

Medvandringens relationelle følgeskab beskrives som en motor og drivkraft for troslivet og gudsrelationen (afsnit 3.6.1). Undersøgelsen viser, at den uddybede medmenneskelige relation med gensidig ansvarlighed medvirker en uddybet gudsrelation (afsnit 3.5). Informanterne oplever generelt, at fællesskabet om tro med et andet menneske udvider deres forståelse af deres egen personlige tro på Gud og tilværelsen.

¹⁰² Grenz, *The Social God and The Relational Self: A Trinitarian Theology of The Imago Dei.*, 47.

5. Konklusion

Denne specialeafhandling tager afsæt i problemformuleringen ”Hvordan udfoldes tro i medvandring?” Jeg har igennem kvalitative interviews eksplorativt undersøgt, hvordan medvandring praktiseres som kristen trospraksis. Informanterne oplever, at tro udfolder sig relationelt i medvandrerskabet. Ved at medvandre ”vanderer” med hinanden, erfarer de, at de ”vanderer” med Kristus.

I min undersøgelse har jeg valgt at anvende en kvalitativ interviewmetode for at af-dække min problemstilling. Selvom mine fund knytter sig til de konkret undersøgte medvandringsrelationer, så viser undersøgelsen, at det relationelle følgeskab er essentielt for troens udfoldelse i medvandring som kristen trospraksis. Den anvendte metode har sine begrænsninger, da man ikke kan konkludere noget alment generelt om medvandringspraksisser, og som analysen har vist, så er der enkelte eksempler på, at betegnelsen ’medvandring’ kan anvendes om en procesorienteret form for praksis (afsnit 3.7.1). De divergerende eksempler bør inddrages i beskrivelsen og definition af medvandringspraksissen for at nuancere, kommentere og kvalificere denne afhandlings analysekonklusioner. I de undersøgte relationer tegnes også forskellige tilgange og metoder til medvandrerskab, som er særligt afvigende i forhold til de symmetriske og asymmetriske relationer. Til trods for visse uklarheder i definitionen kan det på baggrund af undersøgelsen fastslås, at medvandring er en relationel kristen praksis.

Informanterne forstår medvandring som en kristen trospraksis, der har afgørende betydning for den enkeltes livs- og trosvandring, hvilket understøttes af den bibelteologiske antropologi og socialpsykologien. Medvandrene forstår medvandring som en praksis, der grundlæggende handler om relation. Den relationelle teologi tolker dette ud fra forståelsen af Gud som relationel og mennesket som relationel. Mennesket står i relation til en transcendent virkelighed, og denne transcendent virkelighed forholder sig relationelt til mennesket. Når medvandrene beskriver deres sociale samspil som en ramme for deres personlige trosudfoldelse, udspringer det af denne relationelle forståelse af Gud og den teologiske antropologi, der beskriver menneskets relationelle karakter.

Medvandrene forstår medvandring som et relationelt følgeskab, hvor tro udfolder sig i samspillet imellem mennesker. Der opstår for dem i medvandrings relationelle samspil en ny fælles trosdimension, når den personlige tro sættes i relation til et andet menneskes liv og tro. Undersøgelsen viser, at mennesker har brug for det relationelle samspil, og at det er vigtigt for den enkelte, at tro udfoldes i nære relationer. Undersøgelsen peger på, at medvandring kan

danne de strukturelle rammer for dette relationelle samspil, der er af afgørende betydning for den trospraksis.

I samtalen og mødet med et andet menneske opstår nye perspektiver ud af en ny fælles trosdimension, som vedrører både religiøsitet og livet generelt i holistisk forstand. Medvandrerne inddrager i samtalen deres livs- og troserfaringer, hvoraf ny indsigt opstår igennem spejlingen af medvandrersens erfaringer. Medvandrerne beskriver ikke konkret, hvilken konkret viden og indsigt, der opnås igennem medvandrerskabet, men de taler i højere grad om, at medvandring har givet en generel meningsfylde i deres liv og i deres relation til Gud. De oplever en særlig meningsfylde opstå i samspillet i medvandringsamtalerne, hvor mange af informanterne i undersøgelsen oplever at finde kraft og motivation til deres personlige liv og tro. Det er i den uddybede relation til et andet menneske i medvandring, at mange oplever, at gudsrelationen uddybes. At gudsrelationen uddybes betyder, at den kristne tro får større betydning i hele deres livsudfoldelse ud fra en holistisk forståelse af tro. På den måde er medvandring grundlæggende relationel i forhold til de medmenneskelige relationer og i forhold til gudsrelationen. Ifølge informanterne udfolder tro sig aktivt i medvandringsrelationen, uden at deres tro dermed instrumentaliseres.

Medvandring bygger på relation, hvorimod mentorskab i høj grad er fokuseret på vejledning og rådgivning, der sigter til, at en person skal opnå større viden og kompetencer. Man kan sige, at mentorskabets mål og sigte er at vinde mere kontrol over sit liv og sine evner, der på mange måder gør os bedre rustet til at indgå i konkurrencesamfundet. Medvandring har modsat mentorskabet det relationelle som mål og fokus, og det danner rammen for ærligt at arbejde med sig selv og sin gudsrelation i en tillidsfuld og fortrolig relation, også når gudsrelationen er udfordret eller erfares som fraværende i et menneskes liv.

I dette speciale understreges det, at den nære medmenneskelige relation er af afgørende betydning for livs- og trosvandringen. Jeg har beskæftiget mig med medvandring som en kristen praksis, og det kan med afsæt i undersøgelsen siges, at man i højere grad bør medtænke den relationelle udfoldelse af tro i en kirkelig praksis. Undersøgelsen viser, at de nære relationer kan være krævende i forhold til den tidsmæssige og personlige investering, men den viser også, at når tro udfolder sig relationelt, kan det få stor betydning for den enkeltes tro på Gud.

Litteraturliste

Binder, Per-Einar

2011 *Et oppmerksomt liv: om relasjon, kropp og nærvær i eksistensens psykologi.*
Bergen: Fagbokforlaget

Boolsen, Merete Watt

2015 "Grounded Theory". I *Kvalitative metoder: en grundbog*, redigeret af Svend Brinkmann og Lene Tanggaard. Kbh.: Hans Reitzels Forlag (side 207-238)

Brinkmann, Svend, og Lene Tanggaard

2015 *Kvalitative metoder: en grundbog.* Kbh.: Hans Reitzels Forlag

Baarts, Charlotte

2015 "Autoetnografi". I *Kvalitative metoder: en grundbog*, redigeret af Svend Brinkmann og Lene Tanggaard. København.: Hans Reitzels Forlag (side 153-163).

Enok Sørensen, Dan

2003 *Bibelsk-hebraisk grammatik.* Høbjerg: Hovedland

Fretheim, Terence E.

2005 *God and world in the Old Testament: a relational theology of creation.* Nashville: Abingdon Press.

Gadamer, Hans-Georg

2004 *Sandhed og metode grundtræk af en filosofisk hermeneutik.* Århus: Systime Acad.

Gregersen, Niels Henrik

2009 Gregersen, Niels Henrik. "Tre slags panenteisme: et forsøg på en begrebsafklaring". *Dansk Teologisk Tidsskrift* 72, nr. 4 (side 282-302).

Grenz, Stanley J.

2001 *The Social God and The Relational Self: A Trinitarian Theology of The Imago Dei.* Louisville: Westminster John Knox

2002 "The Social God and the Relational Self: Toward a Theology of the Imago Dei in the Postmodern context". *Horizons in Biblical Theology* 24, nr. 1 (27. maj 2002): (side 33–57). <https://doi.org/10.1163/187122002X00025>.

- Hamilton, Victor P
2006 *The Book of Genesis. ... Chapters 1 - 17*. The New International Commentary on the Old Testament. Grand Rapids, Mich: Eerdmans
- Hansen, Karen Togsverd, og Lars Sandbeck
2008 "Et spørgsmål om Guds identitet - introduktion til Robert W. Jensons trinitariske teologi." I *Den treenige identitet: Gud ifølge evangeliet*. København: ANIS, 2008. (side 7-29)
- Juul, Søren
2017 *Selvets kultur*. København: Hans Reitzels Forlag
- Jørgensen, Per Schultz
2016 Per Schultz. *Broen til det andet menneske*. Kristeligt Dagblad
- Katzenelson, Boje
2020 "Empati". I *Den store danske* på lex.dk. Gyldendal. Set 12. maj 2020.
<https://denstoredanske.lex.dk/empati>
- Kvale, Steinar, og Svend Brinkmann
2014 *InterView: introduktion til et håndværk*. København.: Hans Reitzels Forlag
- Løgstrup, K. E.
1956 *Den etiske fordring*. København: Gyldendal
- McConville, J. G.
2016 *Being human in God's world: an Old Testament theology of humanity*. Grand Rapids, Michigan: Baker Academic
- McGrath, Alister E.
2013 *Historical Theology: An Introduction to the History of Christian Thought*. 2. ed. Malden, MA: Wiley-Blackwell
- Moltmann, Jürgen
2008 "God in the World - The world in God: Perichoresis in Trinity and Eschatology". I *The Gospel of John and Christian theology*, redigeret af Richard Bauckham og Carl Mosser, 369–81. Grand Rapids, Mich: William B. Eerdmans Pub
- Mowry, Mark.
"The Alongsider". <https://alongsider.com/>. Set 1. juni 2020. <https://alongsider.com/>.

Navigatørene

“Navigatørene”. Set 1. juni 2020. <https://navigatorene.no/>.

Nelson, Dirk

2000 “Foundations for a Relational Theology”. *The Covenant Quarterly* 58, nr. 3 (side 21–33).

Nissen, Johannes

2014 *Medvandring: indføring i teologisk religionspædagogik*. Frederiksberg: RPF

Nyli, Torbørg Oline

2016 *Åndelige forældre søges*. Christiansfeld: ProRex

Nørretranders, Tor

2015 “Vær nær - sammenhæng i samfundet”. I *Det relationelle menneske; Personalisme i perspektiv*, redigeret af Karen Lumholt og Jonas Norgaard Mortensen. Frederiksværk: Forlaget Vindelsti (side 98-117)

Olafsrud, Ole-Magnus, Tonje Haugeto Stang, og Tor Martin Synnes

2008 *Medvandring*. Fredericia: Credo

Oord, Thomas Jay

2012 “Introduction: What Is Relational Theology?” I *Relational Theology: A Contemporary Introduction*, redigeret af Brint Montgomery, Thomas Jay Oord, og Karen Strand Winslow. Point Loma Press Series. Oregon: Wipf and Stock Publishers (side 1-4)

Pannenberg, Wolfhart

1991 *Systematic Theology*. 1. Grand Rapids, Mich: Eerdmans (side 259-336)

Pedersen, Carsten Hjorth

2018 “Vi savner medvandrere, der vil tale om ‘the Word and the World’”. Kristent Pædagogisk Institut, Børn i pluralisme. http://www.kpi.dk/media/27917/artikel_7_-_til_print.pdf.

Pedersen, Nils Arne

2012 “Teologiens udvikling indtil 381”. I *Kirkens historie*, 1. udgave. København: Hans Reitzels Forlag, 2012 (side 191–229)

Reeves Michael

2013 *Den smukke Gud: om kærlighed, glæde, skønhed og treenighed*. Fredericia: Credo

Romarheim, Arild

2011 “Begrepsavklaringer i møte med nyreligiøsiteten, med særlig tanke på en fruktbar definisjon av ‘religiøsitet’”. *Norsk tidsskrift for misjonsvidenskap* 65, nr. 3/4 (side 168–86).

Rosa, Hartmut

2020 Tysk sociolog: Coronakrisen kan være den sprække, der viser os en anden mulighed. Interviewet af Bjørg Tulinius, 29. maj 2020. Kristeligt Dagblad. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjael/coronakrisen-kan-vaere-den-spraekke-der-viser-os-en-anden-mulighed>.

The Navigators

2020 “The Navigators — Life-to-Life Discipleship”. Set 1. juni 2020. <https://www.navigators.org/>.

Valen-Sendstad, Aksel

1979 *Kristen dogmatikk*. Oslo: Luther forlag

Valerio, Ruth

2020 *Saying Yes to Life*. London: Society of Promoting Christian Knowledge

Van Leeuwen, Raymond

2001 “The Book of Proverbs”. I *Introduction to Wisdom Literature; the Book of Proverbs; the Book of Ecclesiastes; the Song of Songs; the Book of Wisdom; the Book of Sirach*, redigeret af Leander E. Keck, The New Interpreter’s Bible, Vol 5. Nashville, Tenn: Abingdon Press (side 19-264)

Westermann, Claus

1994 *Genesis 1-11: a continental commentary*. 1st Fortress Press ed. Minneapolis, MN: Fortress Press

Bilag

Bilag 1: Interviewguide til medvandrere.....	79
Bilag 2: Samtykke til behandling af personoplysninger	83
Bilag 3: Analysekategorier.....	87
Bilag 4: Oversigt over interviewtransskriptioner	88
Bilag 5: Transskription A - "Andreas".....	
Bilag 6: Transskription B1 – "Betina"	
Bilag 7: Transskription B2 – "Benedikte"	
Bilag 8: Transskription C1 – "Carsten"	
Bilag 9: Transskription C2 – "Christoffer"	
Bilag 10: Transskription D – "Dina".....	
Bilag 11: Transskription E1 – "Emil"	
Bilag 12: Transskription E2 – "Eskil"	
Bilag 13: Transskription F1 og F2 - "Fiona" og "Fenja"	
Bilag 14: Transskription G1 – "Gert"	
Bilag 15: Transskription G2 – "Gustav"	

Bilag 1: Interviewguide til medvandrere

Briefing:

- *Interviewets længde:* Interviewet tager 1 - 1 ½ time afhængig af dialogen.
- *Optagelse:* Må jeg optage interviewet?
- *Anonymitet:* Alle interviewpersoner kommer til at være anonyme, men dine udsagn vil blive anvendt og muligvis citeret.
- *Emner:* Interviewet handler om medvandring i en kristen sammenhæng.
 - *Hovedfokus:* At undersøge medvandring, og hvilken betydning det har haft for den enkelte og vedkommendes kristentro.
- Jeg vil gerne høre dine erfaringer og refleksioner om denne praksis.
- Jeg vil også interviewe din medvandrer. Jeg interviewer jer separat, da jeg gerne vil høre jeres personlige erfaring og udbytte.
- En vigtig pointe: Jeg ikke er ude efter, at I skal udlevere hinanden. Og hvis der kommer noget frem i vores samtale, som du ikke er helt sikker på din medvandrer ved, så vil jeg opfordrer dig til at snakke med ham/hende.
- Undervejs vil der blive stillet opfølgende spørgsmål
- *Følsomme emner:* Hvis der er nogle spørgsmål, som du af en eller anden grund ikke har lyst til at svare på, så skal du endelig sige til – så springer vi de spørgsmål over.

Har du spørgsmål, før vi går i gang?

<u>Tema</u>	<u>Spørgsmål</u>
Baggrunds Informationer	Hvor gammel er du? / Hvilket år er du født? Hvad er din beskæftigelse? <i>Kristendom og tro:</i> Hvordan forholder du dig til tro og kristendom? <ul style="list-style-type: none">• Kommer du i kirke? Hvordan fylder din tro i din dagligdag?

	<ul style="list-style-type: none">• Daglige praksisser, som du benytter dig af? Hvordan/hvorfor? <p>Hvor længe har du været kristen/kommet i kristne sammenhænge?</p>
Medvandring Baggrund	<p>Hvordan fik du kendskab til konceptet medvandring?</p> <ul style="list-style-type: none">• Har du indgået i tidligere medvandringsrelationer? <p>Hvad motiverede dig til at få en medvandrer?</p> <p>Hvordan begyndte jeres medvandringsrelation?</p> <p>Hvor længe har du indgået i en medvandringsrelation?</p> <p>Hvordan vil du beskrive jeres relation?</p> <ul style="list-style-type: none">• Er jeres relation afgrænset til at omhandle medvandring, eller er I venner ud over når I mødes som medvandrere?
Medvandring Indhold	<p>Hvordan ser jeres medvandringsrelation ud i praksis?</p> <ul style="list-style-type: none">• Hvad laver I?• Hvor mødes I?• Hvor lang tid mødes I?• Hvor ofte mødes I?• Hvad taler I om?• Har du nogle overvejelser før/efter I mødes?• Har I ændret noget undervejs?• Hvem tager initiativet? <p>Oplever du nogle af disse elementer fra medvandringsrelationen også er en del af andre relationer?</p> <ul style="list-style-type: none">• Hvordan? <p>Hvordan adskiller medvandringsrelationen sig fra disse andre relationer?</p>

Troens betydning	Hvad betyder det at have en relation til Gud? <ul style="list-style-type: none">• Hvordan vil du beskrive din relation til Gud?• Hvordan tror du din medvandrers vil beskrive sin relation til Gud?
Medvandring Personligt	Hvad betyder det for dig at være i en medvandringsrelation? <ul style="list-style-type: none">• Kan du komme med konkrete eksempler? Hvad har medvandring betydet for din tro på Gud? <p>Hvad skyldes at du får det udbytte ud af medvandringsrelationen?</p> <p>Har medvandringsrelationen ændret noget for dig i andre arenaer i dit liv?</p> <ul style="list-style-type: none">• Tro? Relationer? Tjeneste? <p>Har du lært noget igennem det at have en medvandrers?</p> <ul style="list-style-type: none">• Hvad har været vigtigt for dig i den proces? <p>Hvordan oplever du dynamikken imellem at være i relation og at være i en læringsproces?</p> <p>Hvordan oplever du, at du kan bidrage til medvandringsrelationen?</p> <ul style="list-style-type: none">• Hvordan oplever du gensidigheden i at give og modtage?• Har I oplevet at gensidigheden har udviklet eller forandret sig over tid eller i perioder?
Medvandring Fremtid	Hvad kunne du godt ønske dig af jeres medvandringsrelation i fremtiden? <ul style="list-style-type: none">• Er der konkrete område eller situationer i dit liv, hvor du ønsker støtte eller udfordring? <p>Hvilke overvejelser har du i forhold til, hvor længe jeres medvandringsrelation skal fortsætte?</p>

Medvandring Generelt	Hvordan oplever du at der sættes fokus på medvandring generelt? Hvilke muligheder for personlig udvikling ligger der for dig i konceptet?
Afslutning	Jeg har ikke flere spørgsmål. Har du mere at sige eller tilføje omkring medvandring eller jeres medvandringsrelation?

Debriefing:

- Tak for deltagelse.
- Hvordan var din oplevelse af interviewet?
- Mulighed for at få sendt transskribering.
- Mulighed for at få tilsendt opgaven.

Bilag 2: Samtykke til behandling af personoplysninger

Deltagerinformation:

Dataansvarlig studerende: Henriette Engberg Jensen

Arbejdstitel på speciale: Medvandring – En relationel læringsproces

Vejleder på speciale: Ulla Schmidt

Beskrivelse af specialet:

Undersøgelsens formål:

- Formålet med dataindsamlingen er at opnå information omkring medvandring herunder interviewpersonens erfaringer med konceptet.

Fremgangsmåde for dataindsamling og databehandling:

- Interviews vil blive lydoptaget, og efterfølgende vil disse lydoptagelser blive behandlet (transskriberet/gennemlyttet) til brug i specialet.

Brug af resultater:

- Resultaterne fra undersøgelsen vil indgå i et afsluttende speciale.

Rettigheder:

- Såfremt du ikke længere ønsker at deltage i undersøgelsen, har du ret til at træde ud af undersøgelsen og trække dit samtykke tilbage.

Anonymitet:

- Deltagere vil kun blive citeret eller omtalt i anonymiseret form i det færdige speciale.

Samtykkeerklæring:

Jeg er blevet informeret om at:

- Min deltagelse er frivillig, og jeg kan til enhver tid trække mig fra deltagelse. Hvis jeg trækker mig, vil ingen af de informationer, jeg har bidraget med, blive anvendt.
- Mine oplysninger vil blive behandlet fortroligt og anonymt.
- Oplysninger, der indgår i projektet, vil blive opbevaret forsvarligt.

Jeg giver hermed samtykke til at ovennævnte studerende må behandle oplysninger om mig i forbindelse med sin uddannelse på Aarhus Universitet. Mine personoplysninger vil indgå i ovennævnte speciale. Jeg giver samtykke til, at:

- mine oplysninger må behandles i specialet.
- mine oplysninger må videregives til Aarhus Universitet og til en eventuel ekstern censor i forbindelse med vejledning og bedømmelse
- mine oplysninger må offentliggøres i *anonymiseret form* i forbindelse med offentliggørelse af specialet.

Dato:

Navn:

Underskrift:

Samtykket kan til enhver tid trækkes tilbage med virkning for fremtiden. Dette sker via henvendelse til denne mail: henriette.engberg@hotmail.com

Information til den registrerede

Efter reglerne i persondataforordningen skal den studerende som dataansvarlig informere de registrerede personer om deres rettigheder i forbindelse med behandlingen af oplysningerne. Den studerende registrerer og behandler personoplysninger efter persondataforordningens regler. Disse regler giver adgang til at behandle oplysninger, når den registrerede har givet udtrykkeligt samtykke.

Behandling og opbevaring

Den studerende behandler personoplysningerne fortroligt. Oplysningerne vil blive opbevaret, indtil specialet er bedømt, og klagefristen i forbindelse med bedømmelsen er udløbet.

Videregivelse af oplysninger

Oplysningerne vil ikke blive videregivet til andre, medmindre der er givet samtykke hertil.

Dataindsigt

Registrerede personer kan når som helst rette henvendelse til den studerende med henblik på at få kopi af oplysningerne.

Berigtigelse af oplysninger

Hvis den registrerede person mener, at der er registreret forkerte oplysninger, kan man bede den studerende om at berigtige oplysningerne. Det vil sige, at den studerende retter oplysningerne eller noterer, at oplysningerne er forkerte og registrerer de rigtige oplysninger. Den registrerede person har krav på, at den studerende ser bort fra oplysningerne, indtil det er afgjort hvilke oplysninger, der er rigtige.

Tilbagekaldelse af samtykke og sletning af oplysninger

Hvis den studerende har indhentet et samtykke fra den registrerede person til at behandle oplysningerne, vil den registrerede til enhver tid kunne tilbagekalde samtykket. Den studerende kan derfor ikke fortsætte med at behandle oplysningerne efter samtykket er trukket tilbage. Den registrerede har ret til at få slettet oplysninger, som den studerende har registreret om den pågældende, hvis oplysningerne ikke længere er nødvendige til det formål de blev indsamlet til. Oplysningerne skal også slettes, hvis den registrerede tilbagekalder samtykket til behandlingen,

eller hvis oplysningerne ved en fejl er blevet behandlet ulovligt. Den registrerede har ikke krav på sletning af oplysninger, som er arkiverede efter arkivlovens regler i universitetets arkivsystem.

Klage til Datatilsynet

Registrerede personer kan klage over behandlingen af oplysningerne til Datatilsynet dt@datatilsynet.dk.

Bilag 3: Analysekategorier

Overordnede emner	Kategorier
Tro og kristendom - Hvordan forholder medvandreren sig personligt til tro?	Kirkelig tilknytning, personlig praksis
Tidligere erfaringer med medvandring?	
Motivation til at finde en medvandrere?	
Hvordan startede deres medvandringsrelation?	Initiativ, forventninger
Den fysiske ramme og struktur for medvandring	Sted, tidsinterval, struktur, bibellæsning, bøn, samtale, kontinuitet
Den sociale- og relationelle ramme for medvandring	Venskab, relation, gensidighed, kemi, fortrolighed, ansvarlighed, spejling, tryghed, ærlighed, samtale, tid, forskellighed, følgeskab
Hvordan adskiller medvandring sig fra venskab?	Ramme, relation, fællesskaber, proces
Fortrolighed	Den aftalte relation, betydning for relation, ærlighed, åbenhed
Hvilken betydning har medvandring haft?	Proces/vækst, tro, liv og hverdag, relationelt
Hvilke ønsker har medvandrerne for fremtiden?	Eventuel afvikling, ønsket udvikling
Generelle overvejelser om medvandring	Kirkelige fællesskaber, fokus på medvandring
Andet	

Bilag 4: Oversigt over interviewtransskriptioner

Disse interviews er udført som semistrukturerede interviews ud fra interviewguiden. Bogstaverne indikerer, at disse personer indgår i en medvandringsrelation sammen. Navnene er pseudonymer.

Interview A - "Andreas"

Mand i 30'erne, arbejder i en kristen organisation

Symmetrisk medvandringsrelation

Dette interview fungerede som et testinterview, hvorefter interviewguiden blev delvist tilpasset og redigeret.

Interview B1 - "Betina"

Kvinde i tyverne, arbejder i en kristen organisation

Symmetrisk medvandringsrelation.

Interview B2 - "Benedikte"

Kvinde i tyverne, studerende

Symmetrisk medvandringsrelation

Interview C1 - "Carsten"

Mand i trediveerne, virksomhedskonsulent

Asymmetrisk medvandringsrelation

Interview C2 - "Christoffer"

Mand i tyverne, studerende

Asymmetrisk medvandringsrelation

Interview D - "Dina"

Kvinde i fyrrerne, fysioterapeut

Afsluttet asymmetrisk medvandringsrelation

Interview E1 - "Emil"

Mand i tyverne, studerende

Symmetrisk medvandringsrelation

Interview E2 - "Eskil"

Mand i tyverne, musiker

Symmetrisk medvandringsrelation

Interview F1 og F2 - "Fiona" og "Fenja"

De to kvinder blev interviewet sammen

Kvinder i halvtredserne og tresserne, socialpædagog og diakon

Symmetrisk medvandringsrelation

Interview G1 - "Gert"

Mand i tresserne, pensionist

Asymmetrisk medvandringsrelation

Interview G2 - "Gustav"

Mand i tyverne, studerende

Asymmetrisk medvandringsrelation